

The DSP logo consists of the letters 'DSP' in a bold, white, sans-serif font, set against a black rectangular background.

Niets is wat het lijkt

Eritrese organisaties en integratie

'Niets is wat het lijkt, als je maar goed kijkt'

De tekst 'Niets is wat het lijkt, ...' wordt toegeschreven aan de Utrechtse dichter Cees Crone. De volledige tekst 'Niets is wat het lijkt, als je maar goed kijkt' stond ooit op de muur van een slooppand aan de Van Sijpesteynkade in Utrecht. Bij de tekst stond geen naamsvermelding, maar hij werd toegeschreven aan de jong overleden Utrechtse dichter Cees Crone (1914-1951), omdat van Crone vele citaten op muren in Utrecht te vinden zijn (bijvoorbeeld ook "en hoe verder hij ging, des te langer was zijn terugweg"). Terwijl tegenwoordig bijna iedereen er vanuit gaat dat de tekst van Crone is, blijkt dit in werkelijkheid niet het geval. Van Crone zijn diverse teksten (9x) in de stad te lezen, maar deze komt in zijn oeuvre niet voor. Iemand heeft de woorden destijds aan Crone toegeschreven en dat is een eigen leven gaan leiden.

Met dank voor deze informatie aan: Kunst in de Openbare Ruimte, Culturele Zaken, Gemeente Utrecht en Salon Saffier literair theater in Utrecht

Inhoud

	Samenvatting en conclusies	6
1	Inleiding	16
1.1	Aanleiding onderzoek	16
1.2	Doel en onderzoeksvragen	17
1.3	Onderzoeksopzet en verantwoording	19
2	De Eritrese gemeenschap	22
2.1	De Eritrese gemeenschap in Nederland in aantallen	22
2.2	Mondiale dimensies van de Nederlandse Eritrese gemeenschap	24
2.3	Drie golven migranten	30
3	De Eritrese organisaties	32
3.1	Overzicht van de organisaties	32
3.2	Organisaties en zelfhulpgroepen	35
3.3	Recreatie- en sportverenigingen	41
3.4	Politieke organisaties	41
3.5	Religieuze organisaties	46
3.6	Angst, onbegrip en onderling wantrouwen	49
3.7	Financiële banden organisaties	50
4	Zorgen rond participatie en integratie	51
4.1	Zorgen in de gemeenschap	51
4.2	Trauma en de gevolgen	57
4.3	Zorgen vanuit hulpverlening	65
4.4	Zorgen vanuit juridische hulpverlening	66
4.5	Mogelijkheden en positieve verhalen	70
5	Druk en Diasporataks	72
5.1	Angst en druk	72
5.2	Informanten in relatie tot angst, druk en intimidatie	79
5.3	Diasporataks	85
5.4	Aangiftes en meldingen	94

Bijlage 1 Literatuurlijst

97

Bijlage 2 Bronnen en citaten

101

Lijst met afkortingen

AZC	Asielzoekerscentrum
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
EASO	European Asylum Support Office
ECHO	Eritrean Community Holland
ELF	Eritrean Liberation Front
EPLF	Eritrean People's Liberation Front
ICC	International Criminal Court
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
NUEW	National Union of Eritrean Women
NUES	National Union of Eritrean Students
NUESY	National Union of Eritrean Students and Youth
NUFY	National Union of Eritrean Youth
OM	Openbaar Ministerie
PTSS	Posttraumatische stressstoornis
PFDJ	People's Front for Democracy and Justice
RANOV	Regeling Afwikkeling Nalatenschap Oude Vreemdelingenwet
SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Children's Fund
UN	United Nations
US	United States
VN	Verenigde Naties
VS	Verenigde Staten
YPFDJ	Young People's Front for Democracy and Justice

Samenvatting en conclusies

De Eritrese gemeenschap in Nederland is de afgelopen jaren snel en sterk gegroeid en kent een lange geschiedenis en grote diversiteit.

Dit onderzoek gaat in op de vraag hoe de Eritrese gemeenschap in Nederland is georganiseerd en in hoeverre er binnen de Eritrese gemeenschap druk wordt ervaren van buitenaf, in het bijzonder vanuit Eritrea zelf. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in:

- ③ het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland;
- ③ de mate en aard van de (buitenlandse) aansturing van Eritrese organisaties in Nederland door de Eritrese overheid en/of daaraan gelieerde organisaties;
- ③ de mate en aard van de ervaren druk onder Eritreeërs in Nederland, inclusief het voldoen van financiële bijdragen.

In deze samenvatting worden de belangrijkste bevindingen gepresenteerd en conclusies getrokken.

De wijze waarop de onderzoeksvragen zijn onderzocht is te lezen in hoofdstuk 1. De onderbouwing van de samenvatting en conclusies is te vinden in hoofdstukken 2 t/m 5.

Aanleiding onderzoek

Er leven zorgen over de integratie van personen met een Eritrese achtergrond in Nederland. Omdat de Eritrese gemeenschap in Nederland snel groeit en door de berichtgeving in de media over intimidatie, verzocht de Tweede Kamer in februari 2016 om een Kamerbrief en debat waarin Eritrea en de invloed van Eritrea in Nederland ter sprake zou komen. Op 30 juni 2016 werd de brief door de bewindslieden van Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Veiligheid en Justitie verzonden aan de Tweede Kamer en vond het debat plaats. Tijdens het Kamerdebat over 'Eritrea en de invloed van Eritrea in Nederland' kwamen vanuit de Tweede Kamer onder andere zorgen naar voren die te maken hadden met de financiële bijdrage van Nederland aan Eritrea, de diasporabelasting, de rol van de Eritrese ambassade in Den Haag bij oneigenlijke druk, de vertegenwoordiging van het regime in Nederland en de achterblijvende integratie van Eritreeërs in Nederland.

Tijdens het debat van 30 juni heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Kamer toegezegd om onderzoek te laten uitvoeren onder Eritreeërs in Nederland. DSP-groep heeft dit onderzoek tussen 21 september en 1 november 2016 uitgevoerd.

Om de onderzoeksvragen die voortvloeiden uit de bovengenoemde doelen te beantwoorden is literatuur- en documentenonderzoek uitgevoerd, hebben vier focusgroepsessies plaatsgevonden en zijn in totaal 110 interviews gehouden: 22 met internationale experts, 21 met Nederlandse sleutelinformanten van beleids- en hulpverleningsorganisaties, 6 met advocaten gespecialiseerd in migratierecht en betrokken bij zaken met Eritreeërs en 61 met personen uit de Eritrese gemeenschap waarvan 20 (voormalige) (bestuursleden) van Eritrese organisaties. Er is een breed scala aan personen uit de Eritrese gemeenschap geïnterviewd, waarbij het doel was om in het onderzoek een grote verscheidenheid op te nemen, kijkend naar leeftijd,

gender, religie, politieke positionering en wanneer men naar Nederland is gemigreerd. Zowel voor- als tegenstanders van het Eritrese regime zijn geïnterviewd en ook werden interviews gehouden met de ambassadeur en vertegenwoordigers van de ambassade.

De Eritrese gemeenschap in Nederland

Momenteel wonen naar schatting 20.000 personen met een Eritrese achtergrond in Nederland. Het exacte aantal is moeilijk te bepalen, omdat personen die in Eritrea geboren zijn voor de onafhankelijkheid in 1993 officieel in Ethiopië zijn geboren en vaak als Ethiopisch worden geregistreerd.

De vluchtelingen uit Eritrea zijn in ruwweg drie golven naar Nederland gekomen. In onderstaande tabel zijn de kenmerken van deze migratiegolven samengevat.

Migratiegolf	Migratiecontext
Eerste golf (1980-1998) Ca 1.500 vluchtelingen	A: 1980-1991 Vlucht voor de onafhankelijkheidsoorlog (leden van de ELF en later van de EPLF; de voorloper van de PFDJ de partij van het huidige regime) B: 1991-1998 Vlucht tijdens heropbouw van Eritrea om verschillende redenen
Tweede golf (1998-2010) Ca 6000 vluchtelingen	Vanaf grensconflict met Ethiopië Vlucht voor huidig regime
Derde golf (2010-nu) Ca 14.0000	Vlucht voor huidige regime

Dé Eritrese gemeenschap bestaat niet. Er zijn verschillende geloofsgroepen, verschillen tussen de regio's van herkomst (hooglanders versus laaglanders, stedelijk versus platteland) en verschillende opvattingen over het huidige regime. Het beeld is caleidoscopisch, door de verscheidenheid, maar ook door de onderlinge tegenspraak. Een respondent kan nadrukkelijk zeggen tegen het regime in Eritrea te zijn en zo snel mogelijk in Nederland te willen integreren, maar een ander kan vervolgens bij hoog en bij laag volhouden dat de desbetreffende respondent – of de organisatie die hij vertegenwoordigt – eigenlijk een heel andere mening heeft. Of misschien blijkt dat de vertegenwoordiger de organisatie helemaal niet vertegenwoordigt. Hoe beter je kijkt, hoe meer soms blijkt dat niets is wat het lijkt. Duidelijk is wel dat de gemeenschap sterk gepolitiseerd is: neutraal of apolitiek blijven is moeilijk. Er is veel wantrouwen tegenover elkaar. Er is ook veel angst. Angst en wantrouwen vormen een giftige combinatie die onderling contact en contact met anderen bemoeilijkt.

De derde golf vluchtelingen die recent naar Nederland is gekomen, zorgt voor veranderingen in de verhoudingen. Er is veel in beweging binnen de gemeenschap, mede door de recente rapporten van de Verenigde Naties, de rechtszaken in Nederland en de recente berichtgeving over Eritrea.

De beschrijving die in dit rapport gegeven wordt is een momentopname en dan ook nog vooral een Nederlandse momentopname. Dat terwijl de Eritrese gemeenschap bij uitstek een transnationale gemeenschap is. Vluchtelingen uit Eritrea hebben zich de laatste decennia verspreid over diaspora in Europa, Amerika, Afrika en het Midden-Oosten. Families zijn verspreid over de diaspora en Eritrea. Tegelijkertijd is in de afgelopen jaren de wereld ook snel kleiner geworden. Sociale media spelen een belangrijke rol in het onderhouden van contacten, zowel voor informele contacten als voor het voeren van politiek (aanhangers en oppositie). De situatie in Nederland kan niet los worden gezien van de andere diaspora en van de situatie in Eritrea.

Hieronder worden de drie hoofdvragen en de bijbehorende subvragen van het onderzoek beantwoord.

1 Hoe ziet het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland er uit op institutioneel niveau?

De organisatiegraad binnen de Eritrese gemeenschap is hoog. Er zijn in Nederland minimaal een zestigtal organisaties actief van en voor leden uit de Eritrese gemeenschap (zie in het rapport tabel 1). Zij zijn grofweg in te delen in

- ③ lokale organisaties;
- ③ sport- of recreatieve verenigingen;
- ③ politieke organisaties of bewegingen;
- ③ religieuze organisaties;
- ③ organisaties voor specifieke (geloofs)groepen in de gemeenschap.

Lang niet alle organisaties zijn geregistreerd als stichting of vereniging bij de Kamer van Koophandel. De meeste organisaties – met uitzondering van de politieke bewegingen en organisaties die binnen de hele diaspora actief zijn - richten zich vooral op de lokale gemeenschap. Naast deze organisaties zijn er ook veel informele netwerken en initiatieven voor ontmoeting en ondersteuning. De ontstaansgeschiedenis van de organisaties loopt parallel aan de drie migratiegolven en aan de verspreiding van de gemeenschap over Nederland.

a) Welke doelstellingen hebben zij, welke activiteiten verrichten zij, waar zijn zij (in geografische zin) actief en wat is hun achterban?

De eerste organisaties zijn – veelal lokaal - opgezet door de eerste vluchtelingen en migranten in de grote steden (Rotterdam, Amsterdam). Ze waren vooral gericht op het creëren van verbinding en bekendheid geven aan de bevrijdingsstrijd in Eritrea. De nadruk lag vooral op sociaal-culturele activiteiten. Dit type organisaties heeft zich verder verspreid over Nederland en volgde daarbij de

verspreiding van de gemeenschap over Nederland. Later zijn deze organisaties zich ook gaan richten op emancipatie van hun achterban, en meer specifiek van vrouwen. Met de recente komst van de grote groep nieuwkomers - vluchtelingen uit de derde migratiegolf - zijn meerdere initiatieven en organisaties opgericht die deze nieuwe groep vluchtelingen willen ondersteunen. De activiteiten zijn vooral gericht op het geven van informatie over Nederland, het overbruggen van de cultuurskloof, verdere ondersteuning bij de Nederlandse taal en communicatie, het opbouwen van een netwerk in Nederland en het geven van praktische hulp. Sommige van deze initiatieven zijn genomen door de oudere generaties die hier langer zijn en andere door nieuwkomers zelf – vaak in samenwerking met Nederlandse vrijwilligers.

De meeste organisaties hebben leden die contributie en/of een bijdrage voor de deelname aan activiteiten betalen. Veel organisaties krijgen lokale subsidies en/of werven fondsen. Daarnaast zijn er ook – veelal meer informele - organisaties die recreatieve en sportactiviteiten organiseren. Zij willen via sport en recreatie de mogelijkheid bieden om elkaar te ontmoeten, om zo verbinding te leggen met de Nederlandse samenleving.

De organisaties zijn sterk verdeeld langs politieke en religieuze lijnen en er zijn nauwelijks of geen organisaties waar de gepolariseerde groepen overlappen of samen komen. In politieke zin zijn de leden van de Eritrese gemeenschap verdeeld tussen aanhangers en tegenstanders van het regime en ook sterk verdeeld langs religieuze en religieus-etnische lijnen. Aanhangers van het Eritrese regime associëren zich met de Nederlandse tak van de PFDJ, de regeringspartij van Eritrea, en de Youth-PFDJ.

De oppositie werkt mondiaal en is aangesloten op internationaal georganiseerde groepen die tot doel hebben om de situatie in Eritrea te verbeteren. Hun belangrijkste activiteiten zijn het documenteren van mensenrechtenschendingen, het organiseren van de oppositie, informatie delen en verspreiden, het organiseren van bijeenkomsten en demonstraties en hun zaak bepleiten bij de politiek (van UN tot de Kamer).

De meeste Eritreeërs in Nederland behoren tot de Eritrees orthodoxe kerk, daarnaast zijn er leden van protestantse, gereformeerde en katholieke kerken en ook leden van de pinkstergemeente, jehovagetuigen en moslims. De laatste jaren zijn een aantal nieuwe kerken opgericht mede als reactie op de (vermeende) infiltratie van de orthodoxe kerk door het regime in Eritrea. Deze oppositiekerken of neutrale kerken werken vaak samen met bijvoorbeeld Nederlandse kerken of Ethiopisch orthodoxe kerken. Kenmerkend aan de derde migratiegolf is dat sommigen vluchtelingen erg gelovig zijn. De leden van de kleinere geloofsgemeenschappen hebben hun eigen gemeenschap en/of sluiten zich aan bij de Nederlandse kerken. Indien er sprake is van een eigen Eritrese geloofsgemeenschap dan heeft die meestal ook contact met de Nederlandse kerken. De Eritrese moslims sluiten voor de geloofsbelijdenis vooral aan bij de moskee in hun omgeving. Wel zijn er enkele verenigingen die zich specifiek richten op Eritrese moslims. Zijn verzorgen vergelijkbare activiteiten als de lokale organisaties.

b) Welke (financiële) banden zijn er met Eritrea inclusief de Eritrese overheid en van welke aard zijn die banden?

De PFDJ is de regeringspartij, en de enige politieke partij die in Eritrea is toegestaan. De PFDJ wordt ondersteund door een aantal 'massaorganisaties', de National Union of Eritrean Women (NUEW) en de National Union of Youth (NUEY) and Students (NUES/NUEYS). De Youth PFDJ of YPFDJ Holland is onderdeel van een internationale jeugdbeweging die is opgericht door het politieke hoofd van de PFDJ in Asmara. Het is de meest actieve en meest zichtbare organisatie van de PFDJ. Eri-Blood is de knokploeg van de PFDJ.

Al deze organisaties staan onder het gezag van de PFDJ. Zij hebben als expliciet politiek doel om de PFDJ te versterken en te controleren wat er in de diaspora gebeurt. De Ambassade, als officiële vertegenwoordiging van Asmara, staat onder het gezag van de PFDJ.

De eerste lokale organisaties werden opgericht door de vluchtelingen uit de eerste migratiegolf die ondersteuning vroegen voor de bevrijdingsoorlog. Na de onafhankelijkheid zijn ze – zeker in aanvang - veelal trouw gebleven aan het gedachtengoed van de PFDJ (het huidige regime). Het merendeel van de lokale organisaties zegt officieel neutraal en apolitiek te zijn, open te staan voor alle Eritreeërs, niet aan politiek te doen en geen contacten te hebben met de Ambassade of het regime. Andere respondenten betwijfelen dat echter in sterke mate.

Er zijn sterke aanwijzingen dat een groot deel van deze organisaties in de afgelopen jaren zijn geïnfiltreerd of overgenomen door de PFDJ. Veel bestuursleden of actieve leden van organisaties profileren zich actief als PFDJ of YPFDJ en/of streven openlijk de doelen van de PFDJ na. De Ambassade en de PFDJ, die vanuit de ambassade werkt, speelt volgens veel respondenten een belangrijke rol bij het in de gaten houden of direct besturen van de organisaties. De ambassade zelf ontkent dat en spreekt van ondersteuning.

Degenen die nieuwe initiatieven ontwikkelden, hebben allen in zekere mate te maken gekregen met waarschuwingen, bedreigingen, intimidatie en pogingen tot infiltratie en overname. Bij sommige organisaties zijn die pogingen gelukt, anderen zijn gestopt en nog anderen zijn neutraal gebleven. Sommigen gingen actief in de oppositie en verbraken alle banden.

In Eritrea staat de orthodoxe kerk onder het gezag van de PFDJ en dit is volgens veel respondenten ook in Nederland het geval. De officiële kerken worden aangestuurd vanuit Eritrea en geleid door priesters die daar zijn opgeleid. De kerken in Rotterdam, Amstelveen, Leiden, Utrecht, Alkmaar en Eindhoven behoren in elk geval tot de Eritrese orthodoxe kerk onder het gezag van de PFDJ. Daarnaast zijn er ook nog andere vestigingen waarvan sommige recent en nog informeel van karakter zijn.

Een belangrijke taak van de PFDJ - en de aan de PFDJ geassocieerde organisaties, bewegingen en kerken - is het inzamelen van gelden in de vorm van belasting of andere transacties (de 2% diaspora taks, contributies, giften, etc.).

De inzameling gebeurt vooral via het organiseren van bijeenkomsten, grote feesten, festivals en concerten. Het gaat hierbij om zeer grote bedragen waarbij de druk om deze hoge bedragen te

voldoen flink wordt opgevoerd.

Een voormalige minister van Financiën van Eritrea en voormalige leiders van de YPFDJ in Europa en in Nederland verklaren dat het inzamelen van gelden één van de belangrijkste doelen is van de organisaties in de diaspora. Het totaal aan inkomsten bestrijkt, naast de bijdragen van leden, de subsidies die de betreffende organisaties ontvangen. Het gezag over de financiën van de YPFDJ wordt uitgevoerd door de ambassade onder de leiding van het hoofd van de politieke afdeling van de PFDJ in Eritrea.

c) Wat zijn de onderlinge verhoudingen tussen de organisaties en bewegingen; aansturing, samenwerking, beïnvloeding ook vanuit Eritrea?

De verschillende organisaties werken weinig samen. De samenwerking wordt bemoeilijkt door het sterke wantrouwen binnen de gemeenschap. Men is erg bedacht op mogelijke sympathieën voor het regime en de infiltratie van aanhangers.

De aanhangers van het regime zijn goed georganiseerd in de diaspora en proberen hun invloed uit te oefenen op de lokale gemeenschappen. Een belangrijke rol daarin speelt de YPFDJ. De aanhangers van het regime reageren snel, direct en fel op elke kritiek en tegenstand.

De oppositie is meer fragmentarisch georganiseerd dan de aanhangers van het regime. De verschillende oppositiebewegingen werken wel samen, bijvoorbeeld bij het organiseren van demonstraties. Recent is de oppositie in Nederland begonnen met het opzetten van een gemeenschappelijke organisatie om op die manier een platform en aanspreekpunt te vormen. Naast politieke doeleinden, wil dit platform ook ontmoetingsmogelijkheden bieden voor oppositieleden via sociaal-culturele activiteiten (als tegenhanger voor de feesten van de YPFDJ) en de nieuwkomers ondersteunen.

Individuele initiatieven opzetten specifiek gericht op ondersteuning en hulp aan de derde migratiegolf zonder een politieke boodschap ondervinden hinder van de sterke politisering.

d) Wat is de invloed van deze banden op de gemeenschap in Nederland?

Er is veel in beweging in het hele netwerk aan organisaties. Vluchtelingen uit de derde migratiegolf zetten eigen organisaties op, mede omdat zij de invloed van het regime in de bestaande organisaties vrezen. Binnen de orthodoxe kerk splitsen groepen zich af en zetten eigen - van het regime onafhankelijke - kerken op. Er wordt contact gezocht met andere kerken in Nederland. Veel van onze respondenten hebben de indruk dat de invloed van PFDJ en YPFDJ enigszins afneemt door het grote aantal nieuwkomers dat recent in de derde migratiegolf naar Nederland kwam. Toch is de hele situatie in de Eritrese gemeenschap sterk gepolitiseerd: neutraal bestaat niet; volgens regime en haar aanhangers betekent neutraal 'tegen Eritrea' en volgens oppositie betekent neutraal 'voor PFDJ'. Wel is er een hele grote stille groep: zij zijn bang, houden hun mond en willen vooral niet opvallen. De vluchtelingen uit de derde migratiegolf voelen zich vaak onbegrepen door de vluchtelingen uit de eerste golf. Ze wantrouwen die eerste migratiegolf ook vaak. Een deel van de derde migratiegolf heeft – om diverse redenen - de neiging zich terug te trekken in hun eigen groep. Initiatieven waarbij Nederlandse vrijwilligers en hulpverleners samenwerken met vluchtelingen en vertrouwenspersonen

binnen de gemeenschap die al langer in Nederland wonen, zoals cultural mediators, laten hierin wel positieve ontwikkelingen zien.

2 Wat is de visie van de organisaties en bewegingen op hun rol bij de sociaal-culturele en sociaaleconomische integratie van Eritreeërs in Nederland?

a) Wat is de visie van deze stromingen en organisaties op integratie in de Nederlandse samenleving?

Door alle organisaties en respondenten wordt opleiding en het leren van de Nederlandse taal gezien als voorwaarde voor integratie. De aanhangers van het regime vinden het daarnaast belangrijk om goede banden te onderhouden met Eritrea. Als vluchteling ben je verantwoordelijk voor een bijdrage aan Eritrea. Dat verklaart ook waarom de aanhangers weinig van doen hebben met de nieuwkomers. Zij worden gezien als landverraders.

Organisaties van de oppositie proberen enerzijds politieke veranderingen in Eritrea te bewerkstelligen en willen anderzijds nieuwkomers helpen om te aarden in Nederland. Zij bieden concrete hulp (vertrouwen opbouwen), mediation, taal en communicatie, en informatie over Nederland (de burgerrechten zoals in participatiebeleid). Dit staat volgens hen los van het voeren van oppositie. Leden uit de gemeenschap die zich niet politiek willen uitspreken – bijvoorbeeld uit angst voor de gevolgen voor hun familie in Eritrea – willen vaak niet geassocieerd worden met de oppositie. Organisaties die neutraal zijn, richten zich op integratie bevorderende activiteiten zoals hierboven genoemd. Zij willen dit niet aan politiek koppelen.

b) Hoe bevorderen de organisaties (sociaal culturele en sociaal economische) integratie en participatie?

Dit punt kwam deels in het voorgaande al aan de orde. Hoewel het merendeel van de lokale organisaties aangeeft dat zij met hun activiteiten de integratie willen bevorderen, kunnen we ons de vraag stellen of, en in welke mate, de activiteiten voor vooral de eigen Eritrese gemeenschap (bonding) bijdragen aan integratie (bridging). We zijn echter ook diverse activiteiten tegengekomen die meer gericht zijn op de Nederlandse samenleving. Daarbij gaat het vooral om het leren van de Nederlandse taal, praktische vaardigheden, ondersteuning en concrete hulp die wel de integratie bevorderen.

c) Welke zorgen leven er ten aanzien van de integratie en participatie van de achterban en met name de integratie en participatie van de jongere generatie en hoe wordt hiermee omgegaan?

Voor wat betreft de eerste migratiegolf wijzen de reacties van onze respondenten vooral op zorgen over vrouwen en laag opgeleiden. Zij zijn vaak het Nederlands niet goed machtig en zijn afhankelijk van een bijstandsuitkering. Deze groep is gevoelig voor druk en intimidatie, is bang en houdt uit angst en wantrouwen de mond.

De kinderen van deze eerste golf vluchtelingen – de tweede generatie – doen het over het algemeen goed op het gebied van integratie. Er is echter een groep die, ondanks hun goede opleiding problemen ondervindt op de arbeidsmarkt en met racisme en discriminatie te maken krijgt. Dit is de

groep die ontvankelijk is voor rekrutering door de YPFDJ.

De situatie bij de tweede migratiegolf is vergelijkbaar met de eerste.

De derde migratiegolf baart iedereen echter de grootste zorgen. Deze zorgen hebben te maken met wantrouwen, de enorme cultuurskloof, een laag opleidingsniveau en de enorme trauma's: trauma opgelopen in Eritrea, trauma onderweg en trauma over achtergebleven familie. Daarnaast is er ook nog eens sprake van veel financiële druk. Dat betreft druk vanuit de Nederlandse samenleving, bijvoorbeeld om aan de juiste papieren te komen, maar ook financiële druk om de eigen vlucht en/of die van anderen op een of andere manier (af) te betalen. Deze groep heeft veel te maken gehad met mensenhandel van naaste bloedverwanten, echtgenoten en kinderen, de afpersingen die hiermee gepaard gaan en de onzekere situatie die dit met zich mee brengt.

De ernstige vormen van trauma (inclusief seksueel trauma) vormen een serieus obstakel voor integratie en participatie. De traumasymptomen kunnen zich in velerlei vormen manifesteren. Soms gaat het daarbij om extreme traditioneel religieuze gebruiken die veelal slecht begrepen en onderkend worden in Nederland. De vluchtelingen hebben weinig vertrouwen in het praten over trauma's en vallen terug op traditionele structuren zoals de orthodoxe kerken.

Aan de andere kant kenmerkt deze groep zich ook door een grote motivatie om Nederlands te willen leren en aan het werk te gaan. Dit in tegenstelling tot de eerste migratiegolf waarvan de meeste vluchtelingen in het begin weinig investeerden in integratie en participatie, omdat ze er vanuit gingen 'toch snel terug te gaan naar Eritrea'.

3 Wat zijn de ervaringen en meningen van Eritreeërs over de druk vanuit de Eritrese gemeenschap en de diasporataks?

- a) **Ervaren zij (al dan niet oneigenlijke) druk of voelen zij zich geïntimideerd c.q. bedreigd in Nederland en zo ja, wat is de aard (politiek, religieus, etc.) en de omvang van deze druk?**

We gingen er al uitgebreid op in: binnen de gemeenschap bestaat veel angst en wantrouwen. Het merendeel van de gemeenschap ervaart druk. De ervaren druk is een glijdende schaal die gaat van impliciet en subtiel naar expliciet en in de vorm van dreiging en geweld. Het lijkt op een piramide. Op het laagste niveau hebben veel leden van de gemeenschap te maken met enige druk en een kleine groep heeft de meest ernstige vormen van intimidatie zelf aan den lijve ondervonden.

De druk wordt echter niet alleen bepaald door wat men zelf heeft ervaren, maar zeker ook door wat er bekend is in de gemeenschap over intimidatie. Het vertrouwen in de rechtstaat, zoals we dit in Nederland kennen, wordt door de angst voor represailles ondermijnd, zelfs als men dit niet aan den lijve heeft ondervonden.

De grootste groep respondenten had te maken met de impliciete en subtielere vormen van druk. Men houdt zijn mond en/of betaalt taks om te voorkomen dat er iets gebeurt met de familie in Eritrea ('what if...'). Dat deze subtielere druk werkt, is te danken aan de meer expliciete vormen van druk. Druk wordt dan intimidatie. Ook dat kan weer oplopen van lichtere vormen naar zware intimidaties en dreigingen. In de rapportage is deze druk – van licht tot zwaar – uitgebreid gedocumenteerd.

Uit het onderzoek blijkt dat er ondanks de belemmeringen veroorzaakt door deze angst meldingen en aangiftes worden gedaan. Aangiftes en meldingen hebben betrekking op (1) mishandeling; (2) verkrachting; (3) verdwijningen; (4) (vermeende) zelfdoding; (5) afpersing in het kader van mensensmokkel/mensenhandel; (6) afpersing met betrekking tot betaling van diasporabelasting en andere 'vrijwillige' bedragen, en (7) intimidatie.

Die druk en intimidatie achten we daarmee een bewezen en vaststaand feit. In combinatie met:

- de normale migratie- en integratie problemen (andere taal, - cultuur, - klimaat, - omgeving),
- de enorme trauma's bij veel – zo niet de meeste - migranten van de derde golf, en
- het onderlinge onbegrip en wantrouwen tussen de migratiegolven en generaties

leidt deze druk en intimidatie tot serieuze integratieproblemen.

b) **Welke mening hebben zij over de diasporataks, hoe wordt deze geïnd en wat is de rol van verschillende instanties en organisaties daarbij?**

De ambassade ziet de taks als een vrijwillige bijdrage van 2% die zonder enige drang of dwang gevraagd wordt ter lediging van de noden van slachtoffers van de 30 jaar durende onafhankelijkheidsstrijd (weduwen, wezen en oorlogsinvaliden in Eritrea).

We kunnen echter grote vraagtekens zetten bij die vrijwilligheid.

- Ten eerste moet de taks wel betaald worden als men gebruik wil maken van consulaire diensten.
- Ten tweede moeten de afdrachten gemaakt worden voor allerlei zaken die betrekking hebben op de situatie en de familie in Eritrea (denk aan een begrafenis van naaste bloedverwanten).
- Ten derde is in een klimaat van angst, wantrouwen en intimidatie vrijwilligheid nogal een relatief begrip.

De diasporataks en financiële afdrachten lijken eerder een onderdeel van een systematiek van angst en intimidatie te zijn.

Opvallend is dat voor de derde migrantengolf de taks een minder grote rol lijkt te spelen, omdat van deze groep niet verlangd wordt dat zij voor hun procedure gebruik maken van de consulaire diensten. Bij de gezinshereniging zijn er wel veel problemen. Een goede signalering van ontwikkelingen is hier van groot belang.

Bij de diasporabelasting en andere afdrachten geldt ook, dat:

- er sprake is van machtsmisbruik middels afpersing omdat het verlenen van consulaire diensten afhankelijk is gemaakt van betaling voor andere doeleinden; dit is in strijd met de Vienna Conventie van Consulaire relaties;
- de doeleinden voor de werving van het geld – ook indien aangemerkt als vrijwillige bijdrage op de feesten, niet specifiek zijn en de realisatie van de doeleinden niet kenbaar is;
- er wordt geworven op specifieke diensten (doel is bijvoorbeeld woningbouw, maar tot op heden zijn er nog geen woningen gebouwd van het opgehaalde geld), of het geld wordt voor heel andere onbekende doelen aangewend;

- er geen zicht is op de vraag in welke mate de algemene doelstelling van heropbouw van Eritrea wordt bereikt met de verworven gelden, vanwege het ontbreken van publiek financieel management (er is geen budget, geen schatkist, geen onafhankelijke centrale bank).

Om dezelfde reden kan niet worden voorkomen of geweten, of en hoe deze bijdragen worden aangewend voor mogelijke militaire doeleinden in de regio. Dit werd onlangs opnieuw geconcludeerd door de VN Monitoring Group en is in strijd met het wapenembargo dat is ingesteld door de VN Veiligheidsraad.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Er leven zorgen bij de politiek over de integratie van Eritreeërs in Nederland. Zorgen die mede zijn ontstaan naar aanleiding van berichtgeving in de media. De afgelopen maanden werd in de media herhaaldelijk bericht over mensenrechtenschendingen in Eritrea, maar ook over onderdrukking en intimidatie in de Eritrese gemeenschap in Nederland: 'Eritrese intimidatie in Nederland breidt zich uit' (Volkskrant, 27 januari 2016), 'OneWorld geeft geen gehoor aan Eritrese intimidatie' (OneWorld, 27 januari 2016) en 'VN spreekt van misdaden tegen de menselijkheid in Eritrea' (ANP, 8 juni 2016, Nieuwsuur, 27 januari 2016). NRC berichtte dat de Eritrese ambassade druk uitoefende op de Nederlandse Eritrese gemeenschap om de VN Commissie van Onderzoek inzake Eritrea te beïnvloeden (11 februari 2016). In de media zijn ook meerdere signalen geuit over de specifieke problematiek van deze groep vluchtelingen uit de derde migratiegolf (hierna ook geduid als nieuwkomers) (Nieuwsuur, 'Eritrese vluchtelingen onderdeel verdienmodel regime'; 28 september 2015). EenVandaag berichtte over de in Nederland gegenereerde financiële stromen van het Eritrese bewind via de jeugdbeweging in een interview met de voormalige onderminister van Financiën van Eritrea, die in Nederland asiel heeft gekregen (EenVandaag, 9 feb 2016).

De Eritrese gemeenschap in Nederland is de afgelopen jaren aanzienlijk gegroeid. Deze toename is het gevolg van de verhoogde asielstroom vanuit Eritrea in de laatste jaren. Eritreeërs zijn, na Syriërs, de grootste groep recent aangekomen vluchtelingen. Omdat in ruim 90% van de gevallen een verblijfsvergunning wordt toegekend, draagt dit bij aan een aanzienlijke groei van de Eritrese gemeenschap in Nederland (Nieuwsuur, 20 december 2015).

Omdat de Eritrese gemeenschap in Nederland snel groeit en door de berichtgeving over intimidatie, verzocht de Tweede Kamer het ministerie van Buitenlandse Zaken, het ministerie van Veiligheid en Justitie en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SWZ) in februari om een Kamerbrief en debat waarin Eritrea en de invloed van Eritrea in Nederland ter sprake zou komen. Op 30 juni 2016 werd de brief door de bewindslieden van Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Veiligheid en Justitie verzonden aan de Tweede Kamer en vond het debat plaats. Tijdens het Kamerdebat over 'Eritrea en de invloed van Eritrea in Nederland' kwamen vanuit de Tweede Kamer onder andere zorgen naar voren die te maken hadden met de financiële bijdrage van Nederland aan Eritrea, de diasporabelasting, de rol van de Eritrese ambassade in Den Haag bij oneigenlijke druk, de vertegenwoordiging van het regime in Nederland en de achterblijvende integratie van Eritreeërs in Nederland.

Er zijn geen harde cijfers over de integratie van Eritreeërs in Nederland. Wel is er een hoge bijstandsafhankelijkheid en worden verschillende integratie belemmerende factoren genoemd, zoals het lage opleidingsniveau en de laaggeletterdheid. Mogelijke andere oorzaken van achterblijvende integratie liggen in het gesloten karakter van de Eritrese gemeenschap. Daarnaast kan eventuele ervaren druk en

beïnvloeding vanuit Eritrea een rol spelen bij de integratie van Eritreeërs in Nederland. De mogelijk ervaren druk in de Eritrese gemeenschap, en de invloed die dit heeft op de integratie van Eritreeërs in Nederland, is de achtergrond waartegen een kamerbrede meerderheid een groot aantal moties indiende. De motie Karabulut verzoekt de regering het netwerk en de vertegenwoordigers van het Eritrese regime in kaart te brengen en de kamer hierover zo snel mogelijk te informeren (TK 2015-2016, 22 831, nr. 122).

Tijdens het debat van 30 juni heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Kamer toegezegd onderzoek uit te laten voeren onder Eritreeërs in Nederland. De waarde van dit onderzoek ligt in de bijdrage die het kan leveren aan het verdiepen van inzicht in de Eritrese gemeenschap in Nederland, zodat beleid en dialoog met de betrokken gemeenschappen gericht kan worden ingezet. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft onderzoeksbureau DSP-groep opdracht gegeven om een kwalitatief onderzoek uit te voeren. Het onderzoek is uitgevoerd in een korte doorlooptijd tussen 21 september en 1 november 2016.¹ De korte doorlooptijd is bepalend voor de aard en beperking van het onderzoek. Voor het onderzoek is een samengesteld team van zeer ervaren en gekwalificeerde onderzoekers gevormd dat bestond uit onderzoekers van DSP-groep onder leiding van Dr. Wendy Buysse en Paul van Soomeren en Prof. Dr. Mirjam van Reisen van de Universiteit van Tilburg.

1.2 Doel en onderzoeksvragen

Door de opdrachtgever werden de volgende doelen en onderzoeksvragen geformuleerd.

Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in:

- het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland;
- de mate en aard van de (buitenlandse) aansturing van Eritrese organisaties in Nederland door de Eritrese overheid en/of daaraan gelieerde organisaties;
- de mate en aard van de ervaren druk onder Eritreeërs in Nederland.

Dit is door SZW vertaald in de volgende onderzoeksvragen:

- 1) Hoe ziet het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland er uit op institutioneel niveau?**
  - a) Welke doelstellingen hebben zij, welke activiteiten verrichten zij, waar zijn zij (in geografische zin) actief en wat is hun achterban?
  - b) Welke (financiële) banden zijn er met Eritrea inclusief de Eritrese overheid en van welke aard zijn die banden?
  - c) Wat zijn de onderlinge verhoudingen tussen de organisaties en bewegingen; aansturing, samenwerking, beïnvloeding ook vanuit Eritrea?
  - d) Wat is de invloed van deze banden op de gemeenschap in Nederland?

---

¹ Oplevering van het nog niet geredigeerde en opgemaakte rapport vond op 01-11-2016 plaats. Een beperkt aantal interviews is nog na die datum gehouden en kon in de definitieve eindversie (15-11-2016) meegenomen worden

2) Wat is de visie van de organisaties en bewegingen op hun rol bij de sociaal-culturele en sociaaleconomische integratie van Eritreeërs in Nederland?

- a) Wat is de visie van deze stromingen en organisaties op integratie in de Nederlandse samenleving?
- b) Hoe bevorderen de organisaties (sociaal culturele en sociaal economische) integratie en participatie?
- c) Welke zorgen leven er ten aanzien van de integratie en participatie van de achterban en met name de integratie en participatie van de jongere generatie en hoe wordt hiermee omgegaan?

3) Wat zijn de ervaringen en meningen van Eritreeërs over de druk vanuit de Eritrese gemeenschap en de diasporataks?

- a) Ervaren zij (al dan niet oneigenlijke) druk of voelen zij zich geïntimideerd c.q. bedreigd in Nederland en zo ja, wat is de aard (politiek, religieus, etc.) en de omvang van deze druk?
- b) Welke mening hebben zij over de diasporataks, hoe wordt deze geïnd en wat is de rol van verschillende instanties en organisaties daarbij?

Doelen en vragen zijn vastgelegd in de offerteaanvraag (UBR/HIS) van 24 augustus 2016 en ongewijzigd overgenomen in de offerte van DSP-groep van 5 september 2016.

Gebruikte begrippen

Vluchteling

Een vluchteling is iemand die zijn land ontvlucht uit vrees voor geweld of zijn leven. In Nederland is een vluchteling iemand die de asielprocedure met goed gevolg heeft doorlopen en asiel verkregen heeft (en daarmee de status van vluchteling).

Asielzoeker

Iemand die de asielinstanties om bescherming (=asiel) vraagt voor daadwerkelijke of gevreesde vervolging in zijn eigen land en die wacht tot zijn aanvraag is behandeld. In die zin zijn alle personen met een Eritrese achtergrond, met uitzondering van de generatie die in Nederland geboren is, allemaal asielzoeker en vluchteling geweest in een bepaalde periode. De reden waarom men gevlucht is, verschilt per migratiegolf (een afgebakende periode waarbinnen de vluchtelingen in Nederland zijn gekomen).

Nieuwkomer

Vluchteling uit de derde migratiegolf

Migratiegolven

Afgebakende tijdperiode waarbinnen een groep vluchtelingen naar Nederland is gekomen waarbij specifieke migratiemotieven gelden.

Migrant

Iemand die zijn thuisland verlaat vaak voor beperkte duur. Indien hij dit wil, kan hij veilig terugkeren naar zijn vaderland.

(Zelf)organisaties/organisaties

In dit onderzoek wordt de meer neutrale term 'organisatie' gebruikt. Het onderzoek heeft tot doel aan te geven in welke mate organisaties al dan niet vrij zijn om zelf te opereren.

1.3 Onderzoekopzet en verantwoording

Zoals al werd aangegeven, is de korte doorlooptijd bepalend voor de aard van het onderzoek. Het onderzoek is kwalitatief van aard en schetst een beeld van de Eritrese organisaties in Nederland, de ervaringen van hun achterban en personen met een Eritrese achtergrond, professionals en experts. Het is niet mogelijk om in de beschikbare tijd een kwantitatief representatief onderzoek uit te voeren. Het rapport geeft inzicht in de verschillende ervaringen en meningen die binnen de gemeenschap spelen met betrekking tot participatie en integratie, en meer specifiek de vermeende druk, intimidatie en financiële belastingen. We kunnen echter niets zeggen over hoe groot het deel van de Eritrese gemeenschap is bij wie deze verschijnselen zich voordoen. Dat zou een meer gedegen en langer durend onderzoek vergen.

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen hebben we verschillende onderzoeksmethoden ingezet.

Literatuuronderzoek

Er is een literatuurscan uitgevoerd naar literatuur over Eritrese organisaties in Nederland en internationaal. Omdat de situatie in Nederland niet los kan worden gezien van andere diaspora is tevens een scan gedaan van internationale bevindingen zoals de rapportages van de VN Veiligheidsraad, VN Monitoring Group en de VN Speciale Onderzoekscommissie inzake Eritrea. Tevens zijn de openbare stukken van de vier rechtszaken bestudeerd die in Nederland gevoerd zijn over intimidatie en vermeend inlichtingenwerk. Voor de volledige literatuurlijst verwijzen we naar de bijlage.

Interviews met experts en sleutelinformanten

Er zijn semigestructureerde interviews (face-to-face, telefonisch of via skype) uitgevoerd met 24 internationale en 21 Nederlandse experts en sleutelinformanten. De internationale experts waren wetenschappers, opinieleiders, vertegenwoordigers van internationale organisaties, vertegenwoordigers van mondiale Eritrese organisaties, journalisten en onderzoekers op het gebied van Eritrea. Specifiek over de Nederlandse situatie zijn enkele wetenschappers en professionals en vrijwilligers van VluchtelingenWerk Nederland, COA, gemeenten en andere hulpverleningsorganisaties geïnterviewd.

Doel van deze interviews was zicht te krijgen op de organisaties, participatie en integratie en meer specifiek de vermeende druk, intimidatie en financiële lasten.²

Interviews met leden van de Eritrese gemeenschap

Er hebben 61 semigestructureerde interviews plaatsgevonden met leden van de Eritrese gemeenschap. De meeste interviews hebben face-to-face plaatsgevonden. Enkele via skype en telefonisch. Daarnaast hebben vier focusgroepen plaatsgevonden; drie met recente vluchtelingen uit de derde golf (waarvan een met vrouwen) en een met een gemixte groep. Er is zo veel mogelijk geprobeerd vertegenwoordigers van de diverse subgroepen binnen de gemeenschap te interviewen.

- ❶ Vluchtelingen; hierbij is geselecteerd met het doel een representatie te krijgen naar gender, religie, migratiegolf, leeftijd, politieke mening en geografische woonplaats in Nederland. Dit resulteerde in de volgende aantallen: eerste migratiegolf (20 respondenten), tweede migratiegolf (14 respondenten), derde migratiegolf (27 respondenten en 3 groepsgesprekken)³.
- ❷ (Voormalige) leden van de People's Front for Democracy and Justice (PFDJ) en de Youth PFDJ (YPFDJ) en de National Union of Eritrean Women (NUEW).

Er is getracht bij de interviews te zorgen voor een goede geografische spreiding over het land. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de achtergrondkenmerken van de respondenten.

Kenmerk	Aantal
seks	47 mannen, 14 vrouwen
Leeftijd	15 jonger dan 25, 15 tussen 25-35 jaar, 12 tussen 35 en 45 jaar, 8 tussen 45 en 55 jaar, 7 ouder dan 55 jaar, 4 onbekend
Geografische spreiding	3 Noorden (+ 1 groepsgesprek), 10 Oosten, 23 Westen, 8 Zuiden, 7 Midden en 10 onbekend
organisatie	20 Actief (bestuurs)lid/ voormalig (bestuurs)lid
Religie	32 Orthodox, 4 Islam, 6 Christelijk, 3 katholiek, 2 Pinkstergemeente, 1 jehova, seculier 3 en 7 onbekend.

De informatie over de YPFDJ in dit rapport komt uit de documentenanalyse en uit de interviews die we hadden met voormalige leden van de YPFDJ. De YPFDJ Holland heeft niet gereageerd op herhaalde verzoeken via hun facebookpagina voor een interview in het kader van dit onderzoek. Wel heeft een interview plaatsgevonden met de Ambassadeur en zaakgelastigde van Eritrea en met een lokale organisatie van de aan de PFDJ verbonden National Union of Eritrean Women (NUEW).

Een exacte representatieve verdeling over de verschillende subgroepen was niet mogelijk. Het was vooral moeilijk om respondenten uit de eerste migratiegolf te vinden, ondanks het feit dat er een absolute

² De interview leidraad kan worden opgevraagd bij de onderzoekers.

³ Zie hoofdstuk 2 voor een toelichting op deze drie migratiegolven

anonimiteit werd gegarandeerd. Op basis van de respondenten uit de verschillende subgroepen is het mogelijk om een beeld te schetsen van de verschillende ervaringen binnen de gemeenschap. Er is een goed beeld gekregen van 'wat er per groep speelt'. De respondenten zijn geworven via de organisaties, vluchtelingenwerk, COA, NIDOS en vervolgens weer via de respondenten.⁴ De interviews hebben in het Nederlands, Engels of Tigrinya (met behulp van een cultural mediator of tolk) plaatsgevonden. Bij de interviews is gewerkt met een topiclijst.⁵

Interviews met leden en bestuursleden van organisaties

In alle interviews met leden van Eritrese gemeenschap is gevraagd naar (ervaringen) met organisaties. Daarnaast hebben 17 interviews plaatsgevonden met (voormalige) (bestuurs)leden over specifieke organisaties. Per type organisatie is daarbij een selectie gemaakt (zie hoofdstuk 3).

Interviews met advocaten

Om de ervaringen van de Eritrese respondenten over druk vanuit de Eritrese gemeenschap te spiegelen, hebben we semigestructureerde interviews met 6 advocaten uitgevoerd. Zij zijn gespecialiseerd in migratierecht en betrokken (geweest) bij zaken van Eritreeërs met betrekking tot asielprocedures, gezinshereniging etc.).⁶

Anonimiteit

In Nederland bestaat veel angst onder de Eritrese gemeenschap. De interviews werden daarom onder het waarborgen van absolute anonimiteit uitgevoerd en de citaten zijn zodanig aangepast dat zij niet herleidbaar zijn tot personen. De onderzoekers en de auteurs willen iedereen bedanken die heeft mee willen werken aan dit onderzoek en het vertrouwen dat werd gegund in de vaak lange en indringende gesprekken.

---

⁴ Het oorspronkelijk plan was om te werken met seedlings en respondent driven sampling. Dit bleek niet mogelijk gezien de korte doorlooptijd en de angst en wantrouwen die binnen de gemeenschap speelt. Bij deze methode worden de seedlings geïnterviewd door de onderzoekers en interviewen zijn vervolgens de respondenten die zij aandragen. De methode is uitgewerkt in Van Dijk en Van der Heijden, 2016

⁵ De topiclijst kan worden opgevraagd bij de onderzoekers.

⁶ De interview leidraad kan worden opgevraagd bij de onderzoekers.

2 De Eritrese gemeenschap

Dit hoofdstuk bespreekt de verscheidenheid van de verschillende migratiegolven en generaties binnen de Eritrese gemeenschap in Nederland en de achtergronden van hun migratie. We beschrijven de historische achtergrond van de verschillende groepen die in Nederland aankwamen, de 'bagage' voor integratie- en participatie die zij hadden en hoe deze groepen geëvolueerd zijn in de Nederlandse samenleving.

2.1 De Eritrese gemeenschap in Nederland in aantallen

Het is moeilijk om een exact beeld te geven van het aantal personen met een Eritrese achtergrond in Nederland. Alle personen die geboren en gevlucht zijn voor de onafhankelijkheid in 1993 hebben namelijk de Ethiopische nationaliteit. In onderstaande figuren zijn daarom zowel de cijfers over Eritrese als Ethiopische afkomst opgenomen.

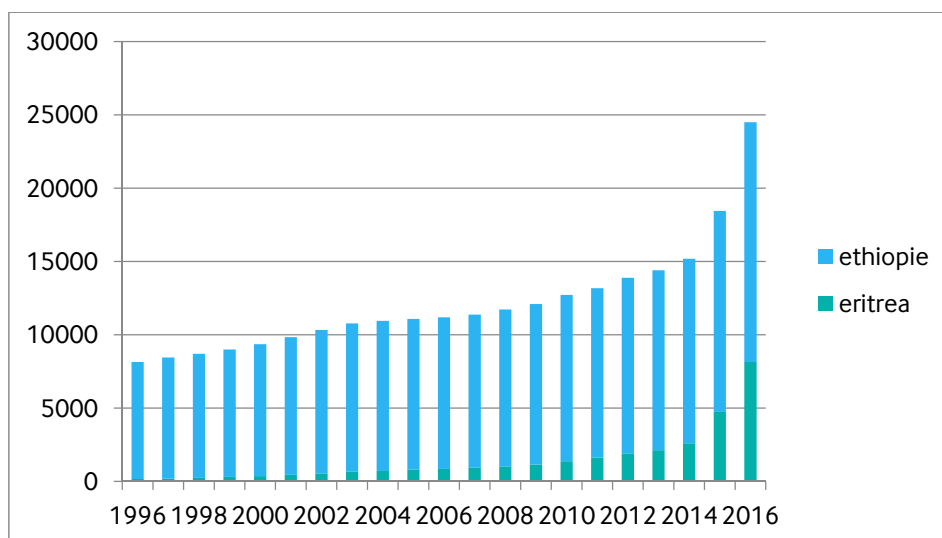
Per 1 januari 2016 waren ca. 8.000 personen met een Eritrese achtergrond en 17.000 met een Ethiopische achtergrond woonachtig in Nederland. Dit betekent dat er tussen de 8.000 en 25.000 personen met een Eritrese of Ethiopische afkomst zijn. Het totaal aantal personen met een Eritrese en Ethiopische afkomst is verdubbeld sinds 2000. Dit zijn personen die zelf in Ethiopië of Eritrea zijn geboren, of waarvan beide ouders of de moeder in Eritrea of Ethiopië zijn geboren.⁷ Als alleen wordt gekeken naar de personen die zijn geregistreerd als afkomstig uit Eritrea dan is er sprake van een 20-voud (350 in 2000 en 8000 in 2016).

In de volgende figuur zijn de vluchtelingen die nog geen status hebben niet meegenomen.

---

⁷ CBS gebruikt geboorteland van moeder om de tweede generatie – de jongeren die geboren zijn in Nederland - in te delen, tenzij de moeder ook in Nederland geboren is dan wordt het geboorteland van vader gebruikt.

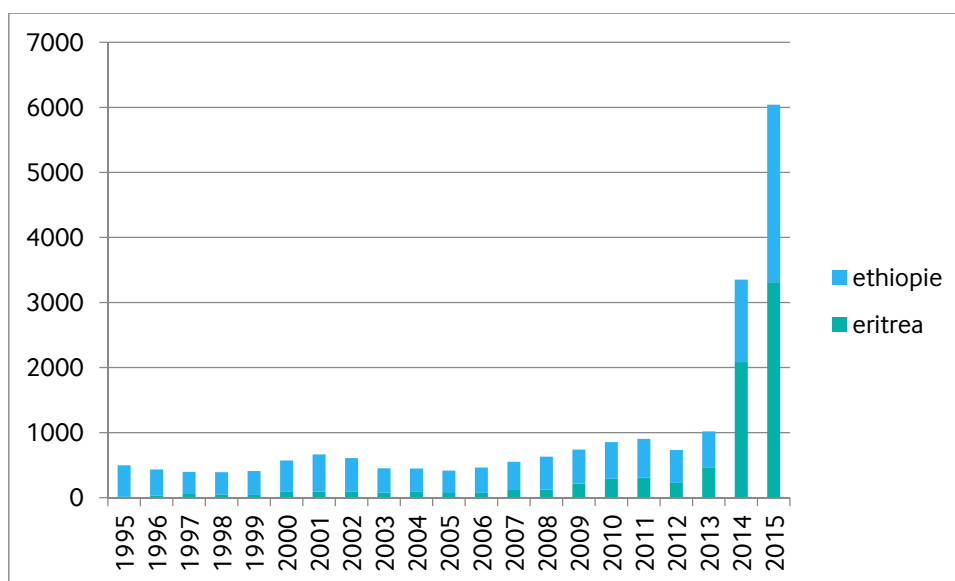
Figuur 2.1 Aantal inwoners in Nederland per 1 januari met Eritrese en Ethiopische achtergrond (1ste en 2de generatie)

Bron: CBS 2016

In de onderstaande figuur is het aantal immigranten per jaar met een Eritrese of Ethiopische achtergrond weergegeven. Dit zijn dus de mensen die een status hebben.

Figuur 2.2 Aantal immigranten in Nederland per jaar met Eritrese of Ethiopische achtergrond

Bron: CBS 2016

Voor wat betreft de laatste stand van zaken, geldt dat in de eerste acht maanden van 2016 1.579 Eritreeërs asiel hebben aangevraagd in Nederland. In 2015 waren dit er totaal 7.359 en inclusief de her aanvragen en gezinshereniging 8.434 (IND, 2016).

Er worden grofweg drie migratiegolven onderscheiden

- 1 1980-1998: ca 1.500 vluchtelingen
- 2 1998-2010: ruim 6.000 vluchtelingen
- 3 2010-nu: ruim 14.000 vluchtelingen

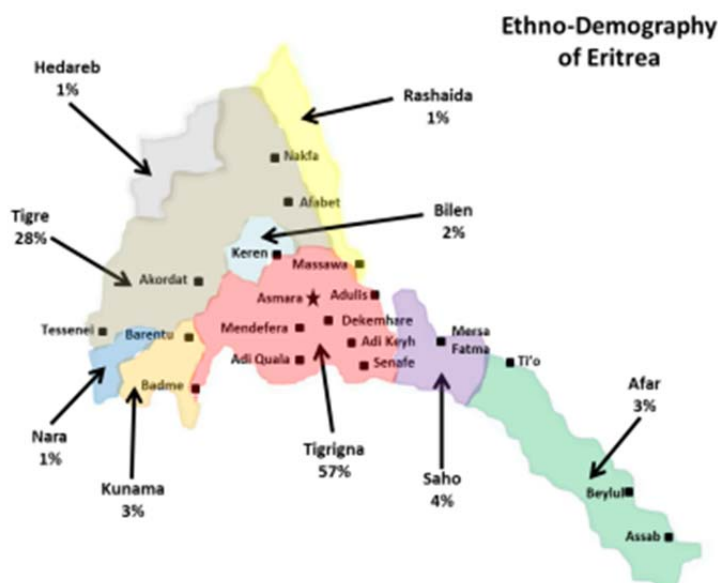
De migratiegolven moeten mede worden verklaard vanuit de geschiedenis van Eritrea.

2.2 Mondiale dimensies van de Nederlandse Eritrese gemeenschap

Eritrea is vier keer zo groot als Nederland en er wonen tussen de 3,5 en 6,5 miljoen mensen. Het is niet precies bekend hoeveel Eritreeërs in de afgelopen decennia naar het buitenland zijn gevlucht en hoeveel er in de diaspora verblijven, omdat de vluchtelingenstromen steeds fluctueren en op verschillende manieren worden geregistreerd. Deze groep omvat zowel migranten, vluchtelingen en asielzoekers als eerdere generaties van migranten en hun kinderen. Eritrese vluchtelingen en migranten bevinden zich in Afrika, het Midden-Oosten, Europa en Amerika. In 1994, op het einde van de onafhankelijkheidsoorlog spreekt UNICEF over een miljoen Eritreeërs in de diaspora (UNICEF, 1994). De UNCHR rapporteert in juni 2015 wereldwijd 450.000 Eritrese Vluchtelingen en asielzoekers. Dit is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2008 (UNHCR, 2015). Eurostat rapporteert dat tussen 2008 en 2015 ongeveer 147.000 Eritrese vluchtelingen asiel hebben aangevraagd in Europa (Eurostat, 2015).

Etnische en religieuze groepen in Eritrea

Leden van de Eritrese gemeenschap in Nederland hebben hun wortels in verschillende etnische en religieuze groeperingen. De inwoners van Eritrea kunnen worden verdeeld in negen etnische groepen (zie kaartje) die 9 verschillende talen spreken. In Nederland behoort de grootste groep tot de Tigrinya (schatting 90%).

Bron: Wikipedia

In Eritrea zijn vier godsdiensten toegestaan: drie christelijke (Eritrese Orthodoxe kerk, Katholiek, Luthers-evangelisch) en de Islam (voornamelijk soennieten). De verhouding christen-moslim is ongeveer 50-50. Binnen de christelijke groep behoren de meeste gelovigen tot de Orthodox-Christelijke (Tewahedo) Kerk. De Eritrese gemeenschap in Nederland bestaat voor het grootste deel uit personen die behoren tot de Orthodox-Christelijke Kerk. Naast katholieken, christenen en moslims zijn er ook jehova's getuigen en leden van pinkstergemeenten. Deze laatste twee religies zijn verboden in Eritrea en worden vervolgd. De vluchtelingen uit deze geloofsgemeenschappen zijn veelal in de tweede migratiegolf naar Nederland gekomen. Uit de interviews met respondenten uit de drie migratiegolven, sleutelpersonen en experts blijkt dat de vluchtelingen uit derde migratiegolf over het algemeen erg gelovig zijn (voornamelijk orthodoxe christenen). De respondenten zeggen dat dit te verklaren is door de lange en vaak traumatische vluchtgeschiedenis: het geloof is de enige stabiele factor.

'The only thing that is left is the hope in God'. (derde migratiegolf, vrouw)

In Eritrea zelf zijn het vooral de ouderen die achterblijven. Eritreeërs hebben zich over alle diaspora verspreid. Dit betekent dat de Eritrese gemeenschap bij uitstek een transnationale gemeenschap is. Alle respondenten uit de gemeenschap geven aan familie in minimaal een van de andere diaspora te hebben, maar ook vaak nog familie in Eritrea. Velen hebben ook familie in de vluchtelingenkampen in de buurlanden van Eritrea.

Familie is erg belangrijk. De plicht om voor familie te zorgen weegt zwaar. Men voelt zich verantwoordelijk. Het al dan niet kunnen zorgen voor de familie raakt een gevoel van trots:

Als Eritreeër ben je verantwoordelijk voor je familie en zorg voor je familie (eerste migratiegolf, man).

Dit betekent dat de Eritrese gemeenschap in Nederland niet los kan worden gezien van de andere diaspora, maar ook niet van de situatie in Eritrea. Sociale media (facebook, paltalk, chatrooms, viber, WhatsApp e.d.) spelen een grote rol in de onderlinge communicatie tussen leden van de gemeenschap. Om de resultaten in dit onderzoek te kunnen duiden is het nodig om de Nederlandse diaspora in dit internationale perspectief te plaatsen.

Wat is er aan de hand in Eritrea?

Eritrea is sinds 1991 een onafhankelijke staat (zie kader voor geschiedenis). Sinds de onafhankelijkheid is Isaias Afewerki president. In 1994 wordt de Eritrean Peoples Liberation Forces (EPLF), de partij van de president die de onafhankelijkheid bereikt heeft omgevormd tot People's Front for Democracy and Justice (PFDJ). Deze partij is de enige erkende en toegestane politieke partij in Eritrea. Er hebben sinds de onafhankelijkheid geen verkiezingen meer plaatsgevonden. In 1997 is een grondwet geformuleerd die formeel nog steeds niet in werking is getreden.

Geschiedenis Eritrea in het kort

tot 1869:	Pre-koloniale periode
1890-1941:	Italiaanse kolonie
1941-1952:	Brits protectoraat
1952-1962	Annexatie door Ethiopië
1962-1991:	Onafhankelijkheidsoorlog tegen Ethiopië; eerst door Eritrean Liberation Front (ELF) en daarna door Eritrean Peoples Liberation Forces (EPLF); geleid door de huidige president Isaias Afewerki)
1991:	Onafhankelijkheid van Ethiopië
1993:	Officiële erkenning door internationale gemeenschap van de staat Eritrea na referendum
1994:	EPLF wordt People's Front for Democracy and Justice (PFDJ), de enige erkende politieke partij in Eritrea.
1998-2000	Grensoorlog met Ethiopië
2000-nu:	Dictatuur, macht is geconcentreerd bij uitvoerende macht en zittende president, grondwet van 1997 is formeel nog niet in werking getreden

Bron: VN rapport 2015

Al in 2009 werden internationale sancties ingesteld tegen Eritrea door de VN Veiligheidsraad. De aanleiding was de steun van Eritrea aan de terroristische organisatie Al Shabaab in Somalië. De jaarlijkse rapportages van de VN Monitoring Group, die de uitvoering van de resolutie bekijkt, laten zien dat de militaire top van Eritrea en de militaire grensbewaking zelf zijn betrokken bij de mensensmokkel en mensenhandel van de eigen bevolking waarvoor veel geld wordt gevraagd. In 2012 rapporteerde de Monitoring Group hoe dienstplichtige militairen gedwongen werden mee te werken aan mensenhandel (Monitoring Group, 2012). In de bijlage zijn citaten uit de jaarrapportage opgenomen die dit illustreren.

De mensensmokkel en -handel is een lucratieve handel. Vluchten uit Eritrea is zeer gevaarlijk. Het is niet mogelijk vrij te reizen in het land. Desondanks ontvluchten duizenden mensen per maand het land. De vluchtelingen zijn steeds jonger geworden. Jongeren proberen het land te ontvluchten voor ze in de algemene dienstplicht belanden, die geen eindpunt heeft. Intense repressie van de eigen bevolking is de oorzaak van de uitstroom. De recente rapporten van de VN Commissie van Onderzoek naar Eritrea bevestigen dit. Deze Commissie bracht in 2015 een vijfhonderd pagina dik rapport uit over de mensenrechtenschendingen in Eritrea. De Commissie betitelde Eritrea als Land van Angst.⁸

⁸ "It shows how information collected on people's activities, their supposed intentions and even conjectured thoughts is used to rule through fear in a country where individuals are routinely arbitrarily arrested and detained, tortured, disappeared or extra-judicially executed." (Human Rights Council, Twenty-ninth session, Agenda item 4. Human rights situations that require the Council's attention. Report of the commission of inquiry on human rights in Eritrea (A/HRC/29/42, pagina 6).

In 2016 oordeelde de Commissie dat de mensenrechtenschendingen misdaden tegen de menselijkheid betreffen. De belangrijkste aspecten hiervan zijn:

- 🔄 Slavernij in de vorm van de nationale dienstplicht zoals die in Eritrea wordt toegepast zonder dat er een eindpunt is. Daarin vinden gedwongen arbeid, kinderarbeid en seksuele slavernij plaats. Het fundamentele recht op familieleven wordt geschonden.
- 🔄 Het netwerk van ondergrondse en verborgen detentiecentra en gevangenissen waar mensen zonder vorm van proces worden vastgehouden en gemarteld waarbij men gestraft kan worden voor de daden van anderen.
- 🔄 Het schieten op eigen burgers als zij de grens over vluchten.

De Commissie beschrijft dat de oorspronkelijke beloftes van democratie en rechtstaat – zoals vastgelegd in de grondwet van 1997 die nooit is ingevoerd – gaandeweg steeds meer onderdrukt zijn door het regime. Het regime heeft repressieve systemen ontwikkeld om de bevolking te controleren, de mond te snoeren en te isoleren. Er is geen vrijheid van meningsuiting, geen persvrijheid, geen vrijheid van beweging, geen vrijheid van godsdienst. Informatie over activiteiten van burgers, hun veronderstelde intenties en zelfs vermoedelijke gedachten worden gebruikt om angst te creëren in een land waar individuen op routinematige wijze willekeurig worden gearresteerd en gevangen gezet, gemarteld, verdwijnen en zonder proces worden geëxecuteerd. Eritreeërs moeten – onder het voorwendsel van het beschermen van de integriteit van het land en het verzekeren van zelfvoorziening – in nationale dienstplicht voor onbepaalde tijd en zijn slachtoffer van slavernij, gedwongen arbeid en gedwongen kinderarbeid (VN Human Rights Council, 2015). In 2016 publiceerde de VN Commissie van Onderzoek de conclusie dat er misdaden tegen de menselijkheid werden en nog steeds worden gepleegd. De VN Mensenrechtenraad heeft het rapport voor behandeling naar de VN Algemene Vergadering gestuurd waar het onlangs besproken werd. De rapporteur drong er bij die gelegenheid op aan dat de VN Eritrea doorverwijst naar het Internationaal Strafhof (ICC te Den Haag) zoals aanbevolen in juli 2016 door de VN Mensenrechtenraad.

Het regime in de diaspora

De invloed van het regime treft niet alleen de burgers in Eritrea, maar ook de Eritreeërs in de diaspora. De massaorganisaties bestaan uit de PFDJ en de vleugelorganisaties, YPFDJ, NUEW, NUEY, NUES, die speciale doelgroepen betreffen. Volgens de voormalige onderminister van financiën van Eritrea, Kubrom Dafka Hosabay, die in Nederland asiel heeft gekregen, werden er in Asmara regelmatig bijeenkomsten gehouden waarbij aan Yemane Gebreab werd gerapporteerd. Yemane Gebreab heeft de politieke leiding over de PFDJ. In de briefings werd geen onderscheid gemaakt tussen de massaorganisaties in Eritrea en de diaspora. Er werd gerapporteerd over alle activiteiten van de massaorganisaties, ook die in het buitenland.

PFDJ en YPFDJ

De PFDJ is de enige toegestane partij in Eritrea. De vluchtelingen uit de eerste migratiegolf behoorden grotendeels tot de aanhang van deze partij. De Youth PFDJ of YPFDJ is de jeugdorganisatie van de partij in de diaspora. De YPFDJ werd in 2003 opgericht door het hoofd van de PFDJ, Yemane Gebreab, en heeft

afdelingen in vele landen waaronder Nederland. De YPFDJ is opgericht om de tweede generatie – de kinderen van de vluchtelingen in de eerste migratiegolf – te betrekken bij Eritrea. Dit doen ze door het organiseren van festivals, zomerkampen en stages in Eritrea. Het eerste doel van de YPFDJ is om de vijandigheid tegen de staat Eritrea te ontmoedigen (zie de bijlagen voor fragmenten uit het transcript van de video Presentatie van Yemane Gebreab op de 11th Euro YPFDJ Conference, op 15 Mei 2015). Van de leden van de YPFDJ wordt verwacht dat ze de PFDJ tot een efficiënte en effectieve politieke organisatie maken en de jeugd in het centrum van de PFDJ brengen. De leden moeten dit doen door hun vijanden te kennen, hun strategieën en instrumenten te kennen. De leden van de YPFDJ wordt dus opgedragen om de vijanden van de staat in de gaten te houden en hierover te rapporteren aan de PFDJ. Dit werd ook door meerdere respondenten in onze interviews bevestigd.

Door ons geïnterviewde experts, maar ook respondenten die lid geweest zijn van de YPFDJ, geven aan dat leden van de YPFDJ zich veelal aansluiten op de leeftijd waarop de sociale identiteit gevormd wordt (adolescentie en jongvolwassenheid). Deze jongeren zijn op zoek naar wie ze zijn, zijn trots op hun Eritrese identiteit en krijgen soms te maken met uitingen van racisme en uitsluiting in de diaspora. Volgens meerdere respondenten zijn racisme en de White versus Black discussie belangrijke kwesties waarop wordt ingespeeld.

Regelmatig komen de leden van de YPFDJ bijeen in steden over de hele wereld, betaald en georganiseerd door het Eritrese regime. Deze bijeenkomsten worden jaarlijks in Nederland gehouden en worden stevast bijgewoond door de politieke vertegenwoordiging van de PFDJ, ministers, ambassadeurs en andere hoogwaardigheidsbekleders van de Eritrese staat (zie foto's in de bijlagen). In Nederland is door de YPFDJ ooit het initiatief van de Bidho Tours gelanceerd; een festival van muziek. De Eritrese burgerwachtgroep Eri-Blood is bij deze bijeenkomsten aanwezig. Eri-Blood is de burgerwacht van het Eritrese regime. Sociale media (facebook, chatgroepen, paltalk, twitter, YouTube, website Shabait) en het enige TV kanaal Eri-tv worden gebruikt voor de mondiale coördinatie en nieuwsvoorziening.

NUEW en NUEY

De National Union of Eritrean Women (NUEW), de National Union of Eritrean Youth (NUEY) en de National Union of Students (NUES) zijn massabewegingen die in Eritrea en daarbuiten het beleid van de PFDJ uitvoeren naar de specifieke doelgroepen toe. Ze zijn tot op lokaal niveau georganiseerd en kennen iedereen in de locaties. De NUEY en NUES zijn de jeugdorganisaties in Eritrea, terwijl de zojuist besproken Youth PFDJ (YPFDJ) de jeugdorganisatie buiten Eritrea is. De NUEW is in 1979 al opgericht in Eritrea tijdens de gewapende strijd voor de onafhankelijkheid van Eritrea. Het hoofdkwartier is gevestigd in Asmara en heeft over de hele wereld filialen. De organisatie streeft ernaar om alle Eritrese vrouwen in binnen- en buitenland te verenigen voor rechtvaardigheid, gelijkheid, vrede, vrijheid en ontwikkeling, en om de maatschappelijke, politiek en socio-economische positie van vrouwen te verbeteren, aldus geïnterviewde bestuursleden van NUEW. Zij kunnen beschouwd worden als de vrouwenbeweging van de PFDJ.

Informanten en spionnen in diaspora

In het rapport van de VN Commissie van Onderzoek wordt beschreven hoe hun onderzoek werd bemoeilijkt door een fijnmazig web van spionnen en informanten in de Eritrese diaspora. Het VN rapport beschrijft ook een uitgebreide praktijk van controle en surveillance in Eritrea zelf. Eritrea past 'straf bij associatie' toe, waarbij familieleden worden gestraft voor het gedrag van derden. Het gaat onder meer om het opleggen van boetes, afnemen van privileges, detentie en verdwijningen. Het is vooral de straf bij associatie die consequenties heeft voor het gedrag van de leden van de Eritrese diaspora.

Verzet en tegenverzet in de Diaspora

Oppositie

In de diaspora zijn veel oppositiebewegingen en activisten actief. Het gaat veelal om mondiale bewegingen die in de verschillende landen in de diaspora vertegenwoordigers of activisten hebben. Het kader van dit onderzoek is niet geschikt om alle verschillende oppositieorganisaties te bespreken. Alle oppositiebewegingen hebben een gemeenschappelijk doel namelijk het bewerkstelligen van veranderingen op het gebied van de democratie en erkenning van de mensenrechten in Eritrea. De organisaties verschillen in de wijze waarop ze dit willen bereiken. De meeste organisaties zijn vooral actief met informatie verstrekken, organiseren van bijeenkomsten en demonstraties en bepleiting. Sociale media en internet spelen een belangrijke rol. Sommige respondenten zeggen dat de oppositie fragmentarisch is. Andere respondenten zien wel een gebundelde oppositiekraft.

Demonstraties en tegedemonstraties

De rapportages van de Commissie van Onderzoek naar Eritrea leidden tot demonstraties van zowel aanhangers van het regime als de oppositie. Zij verenigden zich in demonstraties zoals in Genève (zomer 2016) en in oktober 2016 in New York.

Binnen deze context is een neutrale positie niet mogelijk:

- je hebt kritiek op het regime, en dan word je als oppositie bestempeld – ook al ben je niet actief militant en doe je niet mee aan demonstraties,
of:
- je hebt/uit geen kritiek en dan ben je PFDJ en pro-regime.

Dit speelt op internationaal, nationaal en lokaal niveau een rol. De VN commissie concludeert dat er sprake is van grote angst onder de Eritrese bevolking en diaspora als gevolg van massale surveillance. Deze massale spionage en surveillance⁹ in Eritrea en in de diaspora kleuren ook de Nederlandse gemeenschap. Door onderlinge angst en wantrouwen en angst en wantrouwen voor autoriteiten, is men sterk op zichzelf aangewezen.

---

⁹ Zie hiervoor ook Martin Plaut: <https://martinplaut.wordpress.com/2015/09/02/eritreas-sinister-international-network-of-spies-and-thugs/>

2.3 Drie golven migranten

De Eritrese gemeenschap in Nederland kan worden beschreven volgens de verschillende migratiegolven die zich hebben voorgedaan.

De eerste migratiegolf

De eerste golf vluchtelingen uit Eritrea is naar Nederland gekomen tussen 1980 en 1998. Binnen die golf worden twee groepen onderscheiden. De vluchtelingen tussen 1980 en 1993 zijn gevlucht gedurende de onafhankelijkheidsoorlog, waarbij veelal hele families vluchtten voor de oorlog en het terreur. Deze groep bestaat vooral uit families uit de midden- en hogere klasse en heeft over het algemeen een goede opleiding gehad. Zij vluchtten naar Sudan en via Italië verder binnen Europa, of naar de VS. Zij maakten veelal gebruik van ondersteunende netwerken in Afrika en Europa en de vlucht was veelal georganiseerd door het Eritrees verzet. Velen kwamen met de verwachting tijdelijk in Nederland te blijven en na de bevrijding van Eritrea terug te keren. Zij hebben veelal een ELF achtergrond (strijders of sympathisanten) en de latere groep heeft een EPLF (later PFDJ) achtergrond. Er was - en is - bij deze groep een grote betrokkenheid bij de Eritrese strijd. In Nederland was er ook veel begrip en ondersteuning voor de bevrijdingsbeweging. Eén bron (Ogbemichael, 2006) vermeldt dat begin jaren negentig tevens een groep vluchtelingen naar Nederland kwam die bestond uit lager geschoolde mannen en vrouwen (huishulpen, ondernemers) en relatief veel eenoudergezinnen. In de interviews met respondenten uit de eerste migratiegolf werd dit beeld bevestigd.

De groep van de eerste migratiegolf kon na de onafhankelijkheid veilig terug naar Eritrea reizen. Respondenten uit deze groep geven aan dat zij dit ook regelmatig doen. Zij bezoeken familie in Eritrea en gaan op vakantie. Zij vinden het beeld dat in de media geschetst wordt over Eritrea niet kloppen. Het is volgens hun zeggen veilig in Eritrea. Zij bevestigen dat er een ongelimiteerde dienstplicht is, maar dit wordt beschouwd als een noodzaak, vanwege de onveilige situatie veroorzaakt door Ethiopië. Omdat de algemene dienstplicht verplicht is, beschouwen zij de vluchtelingen, net als het Eritrese regime, als deserteurs en landverraders.

De kinderen uit deze eerste migratiegolf zijn of in Eritrea/Ethiopië of in Nederland geboren. Deze groep 'kinderen van de eerste golf' wordt in deze rapportage aangeduid als 'de tweede generatie binnen de eerste migratiegolf'¹⁰. De kinderen van deze vluchtelingen van de eerste golf zijn veelal opgegroeid met het gedachtengoed van de EPLF, later PFDJ. Onder deze tweede generatie bevinden zich de jongeren die lid worden van de YPFDJ.

Sommige vluchtelingen uit deze eerste golf zijn na de onafhankelijkheid van Eritrea ook wel terug gegaan om mee te werken aan de opbouw van Eritrea. Een deel daarvan is enkele jaren later teruggekeerd, toen Eritrea in een dictatuur veranderde. Een deel van hen is in de oppositie gegaan toen Eritrea in een dictatuur veranderde.

---

¹⁰ Dit is niet in overeenstemming met de officiële definitie van tweede generatie door het CBS. Zij beschouwen alleen personen die in Nederland zijn geboren als tweede generatie.

Tussen 1993 en 1998 kwam een groep vluchtelingen die het land ontvluchtte na de onafhankelijkheid. Het ging vooral om jongvolwassenen op zoek naar een beter leven, of voormalige vrijheidsvechters met politieke motieven. Ook zij vluchtten naar Sudan en via Italië verder in Europa of naar de VS, of direct vanuit Eritrea naar Europa of de Verenigde Staten. Dit werd soms ondersteund door de Eritrese overheid.

Ze hebben veelal een 'goede' opleiding genoten.

Een deel van de vluchtelingen en hun kinderen uit deze migratiegolf zijn genaturaliseerd tot Nederlander.

Tussen 1996 en 2014 zijn er bijna 3000 personen met de Ethiopische of Eritrese nationaliteit genaturaliseerd tot Nederlander (CBS, 2016). In die gevallen gaat het dus om migranten met Nederlands staatsburgerschap.

Tweede migratiegolf

De tweede migratiegolf tussen 1998 en 2010 bestaat uit vluchtelingen voor de militaire dictatuur.

De tweede migratiegolf vluchtte via Sudan, Egypte en Israël. Onderweg stonden ze bloot aan ontvoering, marteling en afpersing door smokkelaars. Het gaat veelal om jongvolwassenen van verschillende achtergronden. Afhankelijk van hun leeftijd heeft deze groep in Eritrea nog een goede opleiding genoten.

Tot de grensoorlog tussen Eritrea en Ethiopië in 1998 hadden jongeren de mogelijkheid om een goede opleiding te volgen. Dit veranderde na het uitbreken van de grensoorlog. Een deel van deze golf voert actief oppositie. Anderen hebben in de loop der jaren na het verkrijgen van hun status spijt betuigd om familie in Eritrea te kunnen bezoeken.

Derde migratiegolf

De groep die na 2010 vlucht, heeft vergelijkbare vluchtrekenen als de tweede migratiegolf, maar daar komt bij dat zij geen stabiel leven hebben gekend; velen zijn opgegroeid zonder vader, omdat die in militaire dienst of in de gevangenis zit, of gevlucht is. Zij willen aan hetzelfde lot als ouders of broers en zussen ontsnappen en zijn ook vaak gedreven om hun familie (moeder, vrouw en kinderen) te helpen. Ze volgen de route via Ethiopië, Soedan, Libië naar de Middellandse zee. Het gaat veelal om kinderen, adolescenten en jongvolwassenen die in kleine groepjes vluchten. Het merendeel is laag opgeleid en komt uit arme families van het platteland, veelal uit het grensgebied met Ethiopië. Zij hechten weinig belang aan opleiding, omdat dat geassocieerd is met de verplichte dienstplicht. Zij zijn opgegroeid in een situatie van grote angst, armoede, onzekerheid en bedreiging. Zij zijn onderweg onderworpen aan gevaarlijke en gewelddadige situaties op de vluchtroute in Eritrea en in de transitlanden.

Zij vluchten voor het huidige regime en worden daarom door de aanhangers van PFDJ als landverraders en deserteurs gezien. Hun vluchtmotieven worden vaak niet begrepen door de regime-aanhangers. In principe zijn alle vluchtelingen uit de derde migratiegolf tegen het huidige regime. Het aantal dat openlijk oppositie voert is echter beperkt.

3 De Eritrese organisaties

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de verschillende organisaties van de Eritrese gemeenschap in Nederland, de achtergronden en doelstellingen van deze organisaties, hun banden met de Nederlandse samenleving en de – waar het mogelijk is daar iets over te zeggen – banden met de Eritrese staat.

Dit hoofdstuk beantwoordt de onderzoeksvraag:

Hoe ziet het netwerk van Eritrese organisaties in Nederland er uit op institutioneel niveau?

- Welke doelstellingen hebben zij, welke activiteiten verrichten zij, waar zijn zij (in geografische zin) actief en wat is hun achterban?
- Welke (financiële) banden zijn er met Eritrea inclusief de Eritrese overheid en van welke aard zijn die banden?
- Wat zijn de onderlinge verhoudingen tussen de organisaties en bewegingen; aansturing, samenwerking, beïnvloeding ook vanuit Eritrea?
- Wat is de invloed van deze banden op de gemeenschap in Nederland?

Het hoofdstuk geeft een momentopname van de Eritrese organisaties in Nederland. Het overzicht is niet, en kan ook nauwelijks volledig zijn.¹¹

3.1 Overzicht van de organisaties

Om tot een overzicht te komen van de organisaties zijn verschillende methoden ingezet:

- Ten eerste hebben we geput uit twee bronnen Van Heelsum (2005) en Ogbemichael (2006).
- Ten tweede hebben we bij de Kamer van Koophandel alle geregistreerde organisaties met de woorden 'Eritrees' en 'Eritrea' in hun naam opgevraagd en nagetrokken.¹²
- Ten derde hebben we een internetsearch uitgevoerd met de termen 'Eritrese', 'Eritrea', 'vereniging', 'stichting', 'Nederland', 'Holland' en hebben we tevens een search gedaan op Facebook met dezelfde termen.
- Ten vierde is aan de meer dan 100 personen die we geïnterviewd hebben de vraag gesteld welke organisaties zij kennen. Dit leverde soms gelijk, maar vaak ook later – via mail – nog weer namen op.

De totale lijst met organisaties is vervolgens voorgelegd aan een aantal deskundigen uit de gemeenschap die goed bekend zijn met de organisaties binnen de gemeenschap. Daarbij hebben we de vraag gesteld of deze organisaties bekend zijn en of we organisaties missen. Tevens hebben we hen gevraagd om een inschatting te geven van de positie die de organisaties innemen ten opzicht van het regime (pro, neutraal of apolitek, oppositie, onbekend). Niet alle organisaties waren bij iedereen bekend. Daarnaast gaven deskundigen aan dat sommige organisaties officieel neutraal of apolitek, maar in de praktijk pro-regime zijn. De volledige lijst is weergegeven in schema 3.1¹³.

¹¹ De auteurs houden zich dan ook aanbevolen voor eventuele correcties en uitbreidingen van het overzicht.

¹² Bij de kamer van Koophandel staan alle officiële organisaties ingeschreven en de huidige en historische bestuursleden. Tegen een gering bedrag zijn deze gegevens per organisatie verkrijgbaar.

¹³ Een uitgebreider overzicht met openbare contactgegevens per organisaties zijn op te vragen bij de onderzoekers en opdrachtgever SZW. Dit overzicht wordt om redenen van privacy niet opgenomen in de rapportage.

De organisaties kunnen globaal als volgt worden ingedeeld:

- 🔄 Lokale organisaties
- 🔄 Recreatieve of sportverenigingen
- 🔄 Politieke organisaties en bewegingen
- 🔄 Religieuze organisaties
- 🔄 Overige organisaties
- 🔄 Steunfondsen voor projecten in Eritrea

Schema 3.1 Overzicht organisaties

Naam organisatie	gemeente
Lokale organisaties	
Associatie van Eritrese gemeenschap in Nederland	Rotterdam
Associatie van Eritrese Vluchtelingen in Amsterdam (EVAO)	Amsterdam
Berhan Eritrea Vereniging	Nijmegen
Eritrea Democratic Youth Union (Eritrese Democratische Jeugd Vereniging)	Rotterdam
Eritrea Vereniging Den Bosch en omgeving (E.V.D.O)	's-Hertogenbosch
Eritrees O.D.F. (Overijssel, Drenthe, Flevoland)	Zwolle
Eritrese Culturele Vereniging Utrecht	Utrecht
Eritrese Gemeenschap in Rotterdam en Omgeving (EGRO)	Rotterdam
Eritrese Jongeren en Studenten Vereniging Amsterdam	Amsterdam
Eritrese Vereniging Help Elkaar in Rotterdam en omgeving	Rotterdam
Eritrese Vereniging Leiden en omgeving	Leiden
Eritrese Vereniging Rijnmond	Rotterdam
Eritrese Vereniging Utrecht	Utrecht
Mahber Selam	Amersfoort
Stichting Asmara	Amsterdam
Stichting Eritrea ADE	Amsterdam
Stichting Eritrean Cultural Center Amsterdam (Ecca)	Diemen
Stichting Eritrese Studie Centrum	Rotterdam
Stichting Interculturele Ontmoeting Eritrea Nederland (Spijkenisse)	Spijkenisse
Stichting Lemat	Amsterdam
Stichting Mexaena	Utrecht
Stichting Red de Eritrese Jongeren	Rotterdam
Eritrea Democratic Youth Union (Eritrese Democratische Jeugd Vereniging)	
Vereniging ter bevordering van de Integratie van de Eritrese gemeenschap deelgemeente Prins Alexander te Rotterdam	Rotterdam
Vereniging van Eritrese Vrouwen in Nederland	Rotterdam
Why Not! Eritrean Youth Club	Utrecht
Sport- en recreatieverenigingen	
Ganta Dhalak (voetbalvereniging)	Rotterdam

Politieke bewegingen of organisaties	
EPDP	
Eritrean Community Holland (ECHO)	
Eritrean National Salvation Front or Army	
Eritrean Relief and Refugee Service Organisation (ERSO)	
EYSC	
Freedom Friday	
MEDREK / Eritrean Forum for National Dialogue	
National Union of Eritrean Women	Utrecht
Network of Eritrean Civil Societies-Europe (NECS-Europe)	Utrecht
People's Front for Democracy and Justice (PFDJ)	
Smret for Democratic change	
Stichting Fit'Hi	Amersfoort
Young Meley for Justice	
Youth PFDJ (YPFDJ) (Stichting Jongeren voor Jongeren)	Rotterdam
Religieuze organisaties en organisaties voor of opgericht door specifieke (geloofs)groepen	
Amana	Utrecht/Arnhem
Eritrea Orthodox Tewahdo	Zwolle
Eritrea Orthodox Tewahdo	Eindhoven
Eritrean Church Den haag	den haag
Eritrese Moslim Unie in Nederland (E.M.U.N.)	Utrecht
Eritrese Jeberti Vereniging	Rotterdam
Eritrese Moslimvereniging Bedir Nederland	Amsterdam
Eritrese Orthodoxe Tewahdo Kerk Sint Michael Leiden	Leiden
Fnote Birhan Akeba Christiaan Tigrigna (Tedros Haish)	Amstelveen
Full Gospel Eritrese Gemeente (Mulu Wegniel)	
Kidisti Mariam Eritrean Church	Utrecht
Orthodox Tewahdo Saint Michael	Utrecht
Stichting Filadelfia Tigrinia Kerk Holland	Amsterdam
Stichting The Eritrean Orthodox Tewahdo Medhanie Alem Church	Amsterdam
Stichting tot Bevordering Debre Genet Kidane Mehret van de Eritrese Orthodox Tewahedo Kerkgemeenschap in Nederland	Rotterdam
Tigrigna Church Holland (Pinkstergemeente)	
Overige organisaties	
Democratisch Eritrea	Oud-Beijerland
Mahber Snit Zwolle	Zwolle
Nederland voor Eritrese Oorlogsinvaliden	Rotterdam
Stichting Eritrea TV Amsterdam	Amsterdam
Stichting Eritrean Relief & Refugee Service Organisation	Rotterdam

Stichting Humanitaire Hulp Eritrea/Stichting Eritrea in Nood	Vlaardingen
Stichting Senioren in Eritrea	's-Gravenhage
Stichting Support Dutch Soccer Team Eritrea	Hoornaar
Unie van Eritrese Werknemers (UEW) in Amsterdam	Amsterdam
Steunfondsen en hulporganisaties voor projecten in Eritrea	
Interkerkelijke Stichting Ethiopië-Eritrea	Urk
Stichting Eritrea Hagez	Haarlem
Stichting Eritrean disabled foundation in the Netherlands	Amsterdam
Stichting Habesha	Rotterdam
Stichting Mahber Kristian Amersfoort	Amersfoort
Stichting Massawa	Oegstgeest
Stichting Tsinaat	Oegstgeest
Stichting water voor Eritrea	Santpoort-Zuid

Zoals uit schema 3.1 blijkt, is de organisatiegraad binnen de Eritrese gemeenschap hoog. Overigens zijn niet alle organisaties in het schema als vereniging of stichting geregistreerd bij de Kamer van Koophandel. Sommige zitten in het proces van opzetten van een stichting of vereniging, anderen hebben simpelweg de behoefte niet om zich als een officiële organisatie te registreren. Naast de organisaties in schema 3.1 zijn er vele informele groepen en initiatieven die zich vooral richten op onderlinge hulp en verbondenheid.

Om meer zicht te krijgen op de activiteiten en visies van de verschillende typen organisaties op integratie en participatie hebben we met 20 (voormalige) (bestuurs)leden een uitgebreider interview gehouden over de organisatie waarbij ze betrokken zijn. De selectie is deels ad random gebeurd waarbij we gelet hebben op een spreiding over type organisatie, geografische spreidingen, specifieke groepen en vermeende positie ten opzichte van het regime: 7 lokale organisaties, 5 religieuze organisaties, 1 recreatieve organisatie, 5 politieke organisaties. Ook deze interviews zijn zoals afgesproken met de respondenten anoniem verwerkt om de privacy te waarborgen. De voorbeelden die we gebruiken om activiteiten en doelen te illustreren komen van websites en facebookpagina's en zijn dus openbaar. Daarnaast hebben we in alle interviews met personen uit de Eritrese gemeenschap ook gevraagd naar hun ervaringen met organisaties.

3.2 Organisaties en zelfhulpgroepen

Dit type organisaties kent een lange geschiedenis binnen de Eritrese gemeenschap en volgt de migratiegolven.

Eerste migratiegolf

De eerste Eritrese organisaties zijn opgericht in de jaren '80 en begin jaren '90 door vluchtelingen uit de eerste migratiegolf in vooral in Amsterdam en Rotterdam – de twee steden waar de meeste Eritrese

personen uit de eerste migratiegolf zich hebben gevestigd. Die organisaties hadden indertijd vooral als doel meer bekendheid te geven aan de onafhankelijkheidsstrijd in Eritrea en om daarnaast een ontmoetingspunt te zijn waar men ook (onderlinge) steun en hulp kon vinden. Op de verspreiding van de Eritrese gemeenschap naar andere steden in Nederland volgde de oprichting van veel meer lokale organisaties in die gemeenten. De activiteiten waren en zijn nu nog altijd vooral socio-cultureel van aard (ontmoetingsmogelijkheid zoals samen eten en feesten, vieren onafhankelijkheid, Tigrinya lessen voor kinderen, modeshows, vrouwendag, sportactiviteiten). Dit kan als 'buurtwerk' voor Eritreeërs worden benoemd. Daarnaast organiseren deze verenigingen of stichtingen ook activiteiten gericht op emancipatie en empowerment van Eritreeërs in algemene zin (computerlessen, voorlichting) en meer specifiek voor vrouwen (bespreekbaar maken van seksuele diversiteit, rol van de vrouw, emancipatie). Sommige organisaties richten zich alleen op vrouwen.

Bij de Kamer van Koophandel staan deze verenigingen meestal geregistreerd onder de branche 'overige belangengroepen', of 'lokaal welzijnswerk'.

Het aantal leden van deze organisaties is afhankelijk van de grootte van de lokale Eritrese gemeenschap. In de interviews zijn getallen tussen de 50 en 200 leden genoemd. Op basis van de beschikbare openbare informatie en de interviews kunnen we stellen dat de grootste organisaties (= meeste leden) gevestigd zijn in Amsterdam en Rotterdam. Activiteiten staan meestal ook open voor niet-leden.

De meeste van deze organisaties hebben leden die een contributie betalen en/of betalen voor deelname aan de activiteiten. Voor sommige activiteiten worden subsidies verleend door de gemeente, of worden fondsen geworven. Uit de stukken van de Kamer van Koophandel die we hebben opgevraagd, blijkt dat in de afgelopen jaren de bestuursleden van deze organisaties weliswaar regelmatig zijn gewisseld, maar – met enkele uitzonderingen – nog overwegend bestaan uit personen van de eerste generatie. Bij enkele organisaties constateerden we ook een verjonging van het bestuur. Verjonging binnen het bestuur lijkt samen te gaan met gebruik van sociale media. Zo hebben een aantal van de verenigingen met bestuursleden uit de tweede generatie een facebookpagina.

Experts en meerdere respondenten uit de gemeenschap (zowel voormalige (bestuurs)leden, critici als personen uit de tweede en derde migratiegolf) geven aan dat een deel van deze organisaties door PFDJ aanhangers zijn opgericht, of in de loop der jaren geïnfiltreerd zijn door aanhangers van de PFDJ en onder controle staan van het regime.

soms zijn er bij evenementen, zoals vieren van de onafhankelijkheid van Eritrea, vertegenwoordigers van de regering aanwezig. Zij vertegenwoordigen de strijd die is gevoerd. (bestuurslid, eerste migratiegolf)

Gezien de verhoudingen tussen de PFDJ en de oppositie, wordt dit door een deel van onze respondenten opgevat als een duidelijk teken dat een dergelijke organisatie onder de invloed staat van de PFDJ, of door de PFDJ wordt gecontroleerd.

Geïnterviewde bestuursleden van dit type organisaties ontkennen dit. Dat mensen die sympathie hebben voor het regime deelnemen aan de activiteiten, staat volgens hen los van bestuur, organisatie en de activiteiten, aldus deze respondenten.

*Wij zijn geen politieke organisatie, maar bieden ontmoetingsmogelijkheden en ondersteuning aan personen in de Eritrese gemeenschap. Iedereen is welkom.
(bestuurslid)*

De respondenten van deze organisaties geven aan dat zij 'last' hebben van deze 'pro-regime-reputatie'. Zij worden in de media onterecht als aanhangers van het regime betiteld en dit kan gevolgen hebben voor bijvoorbeeld subsidies, aldus de respondenten. Sommige van deze organisaties willen ook iets betekenen voor nieuwkomers. Zij stuiten dan op wantrouwen en moeten steeds opnieuw 'bewijzen' dat ze geen politieke organisatie zijn, aldus de geïnterviewde bestuursleden.

Toch vrezen vele respondenten de mogelijke banden van organisaties met het regime. De discussies hierover bepalen wel degelijk hoe er naar deze organisaties wordt gekeken:

Ik heb gehoord dat de organisaties van de oude vluchtelingen hier onderdeel van het regime zijn. Ik ben hiervoor gewaarschuwd. Ik heb geen contact met ze, maar zou dat ook niet willen. (derde migratiegolf)

Dit heeft ook tot gevolg dat organisaties die daadwerkelijk neutraal of apolitek zijn, toch ook te maken krijgen met wantrouwen van hun doelgroepen.

Meerdere respondenten hebben in de loop der jaren zelf een eigen initiatief genomen om een vereniging of stichting op te zetten. Zij werden volgens hen op zulke momenten benaderd door mensen van de ambassade of PFDJ met de vraag waar ze mee bezig zijn. Organisaties die nadrukkelijk aangeven 'neutraal' of apolitek te willen blijven, werden – volgens deze respondenten – vervolgens onder druk gezet en (bestuurs)leden krijgen telefoontjes (veelal anoniem) dat ze zich niet moeten inlaten met de organisatie en/of dat ze aan hun familie (in Eritrea) moeten denken. Volgens deze respondenten worden ook hun familieleden hier (maar soms ook in Eritrea) benaderd en onder druk gezet.

De uitgeoefende druk is volgens meerdere respondenten nog sterker als een van de initiatiefnemers openlijk kritisch is ten aanzien van het regime en de situatie in Eritrea (zonder dat hij/zij lid is van een oppositiebeweging). Zij worden dan bijvoorbeeld zwart gemaakt bij de andere leden. Daarnaast bezoeken aanhangers van het regime volgens meerdere respondenten bijeenkomsten van deze organisaties,

proberen die te verstoren door in te grijpen, luid de discussie aan te zwengelen en/of propaganda voor Eritrea te maken¹⁴. Deze acties leidden ertoe dat sommige bestuursleden en/of leden zich terugtrekken en in een aantal gevallen dat organisaties stoppen.

Op een van de bijeenkomsten kwamen drie oudere mannen. Zij wilden iets vertellen over Eritrea. Dit wilden wij niet. Wij zijn nadrukkelijk apolitek. Toen wij hen vroegen weg te gaan, leidde dit tot een hevige discussie met hoge gemoederen. Dit was beangstigend voor de aanwezigen. (bestuurslid)

Een van onze bestuursleden is zo vaak gebeld. Hij is onder de druk bezwaken en heeft zijn functie neergelegd. (bestuurslid)

Uit de stukken van de Kamer van Koophandel blijkt inderdaad ook dat sommige (voormalige) bestuursleden van de organisaties in de media of op sociale media openlijk hun sympathie voor het regime of de (Y)PFDJ hebben betuigd. Uit artikelen en interviews blijkt tevens dat YPFDJ en PFDJ leden in besturen van meerdere organisaties hebben.

De vertegenwoordigers van de ambassade gaven in het interview dat wij met hen hadden echter aan zich niet te bemoeien met de organisaties, maar dat ze op verzoek - en indien ze er tijd voor hebben - wel participeren bij evenementen.

Gezien de beperkte bezetting van de ambassade (5 mensen) is daar echter eigenlijk gewoon te weinig tijd voor en dat is jammer, want als we kunnen helpen doen we dat. (ambassadeur en zaakgelastigde)

De indruk dat de ambassade weinig tijd heeft voor feesten en activiteiten georganiseerd door Eritrese verenigingen wordt weersproken door meerdere respondenten uit de Eritrese gemeenschap:

Ik ga naar de festivals voor de gezelligheid, om te dansen en te eten. Het is ook raar als je niet gaat. Er zijn ook mensen van de ambassade op die feesten. Op de feesten wordt ook aan politiek gedaan (in andere ruimtes). (vrouw, eerste migratiegolf)

Ik werd uitgenodigd om mee te gaan naar een festival. Ik dacht leuk, lekker dansen op Eritrese muziek. Het begon met een politieke toespraak. De mensen van de ambassade waren daarbij. Ik was toen nog niet lang hier en wist niks. Wist niet dat het zo ging. (derde migratiegolf, man)

---

¹⁴ Zie ook over de ervaren druk volgende hoofdstukken in deze rapportage.

Maar ook door een van de geïnterviewde Nederlandse advocaat die veel Eritrese zaken.

Die ambassade viert regelmatig feest, ook met de gemeenschap. Af en toe herken ik cliënten op die feesten. Ik spreek ze er ook wel eens op aan. De druk van de gemeenschap is heel groot. Als je niet gaat ben je niet loyaal en als je niet loyaal bent, kan je toch maar beter gaan. Want de vergunning van de winkel van mijn moeder in Eritrea wordt anders ingetrokken, of hoe regel ik anders de verdeling van de erfenis. Mensen vragen, is het dan zo erg om daar heen te gaan? (advocaat)

Uit foto's (zie bijlage 3) blijkt dat de ambassadeur en vertegenwoordigers van de ambassade stevast aanwezig zijn op de feesten en uit internet-analyse blijkt dat de feesten en festivals georganiseerd worden door de PFDJ en YPFDJ. Op officiële bijeenkomsten en bijeenkomsten van de YPFDJ is het regime zelf altijd vertegenwoordigd en vaak op hoog niveau, inclusief de President zelf.

Wetenschapper Sennay Gebreab legt in de Volkskrant een link naar integratie:

'Het wordt Eritreeërs ook niet makkelijk gemaakt los te komen van hun geboorteland', vertelt hij. 'Hun sociale leven wordt in grote mate gedicteerd door jonge en oude loyalisten van het Eritrese regime die hier via talrijke bijeenkomsten, feesten en kerken invloed uitoefenen. Al hun activiteiten zijn bepaald niet gericht op integratie. Zij houden in de gaten of iedereen loyaal blijft aan het regime en voeden het gevoel dat Eritreeërs in Nederland geen kansen hebben'.¹⁵

De aankomst van de derde migratiegolf geeft aanleiding tot meerdere initiatieven op het terrein van ondersteuning, hulp en integratie door personen uit de eerste migratiegolf (soms in combinatie met personen uit de tweede migratiegolf). Zij startten nieuwe stichtingen of verenigingen op die zich meer specifiek richten op het ondersteunen van nieuwkomers door het geven van voorlichting, praktische hulp en ontmoetingsmogelijkheden.

Nieuwe Eritrese vluchtelingen (asielzoekers) helpen als tolk om hun praktische- en psychische problemen helpen op te lossen. (Voorbeeld: asielzoekers in de Anema School)

De mensen die geen Nederlands spreken helpen met de Nederlandse taal: les geven en hun formulieren vertalen/invullen, en als het nodig is gaan wij naar instanties om hen te helpen.

¹⁵ Sennay Gebreab, in <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-ze-wonen-hier-in-klein-eritrea~a4192666/>.

Integratie-bevorderende informatie wordt gedeeld en knelpunten gesignaleerd zoals verandering van wetten en regels.

Wij willen ook adviseren bij allerlei abonnementen, zoals internet, telefonie en tv, Energieleverancier en onderhandelen met de leveranciers om goedkopere aanbieding te krijgen. (bron website)

Deze verenigingen willen apolitiek ('neutraal') zijn en niet gelieerd worden aan het regime, noch aan de oppositie. Zij stellen ook nadrukkelijk dat iedereen kan deelnemen aan hun activiteiten. Opvallend detail is dat deze nieuwe initiatieven meer gebruik maken van websites en facebookpagina's dan de 'oudere' organisaties. Zij noemen vergelijkbare ervaringen als hierboven beschreven over de invloed die het regime probeert uit te oefenen. Ook zij hebben last van het wantrouwen ten aanzien van organisaties en moeten de beoogde doelgroep overtuigen dat ze niet gelieerd zijn aan het regime.

Tweede migratiegolf

We hebben geen organisaties en initiatieven gevonden die alleen vanuit de tweede migratiegolf zijn opgericht. Personen uit deze golf lijken zich aan te sluiten bij bestaande initiatieven en/of in samenwerking met personen uit de eerste en tweede migratiegolf een organisatie op te zetten.

Derde migratiegolf

Leden uit de derde migratiegolf die hoger opgeleid zijn, mondiger en wat ouder dan het merendeel van de nieuwkomers, zetten zelfhulp initiatieven op om elkaar te ondersteunen bij de integratie in en participatie aan de Nederlandse samenleving. Deels komen deze initiatieven tot stand uit onvrede met de passieve houding van de 'oudere generatie' vluchtelingen uit de eerste migratiegolf, onbegrip tussen de verschillende migratiegolven en wantrouwen en angst dat de eerste migratiegolf gelinkt is aan het regime. Bij een aantal initiatieven wordt daarbij samengewerkt met Nederlandse vrijwilligers. Het merendeel van deze initiatieven zit (nog) in de informele sfeer en heeft nog niet geleid tot het officieel starten van een stichting of vereniging (met het deponeren van statuten en aktes bij de Kamer van Koophandel). De activiteiten die zij organiseren zijn gericht op vaardigheden die de nieuwkomers nodig hebben voor de inburgering (integratie en participatie) zoals netwerkvorming, extra ondersteuning bij taal, omgangsvormen, voorlichting over gezondheid, seksualiteit, regelingen en praktische ondersteuning daarbij. Deze initiatieven willen nadrukkelijk de brug leggen tussen de Eritreeërs en de Nederlandse samenleving.

... wil Eritrese nieuwkomers aan een netwerk helpen. Dat is waar ons hele programma om draait. Na vier maanden tijd hebben ze mensen leren kennen, maar ook andere organisaties die nuttig zijn om zich een weg te banen in een nieuw land. Dit doen we door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk aan te bieden, samen te gaan sporten en op een creatieve manier met culturele verschillen aan de slag gaan. (bron website)

Onder deze categorie kan men ook denken aan de geldinzamelingsacties voor goede doelen in Eritrea (zie schema 3.1). De lijst in het schema is niet uitputtend. Deze organisaties zijn voornamelijk gezamenlijke initiatieven van Eritreeërs en Nederlanders – veelal vanuit een christelijke achtergrond – en gericht op een specifiek project in Eritrea. Deze organisaties hebben geen link met integratie en participatie en worden daarom in deze rapportage buiten beschouwing gelaten.

3.3 Recreatie- en sportverenigingen

Het merendeel van deze organisaties is informeel van aard en richt zich vooral op sport en andere recreatieve activiteiten voor de eerste migratiegolf vluchtelingen en hun (klein)kinderen. Ook binnen de derde migratiegolf zien we dergelijke initiatieven ontstaan. Sport biedt een goede mogelijkheid om de nieuwkomers elkaar te laten ontmoeten. Ook hier zien we dat vluchtelingen uit de derde migratiegolf samenwerken met Nederlandse vrijwilligers. Omdat het vaak om informele initiatieven gaat, was het niet mogelijk om in de scope van dit onderzoek goed inzicht te krijgen in de omvang van dit type organisaties. Maar ook op het terrein van sport blijken problemen te zijn ontstaan met betrekking tot de bemoeienis van de PFDJ:

Wij hebben een voetbalclub opgericht en slaagden er in om onafhankelijk te blijven. Maar vanaf een zeker moment werden we geïntimideerd door afgevaardigden van de Eritrese ambassade. Ze wilden betrokken worden bij de organisatie van een evenement. Wij wilden dat niet. Er werd toen gepraat over de club en dat we tegen het regime waren. Een jongen werd ernstig geïntimideerd en had grote problemen omdat zijn vader in Eritrea ziek was. Uiteindelijk heeft hij zelfmoord gepleegd. (eerste migratiegolf, tweede generatie, man)

Het beeld ontstaat dat er, eigenlijk net als in Eritrea zelf, geen eigen 'civiel' domein bestaat. Alles is politiek, zelfs een sportclub, en als de ambassade of de PFDJ er aanleiding toe ziet, grijpen zij in om organisaties van Eritreeërs of individuen tot de orde te roepen.

3.4 Politieke organisaties

Binnen de politieke organisaties moeten we onderscheid maken tussen organisaties gelieerd aan het regime (PFDJ, YPFDJ en NEUW) en oppositiebewegingen. Aparte aandacht verdient een organisatie die bekend staat als Eri-Blood.

Ambassade

De Ambassadeur en Zaakgelastigde benadrukten in het interview dat we met hen hadden het belang van integratie in Nederland naast het belang van een goede band met Eritrea:

Integratie is goed. Je moet hier goed wortelen en succesvol zijn en daartoe moet je de taal leren en een opleiding volgen. Dat willen wij ook als ambassade. Dat is goed. Tegelijkertijd is het goed contact te houden met je eigen (extended) familie en Eritrea. Waarden die wij erg propageren zijn 'respect the law' en 'work hard'. De Eritreeërs hier moeten geen eiland gaan vormen en ze moeten tevens goed contact houden met Eritrea. (interview, ambassadeur en zaakgelastigde)

Zowel de YPFDJ als de massaorganisaties hebben de taak om de band met Eritrea te onderhouden.

Uit de verklaring blijkt een nauwe samenwerking tussen de PFDJ en de ambassade. De voormalige onderminister van financiën Kubrom Dafla Hosabay, die in Nederland asiel kreeg, verklaarde:

Mijn branchemanagers woonden de bijeenkomsten van de PFDJ in de Eritrese ambassades bij. Het hoofd van de PFDJ in de diaspora rapporteerde direct aan Yemane Gebreab. Het hoofd van de PFDJ in de diaspora riep de bijeenkomsten bijeen. Alle hoofden van de massaorganisaties (YPFDJ, NUEYS, NUEW) moesten dan rapporteren.

Volgens Kubrom Dafla Hosabay rapporteerde de organisaties in de diaspora direct aan Yemane Gebreab, het hoofd van de PFDJ in Asmara en rechterhand van de President:

Yemane Gebreab is zondermeer het hoofd van alle activiteiten van de YPFDJ. Hij opent alle jaarlijkse YPFDJ-congressen in Europa en Noord Amerika. Hij presenteert het werkprogramma voor de organisatie en geeft ideologische cursussen in series van presentaties tijdens de bijeenkomsten die enkele dagen duren. Voor iedereen in de diaspora spreekt hij met de autoriteit van de President. Alle ambassadeurs en mensen die op de ambassade werken en in de PFDJ zien hem in deze hoedanigheid.

PFDJ en YPFDJ

De PFDJ is in Nederland niet geregistreerd als vereniging of stichting. Zoals eerder opgemerkt zijn de leden van de PFDJ wel actief in Nederland en voeren hun invloed uit op een deel van de lokale organisaties. Het gaat hier vooral om vluchtelingen uit de eerste migratiegolf. De YPFDJ is ook in Nederland actief. YPFDJ is niet onder die naam bij de Kamer van Koophandel bekend, maar gebruikt de naam 'Stichting Jongeren voor Jongeren' voor haar juridische status. Het vermoeden is dat er meer van dergelijke papieren constructies worden gebruikt.

Het doel van de YPFDJ is 'om mensen te hersenspoelen, te bedreigen en te doen wat het regime wil', verklaarde voormalige minister Kubrom Dafla Hosabay in een interview met EenVandaag (2016).

De leden van de YPFDJ behoren tot de jongeren die in de eerste migratiegolf als kind naar Nederland zijn gekomen, of hier geboren en opgegroeid zijn. Zij hebben veelal van hun ouders de idealen van de PFDJ - een vrij en onafhankelijk Eritrea - meegekregen. Experts maar ook respondenten die lid zijn geweest van de

YPFDJ geven aan dat leden van de YPFDJ zich veelal aansluiten in de leeftijd waarop de sociale identiteit gevormd wordt (adolescentie en jongvolwassenheid). Deze jongeren zijn op zoek naar wie ze zijn, zijn trots op hun Eritrese identiteit en krijgen soms te maken met uitingen van racisme en uitsluiting in de Nederlandse samenleving. Volgens voormalige leden van de YPFDJ worden talentvolle jongeren uitgenodigd voor bijeenkomsten en vervolgens gerekruteerd voor een bestuursfunctie. Daarop krijgen ze een training en stage in Eritrea. De jongeren krijgen het gevoel ergens bij te horen en zijn opgegroeid met de verering van Eritrea en de PFDJ.

Het is niet bekend hoeveel leden de organisaties van de PFDJ en de YPFDJ hebben in Nederland en hoeveel actieve aanhangers. De YPFDJ zegt op haar facebookpagina dat ze 40 leden heeft. Het aantal volgers is echter groter. Zo hebben bijna 2500 mensen – dat hoeven niet allemaal mensen in Nederland te zijn - de facebookpagina van YPFDJ Holland geliket. Enkele respondenten geven aan dat het aantal actieve aanhangers mogelijk zo rond de 200 ligt, maar dat er een veel grotere groep volgers is. Daarnaast zijn er volgens meerdere respondenten uit de 'neutrale' groep mensen die PFDJ steunen uit angst of onder druk (zie hoofdstuk 5).

Een van de activiteiten van de YDPFJ is het organiseren van culturele festivals (de Biddho-tours). Deelnemers aan deze festivals zeggen dat er eerst een politieke bijeenkomst is waar de propaganda van het regime centraal staat en waarbij de eerder genoemde hoogwaardigheidsbekleders van de Ambassade en uit Eritrea aanwezig zijn. Daarna pas wordt gedanst en gegeten.

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven wordt de YPFDJ opgedragen om de vijanden van de staat in de gaten te houden en negatieve informatie over het regime de kop in te drukken. Dit gebeurt ook in Nederland volgens meerdere respondenten. Toen het rapport van de commissie van de VN verscheen over de schending van de mensenrechten in Eritrea, zijn leden van de (Y)PFDJ actief op stap gegaan met een petitie die als doel had de situatie zoals beschreven in het rapport te weerleggen en een ander beeld van Eritrea te schetsen. Ook de Nederlandse ambassade was volgens enkele respondenten actief betrokken bij de inzameling van dergelijke verklaringen.

In Rotterdam werden er huisbezoeken afgelegd waarbij mensen werden gedwongen om een verklaring tegen de VN Commissie van Onderzoek te tekenen. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Over deze praktijken was ook al gerapporteerd in de media (zie artikel in het NRC van 11 februari 2016 in bijlage 2).

NUEW

De landelijke vereniging van de National Union of Eritrean Women (NUEW) in Nederland werd begin jaren tachtig opgericht en bestond toen uit drie groepen in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Tot 1994 was de vereniging actief. Tussen 1994 en 1998 functioneerde de vereniging niet meer zoals voorheen. Eind november 1998 is de vereniging opnieuw opgericht. De werking is lokaal. Sommige lokale organisaties zijn als stichting ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. De lokale organisaties werken volgens de doelstelling van de NUEW in alle landen en werken aan het doel om alle Eritrese vrouwen te verenigen

(zie ook hoofdstuk 2). Er is samenwerking met de NUEW in Asmara en in de andere diaspora. Het beleid en bijvoorbeeld informatiemateriaal ontvangen zij uit het hoofdkantoor in Asmara. De geïnterviewde bestuursleden geven aan dat activiteiten onder meer bestaan uit bekendheid geven aan de organisatie, voorlichting over voor de vrouw belangrijke onderwerpen (opvoeding, vrouwenbesnijdenis), organiseren van culturele bijeenkomsten en vrouwendag. Dit is vergelijkbaar met de activiteiten die lokale organisaties zoals hierboven beschreven bij vrouwen. Het aantal actieve lokale leden verschilt per stad. De leden betalen een bijdrage voor deelname aan activiteiten. Activiteiten staan ook open voor andere vrouwen, en culturele activiteiten ook voor mannen en kinderen. De organisaties krijgen voor zover bekend geen subsidies maar maken gebruik van ruimtes in buurthuizen. Er wordt samengewerkt met vrouwenorganisaties van andere migrantengroepen.

Respondenten uit de gemeenschap die aangeven niets met politiek te maken te hebben, oppositieleden en experts zien YPFDJ en NUEW als instrumenten van de PFDJ en als een verlengstuk van het regime. Zij worden omschreven als instrumenteel in het vergaren van informatie binnen de Eritrese gemeenschap over de loyaliteit van de leden van de gemeenschap aan het regime. Deze organisaties voeren lokaal het beleid van de PFDJ uit. Zij houden de informatie bij op lokaal niveau over de leden, aldus meerdere respondenten.

Eri-Blood

Eri-Blood is een (niet geregistreerde) burgerwacht. De leden van Eri-Blood werden getraind in Zweden en opereren vanuit Duitsland en Zweden in Nederland en in Italië. Eri-Blood is een knokploeg; de sterke arm van het regime in de diaspora. Eri-Blood opereert ook in Nederland en werd gesignaleerd bij feesten die in de afgelopen periode werden georganiseerd door de PFDJ/YPFDJ. In de media is in de afgelopen jaren een aantal keer bericht over de acties van deze knokploeg. Ook in de interviews hebben meerdere respondenten over deze incidenten verteld.

Een Nederlandse vluchteling van de derde migratiegolf deed in 2012 aangifte nadat hij in elkaar geslagen was na een feest. Op de foto's werden Eri-Blood knokploeg leden herkend, en dit werd gepubliceerd door de Volkskrant (2012) onder de titel 'Dit gebeurt er ook in Nederland De intimidatie van de Eritrese dictatuur reikt tot in Nederlandse feestzalen'. De vluchteling werd in elkaar geslagen omdat hij weigerde steun te betuigen aan het positieve beeld van Eritrea tijdens een van de door de YPFDJ georganiseerde feesten (zie bijlage 2 voor de berichtgeving in de media hierover). De Frankfurter Allgemeine (12-05-2016) publiceerde onlangs dat het om een knokploeg gaat van Eritrea die in Europa opereert.

Volgens een Nederlandse Eritreeër van de eerste migratiegolf werd een aanslag op zijn leven gedaan tijdens een bijeenkomst in Bologna. Deze aanslag gebeurde daags nadat de Volkskrant zijn verhaal had gepubliceerd onder de titel 'Vastgeketend aan Eritrea', waarin hij zijn relaas deed over hoe hij in Nederland werd tegengewerkt door de ambassade en de PFDJ. Op de foto's van het incident, waarvan aangifte werd gedaan, werden door het slachtoffer leden van de knokploeg herkend in de zwart-rode T-shirts die hun tenue vormen. De auto waarmee de aanslag werd gepleegd werd tentoongesteld. In Noorwegen werd eveneens een incident gemeld waarin met een auto werd ingereken op demonstranten. Een voormalige

YPFDJ leider uit Zweden die tijdelijk in Nederland verbleef meende ook dat hij slachtoffer werd van een gewelddadige wraakactie van Eri-Blood:

Na de bijeenkomst werden de gebouwen van de Eritrese ontmoetingsplaatsen afgebrand. Ik geloof dat het de gewelddadige arm van de beweging is, de Eri-Blood groep, die was gestuurd om dit te doen. Het was een inside job. Ik ben hiervan overtuigd omdat ik me later realiseerde dat ze Zweden waren binnengekomen vanuit het buitenland. Ik heb hierover aangifte gedaan bij de politie. (verklaring C)

Na dit incident besloot Fidel Sium om de YPFDJ te verlaten en onder te duiken. Er werden later aanslagen op zijn leven gedaan.

De recente aandacht in Nederland voor de situatie van de lange arm van Eritrea heeft zeker invloed gehad volgens sommige respondenten:

'Eri-Blood' is not very prominent anymore. Before, most of the people were pro-government and the opposition was small. Now this has changed and now they are scared and they now are more careful. But still, they can do bad things in other ways. They always do something. Their tactic is for example if they want to threaten you, they threaten your neighbour or friend. Their tactic is a very evil thing; they are not going to stop. (eerste migratiegolf, eerste generatie)

Bron: <https://martinplaut.wordpress.com/2014/07/06/bologna-festival-eritrean-security-accused-of-attacking-protesters/>

Ook een andere respondent geeft aan dat naast Eri-Blood gevaarlijkere en minder zichtbare leden van de geheime diensten van Eritrea opereren.

Eri-Blood is een groep domme jongeren, die sterk voorkomen, die intimideren en die bedreigen of mensen in elkaar te slaan. (...) Zij zijn geen officiële geheime dienst maar aanhangers die onder opdracht staan en die worden aangestuurd en die rapporteren. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

In hoofdstuk 5 zal worden ingegaan op de druk die ervaren wordt door de minder zichtbare elementen van de lange arm van Eritrea in Europa.

Organisaties van de oppositie

Zoals in hoofdstuk 2 al beschreven is zijn er in de diaspora meerdere oppositiebewegingen actief. Deze bewegingen hebben ook in Nederland aanhangers. De organisaties en bewegingen zijn niet als stichtingen of verenigingen geregistreerd. Ook in Nederland zijn oppositieleiden vooral actief bij het organiseren van demonstraties en bijeenkomsten. Tot voor kort was in Nederland nog geen gezamenlijk platform voor de verschillende oppositieleiden. Afgelopen jaar is hiervoor Eritrean Community Holland (ECHO) opgericht. Het is nog geen stichting of vereniging die geregistreerd is bij de Kamer van Koophandel. Naast het politieke doel om oppositie te voeren, wil dit platform ook nadrukkelijk de mogelijkheid bieden aan oppositieleiden om elkaar te ontmoeten (socio-culturele activiteiten) en iets betekenen in de ondersteuning van en hulp aan nieuwkomers. Door het vormen van een organisatie willen de initiatiefnemers van ECHO hun krachten bundelen en een centraal contactpunt vormen. In het verleden zijn ook al pogingen gedaan om in Nederland de oppositiebeweging meer te formaliseren. Deze initiatieven kregen steeds te maken met tegenwerking van voorstanders van het regime.

3.5 Religieuze organisaties

Eritrese orthodoxe kerk

De grootste religieuze organisaties zijn die van de Eritrees-Orthodoxe Tewahedo Kerk. De eerste kerken zijn gesticht in Rotterdam en Amstelveen. Naast de vestiging in Amstelveen werkt de kerk in Rotterdam samen met vestigingen in Leiden, Alkmaar, Utrecht en Eindhoven (Nidos, 2016). Er zijn ook nog andere vestigingen in Assen, Den Haag, Enschede, Kapelle, Leeuwarden, Nijmegen, Utrecht en Zwolle. Sommige van deze vestigingen bestaan al geruime tijd, andere zijn tamelijk nieuw en informeel van karakter (Nidos, 2016). Deze zijn nog niet allemaal geregistreerd. Om te kunnen registreren is een Tabot¹⁶ vereist. Meerdere respondenten uit de verschillende migratiegolven uiten hun ongenoegen over vooral de kerk in Rotterdam. Zij vinden dat de kerk onderdeel is van het regime en propaganda voor het regime maakt.

¹⁶ Een Tabot is een gewijde altaar plaat, van hout of steen, die de ark van het verbond (met daarin de Tien Geboden) symboliseert en de aanwezigheid van God vertegenwoordigt in elke Eritrese Tewahdo orthodoxe kerk.

Ik ben gestopt met naar de kerk in Rotterdam gaan toen ik mij realiseerde dat het propaganda verspreidt over het Eritrese regime en directe banden heeft met het regime (derde migratiegolf, man)

EenVandaag (2016) besteedde aandacht aan de problematiek waarin een Eritrese vluchteling (tweede migratiegolf) waarschuwde dat minderjarigen, die zich zeer religieus voelen, in de kerk in Rotterdam zouden worden gehersenspoeld (Eenvandaag 2016).

De VN Commissie van Onderzoek (2015) heeft gewezen op de staatscontrole van de religieuze instanties. De Patriarch, Abuno Antonios, is onder huisarrest geplaatst en het Eritrese regime heeft een eigen patriarch aangesteld, Abune Dioskoros, maar zijn rol als leider wordt betwist. Het lijkt aannemelijk dat de orthodoxe kerk in Nederland onder direct toezicht staat van de PFDJ in Asmara. Zie hierover ook De Volkskrant (2 juli 2014).

Het hoogste gezag ligt, volgens de respondenten die wij spraken, bij de orthodoxe kerk in Rotterdam. Volgens respondenten wordt van hieruit het gezag uitgeoefend over de andere officiële Eritrese orthodoxe kerken in Amstelveen, Leiden, Utrecht en Zwolle. Nieuwe priesters en decanen werden onlangs gestuurd vanuit de PFDJ-getrouwe lijn naar Zeist en Nijmegen, vertelt een respondent. De, altijd mannelijke, priesters in de kerk zijn opgeleid in Eritrea en ook uitgestuurd door Eritrea, volgens meerdere respondenten. Over de officiële PFDJ verbonden kerken – meer specifiek de kerk in Rotterdam - geven respondenten aan dat er teveel leden zijn (te groot) waardoor er geen persoonlijke aandacht is en vooral leden van de tweede generatie geven aan dat de diensten te weinig aansluiten bij de Nederlandse situatie, en dat diensten in Ge'ez¹⁷ niet begrepen worden door de tweede generatie Eritreeërs in Nederland.

Er komen wel 500 mensen naar de dienst. Dat is teveel. Er is geen aandacht voor je. (derde migratiegolf)

Volgens meerdere respondenten probeert de orthodoxe kerk invloed uit te oefenen op de vluchtelingen uit de derde golf. Zogenaamde biechtvaders bezoeken de opvanglocaties en houden daar Bijbelstudies en gebedsdiensten.

Onder de derde migratiegolf doet zich ook het fenomeen van de 'bootpriesters' en nieuwe priesters voor. Er wordt door de geïnterviewde hulpverleners opgemerkt dat er veel nieuwe priesters zijn in de groepen nieuwkomers en dat het niet altijd duidelijk is wat hun achtergrond of rol is (derde migratiegolf).

Meerdere respondenten geven aan dat er binnen de orthodoxe kerk ook spanningen zijn tussen de oudere generatie uit de eerste migratiegolf en de vluchtelingen uit de derde migratiegolf. Onder de oudere generatie zitten de aanhangers van de PFDJ die de 'nieuwkomers' als verraders beschouwen en hen eigenlijk niet in hun kerk willen. Zij worden gewantrouwd door de derde migratiegolf. De derde migratiegolf passen volgens meerdere respondenten de geloofsregels strikter (volgens sommigen te strikt) toe. Hun houding versterkt het onderling wantrouwen.

---

¹⁷ Dit is een oude semitische taal.

In meerdere steden komen nu initiatieven tot stand om alternatieve plekken te zoeken voor diensten en de geloofsbelijdenis. Zo is bijvoorbeeld in Rotterdam een nieuwe kerk gestart onder leiding van een geëxcommuniceerde priester.

Ik ga nu naar de kerk van een priester die is weggestuurd in de kerk van Rotterdam. Veel minder mensen en we krijgen echt aandacht. Het gaat om de bijbel en niet om politiek. (derde migratiegolf, man)

Deze initiatieven zijn veelal nog informeel. Sommigen zoeken aansluiting bij de Ethiopische of Syrische orthodoxe kerk. Andere respondenten geven aan dat ze naar Nederlandse kerken gaan (christelijk of katholiek) of naar oecumenische diensten.

Zo is er sinds kort bijvoorbeeld een eigen ondergrondse orthodoxe kerk opgericht, die trouw is aan de patriarch Abuna Antonios, de Orthodox Tehewado Saint Michael Kerk. Deze kerk komt bijeen in Utrecht en heeft nog geen vaste verblijfplaats, maar er komen volgens respondenten veel mensen op af. Een respondent, die zeer getraumatiseerd is, gaat naar deze kerk, en zegt:

Op zondag ga ik naar de kerk in Utrecht. Ik hou niet van politiek. Ik wil er niks mee te maken hebben. (derde migratiegolf, man)

Er wordt door aanhangers van het regime veel negatieve berichtgeving over deze kerk verspreid en leden worden bang gemaakt.

De kleinere kerkgemeenschappen

De grootste groep Eritreeërs behoort tot de Eritrese Orthodoxe Kerk maar daarnaast zijn er ook enkele kleinere kerkgemeenschappen zoals de pinkstergemeenten, de jehova's getuigen en de katholieken. Katholieken gaan vaak naar de Nederlandse Kerk. Maar ook hier zoeken Eritrese jongeren elkaar op. Zo heeft volgens het Katholiek Nieuwsblad in 2015 een groep Eritrese jongeren een Eritrese katholieke vereniging opgericht (Katholiek Nieuwsblad, 2015).

In verschillende gemeenten zijn pinkstergemeenten die zich specifiek op de Eritrese gemeenschap richten. De Pinkstergemeente is verboden in Eritrea. Uit de interviews met predikanten uit deze gemeenschap blijkt echter dat zij zich apolitiek opstellen ten aanzien van het regime. Zij richten zich vooral op Bijbelstudie en geestelijke verzorging (onder andere gebedsgenezing) en ook aanhangers van het regime zijn welkom. Er zijn in elk geval pinkstergemeenten specifiek voor Eritreeërs in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag maar ook in andere gemeenten. Deze zijn niet allemaal opgenomen in schema 3.1. In tegenstelling tot de orthodoxe kerk werken zij wel meer samen met Nederlandse pinkstergemeenten. Uit interviews met meerdere respondenten komt het beeld dat meerdere Eritreeërs zich na aankomst in Nederland bekeren maar hier niet altijd openlijk voor uitkomen. Ook binnen de pinkstergemeenten bestaan initiatieven – veelal van individuele predikanten – om de vluchtelingen uit de derde migratiegolf te ondersteunen en bij te

staan. Zij zien vooral een rol weggelegd in geestelijke bijstand en maken zich meer specifiek zorgen om de groep getraumatiseerde vluchtelingen.

Het aantal Eritrese jehova's getuigen in Nederland is beperkt in aantal. Deze gezinnen zijn meestal in de eerste migratiegolf naar Nederland gekomen. Zij maken deel uit van de Nederlandse jehova's getuigen. Ook vanuit deze gemeenschap ontplooiën individuen initiatieven om Bijbelstudie te geven aan nieuwkomers. Daarnaast bestaan er enkele organisaties specifiek voor Eritrese moslims. Zij zijn kleiner in omvang en hebben vaak een meer socio-cultureel karakter. Voor religieuze aangelegenheden bezoeken zij de reguliere moskeeën bij hen in de buurt. De activiteiten van deze organisaties staan vaak ook open voor niet-moslims. Een voorbeeld is Amana. Zij organiseren sociale hulp voor nieuwkomers en organiseren activiteiten zoals huiswerkbegeleiding en studiebegeleiding. Zij zijn een landelijke vereniging met lokale netwerken.

3.6 Angst, onbegrip en onderling wantrouwen

Uit de interviews blijkt dat de 'oude' lokale organisaties weinig met elkaar samenwerken of onderlinge contacten hebben. Ze zijn erg gericht op de eigen lokale gemeenschap. De meer recente organisaties proberen wel meer contacten te leggen met elkaar. De samenwerking wordt in sommige gevallen bemoeilijkt door angst en wantrouwen. Dat zien we eigenlijk ook binnen de oppositiebewegingen. Oppositiebewegingen hebben vooral onderling contact rond demonstraties. Meer en intensievere samenwerking lijkt te worden belemmerd door veel onderling wantrouwen.

Toch roeren de nieuwkomers zich wel en voelen zij zich ook aangesproken over verkeerde beelden die er volgens hen in Nederland bestaan over de situatie in Eritrea. Bijna alle nieuwkomers voelen zich onbegrepen door aanhangers van de PFDJ uit de eerste migratiegolf. Zij voelen zich niet serieus genomen en onterecht door hen weggezet als 'economische' vluchtelingen. Zij ervaren ongeïnteresseerdheid en onkunde van de eerste migratiegolf en manifestatie van YPFDJ op festivals versterkt het gevoel van wantrouwen.

Ik luisterde naar de jongeren van de YPFDJ. Die weten niets van Eritrea. Zij hebben daar niet in het leger gezeten, hebben niet gezien wat ik heb gezien. Zij denken dat het daar goed is. Die komen in Sawa (militair kamp voor dienstplichtigen) in een bus met hun flesjes water naar ons kijken. Ze weten niet dat wij zelf helemaal geen water hebben. (derde migratiegolf, man)

Het wantrouwen wordt ook gevoed door het feit dat soms totaal onduidelijk is namens wie een persoon spreekt en welke organisatie of groep hij of zij nu eigenlijk representeert. Bij een radio-uitzending van 'Dichtbij Nederland' (Radio 5, 27 Mei 2014) waren bijvoorbeeld drie Eritreeërs uitgenodigd van drie verschillende organisaties. Later bleek dat het drie leden waren van de YPFDJ. Zij hadden zich 'pluralistisch' verschuild als representant van verschillende organisaties, waar zij ook in het bestuur zitten.

3.7 Financiële banden organisaties

Alle lokale organisaties werken met vrijwilligers. Sommige organisaties hebben betalende leden en/of vragen een contributie voor deelname aan activiteiten, anderen niet. Andere bronnen van inkomsten zijn subsidies, fondsen en ondersteuning in natura (bijvoorbeeld gebruik mogen maken van een ruimte in het buurtcentrum). Geen van de bij de Kamer van Koophandel ingeschreven verenigingen of stichtingen heeft de jaarcijfers ter beschikking gesteld via de site van de Kamer van Koophandel. Meerdere respondenten geven aan dat er onduidelijkheden zijn over inkomsten en uitgaven en dat niet duidelijk is of de lokale subsidies van gemeenten worden besteed aan activiteiten ter bevordering van de integratie. Nader onderzoek op lokaal niveau van de wijze waarop deze subsidies worden besteed, kan hier volgens meerdere respondenten uit de eerste en tweede migratiegolf meer duidelijkheid over geven. De financiële banden worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 5.

4 Zorgen rond participatie en integratie

In dit hoofdstuk worden de meningen en ervaringen van de organisaties en hun achterban, maar ook leden uit de gemeenschap die niet deelnemen aan organisaties, weergegeven. De nadruk ligt op de zorgen over de integratie van de derde migratiegolf, maar zorgen over de eerste en tweede migratiegolf worden ook benoemd. Daarbij wordt vooral gefocust op zorgen die verband houden met het thema 'ervaren druk en intimidatie', trauma en de rol van de diasporataks en de invloed daarvan op de integratie.

Naast de zorgen besteden we ook aandacht aan mogelijkheden die aanknopingspunten bieden voor het beleid.

Daarnaast beschrijft dit hoofdstuk ook problemen en zorgen die genoemd worden door sociale en juridische hulpverleners. Het outsiderperspectief vormt een goede aanvulling op de zorgen die door de gemeenschap zelf worden benoemd.

4.1 Zorgen in de gemeenschap

4.1.1 Eerste migratiegolf, eerste generatie

Over de eerste generatie vluchtelingen geven de meeste respondenten aan dat een groep niet goed geïntegreerd is. Het gaat vooral om de groep die naar Nederland kwam met het idee hier tijdelijk te blijven om na de onafhankelijkheid terug te keren. Daardoor waren ze in de eerste jaren niet gericht op integreren in de Nederlandse samenleving. Ze spreken moeizaam Nederlands en hebben vooral binnen de gemeenschap contact. Deze groep is gevoelig voor druk uit de gemeenschap en er is een hoge afhankelijkheid van bijstandsuitkering. Dit blijkt bijvoorbeeld ook uit cijfers over het aantal personen met een bijstandsuitkering: eind 2014 was 50% van personen met een Eritrese nationaliteit afhankelijk van een bijstandsuitkering.

Deze problemen gelden sterker voor vrouwen en laag opgeleiden en dan met name in de steden waar een grote Eritrese gemeenschap is. De noodzaak om te integreren is dan minder aanwezig, omdat er voldoende contacten binnen de Eritrese gemeenschap zijn. Vrouwen uit de eerste generatie waren sterk gericht op het gezin en het huishouden.

De oudere generaties vrouwen, en vooral die laag opgeleid zijn, nemen vaak niet de moeite om Nederlands te leren. Ik kan het toch niet, wordt vaak gedacht. Hierdoor zijn zij niet goed geïntegreerd en eerder afhankelijk van uitkeringen. Daarnaast hebben sommigen ook te maken met problemen als huiselijk geweld. Door de vrouwen Nederlands te leren en de meerwaarde te laten zien van de Nederlandse taal wordt hun zelfredzaamheid bevorderd. (lokale vrouwenorganisatie)

Nederlands is moeilijk. Ik had alleen contact met Nederlanders toen ik vrijwilligerswerk deed. Het is ook niet gemakkelijk om contact met Nederlanders te krijgen. De taal is een probleem. Dat zie ik ook bij andere vrouwen. Ze waren bezig

met kinderen en het huishouden. We hadden contact met elkaar. (eerste migratiegolf, vrouw)

Er zijn meerdere lokale organisaties en specifieke vrouwenorganisaties die inspelen op de problematiek van deze groep, en die empowerment cursussen en taallessen specifiek voor deze doelgroep organiseren.

Andere organisaties organiseren activiteiten voor zowel mannen als vrouwen.

Volgens meerdere respondenten zijn deze groepen – juist omdat ze niet goed geïntegreerd zijn - ook gevoelig voor de druk uit de gemeenschap. Zij zijn bang voor isolatie binnen de gemeenschap en eenzaamheid. Zij zorgen ervoor vooral niet op te vallen binnen de gemeenschap, uiten geen kritiek, adviseren ook hun kinderen om dit niet te doen en betalen de diasporataks.

De respondenten uit deze migratiegolf die een goede opleiding hadden en/of ergens in Nederland zijn gaan wonen waar de Eritrese gemeenschap kleiner was, geven aan dat zij minder moeilijkheden ervaren met integratie en participatie. Hetzelfde zien we bij personen uit de kleinere geloofsgemeenschappen. Deze leggen sneller contact met Nederlandse geloofsgenoten waardoor de integratie wordt vergemakkelijkt. Dit geldt ook voor diegenen die nooit tot de EPLF/PFDJ hoorden, of die na aankomst in Nederland afstand namen van EPLF/PFDJ. Zij waren gedwongen om actief te integreren in de Nederlandse samenleving, omdat zij geïsoleerd bleven in de Eritrese gemeenschap. Toch geven ook meerdere van deze goed geïntegreerde leden van de gemeenschap aan dat de Nederlandse taal moeilijk is. Daarom hamert iedereen op het belang van taal en opleiding als voorwaarde voor deelname aan de samenleving bij de huidige vluchtelingen van de derde migratiegolf.

Voor mij was het gemakkelijker. Ik kende niet zoveel Eritreeërs hier en moest wel Nederlands spreken. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Nadat ik Nederlands had geleerd, ben ik een opleiding gaan doen, zodat ik mijn beroep uit Eritrea kon uitvoeren. Ik werkte daarna alleen met Nederlanders. Dan gaat het gemakkelijker. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

4.1.2 Eerste migratiegolf, tweede generatie

Wat betreft de integratie van de tweede generatie worden verschillende beelden gepresenteerd. Enerzijds geven respondenten aan dat het met de tweede generatie wel goed zit. Binnen de Eritrese opvoeding is opleiding erg belangrijk (Yosef, 2016). De meeste jongeren uit deze generatie hebben een opleiding gevolgd en kunnen goed participeren. Andere respondenten geven echter aan dat een deel van deze generatie - ondanks de goede opleiding – wel degelijk problemen ondervindt op de arbeidsmarkt. Ze hebben ook negatieve ervaringen met discriminatie en racisme, wat hen gevoelig maakt voor deelname aan organisaties zoals de YPFDJ. Deze generatie leeft – vergelijkbaar met dezelfde generatie in andere migrantengroepen – duidelijk in twee culturen: zij hebben contacten met Nederlanders bijvoorbeeld door werk, school en sport, en participeren daarnaast in de Eritrese gemeenschap (religieuze en familiefeesten).

Personen uit deze generatie die kritisch staan tegenover de situatie in Eritrea nemen minder deel aan de Eritrese gemeenschap. Toch is er ook onder deze generatie veel spanning. Belangrijke zaken zijn het al dan niet opgaan in de YPFDJ, het bijwonen van feesten, met wie je praat en hoe je je uit. Er wordt op gelet of je loyaal bent, door je ouders en door de gemeenschap.

De tweede generatie heeft mogelijkheden die anderen binnen de gemeenschap niet hebben. Ze zijn genaturaliseerd tot Nederlander, zijn ontheven van de dienstplicht in Eritrea en wanneer zij naar Eritrea gaan krijgen zij allerlei privileges. Om deze reden worden zij vaak geminacht door de nieuwe golven vluchtelingen, die deze tweede generatie niet begrijpen en hen soms beschouwen als handlangers van het regime dat zij zelf ontvluchten. Het verklaart het onderlinge wantrouwen tussen de mensen die hier opgroeiden en vluchtelingen van dezelfde leeftijd. Zij die openlijk breken met de PFDJ, verliezen het vertrouwen in de gemeenschap van de eerste migratiegolf. De toenemende publiciteit over wat er in Eritrea speelt, leidt tot verdere verwarring en meer onderling wantrouwen.

Aan de andere kant zijn het vooral personen uit de tweede generatie binnen deze generatiegolf die kritische geluiden laten horen of actief oppositie voeren.

4.1.3 Tweede migratiegolf

Respondenten uit de tweede migratiegolf geven aan dat zij het 'gemakkelijker' hadden met integratie en participatie dan de vluchtelingen die nu aankomen. Zij waren minder in aantal waardoor ze sneller Nederlands leerden. Veelal hebben zij ook een hogere opleiding genoten in Eritrea en spraken ze Engels waardoor het aanleren van Nederlands makkelijker wordt (hoewel enkelen aangeven dat het spreken van Engels ook weer het nadeel heeft dat Nederlanders in het Engels met je converseren). Deze mensen zijn gevlucht na het uitbreken van het grensconflict met Ethiopië en zijn met anderen gevlucht voor het regime. Ze waren vaak nog jong toen ze Eritrea ontvluchtten en hebben zich vrij goed kunnen aanpassen. Een subgroep voert dan ook actief oppositie, anderen zeggen niks met politiek te maken willen hebben.

Ik zat enkele jaren in AZC's. Dan zit je maar met een been in Nederland. Nadat ik mijn status had, ben ik Nederlands gaan leren en daarna een opleiding gaan doen. Toen ik werkte, landde ik met mijn beide benen in Nederland en zag ik hoe het is om in een democratie te wonen. Hoe mooi dat is. Dat wil ik ook voor Eritrea. Daarom ben ik in de oppositie gegaan. (tweede migratiegolf, man)

Voor deze migratiegolf gelden dus eigenlijk vergelijkbare zorgen als voor de eerste generatie van de eerste migratiegolf: zorgen voor de groep die het Nederlands niet goed heeft geleerd en een laag opleidingsniveau heeft, en daarom geen werk vindt en afhankelijk is van een bijstandsuitkering.

Binnen deze groep bevinden zich vluchtelingen die een aantal jaren nadat ze hun status hebben gekregen, om wat voor reden dan ook, terug willen naar Eritrea. Zij kunnen dan op de Ambassade een spijtbetuygingsformulier invullen. Vluchtelingen worden namelijk als landverraders en deserteurs

beschouwd. Vervolgens moeten ze de achterstallige diasporataks met terugwerkende kracht betalen en andere verplichtingen voldoen. Dit versterkt wel het onderlinge wantrouwen binnen de gemeenschap.

Niet die als ze hun papieren hebben dan naar de Ambassade gaan, spijt betuigen en op bezoek gaan bij familie in Eritrea. Ze zijn toch weggegaan voor het regime. Klopt hun eerste verklaring dan niet. Ja, ik wil ook mijn familie zien. Maar ik ga niet tekenen dat ik spijt heb. Het is niet goed in Eritrea dus ik ga geen spijt tekenen. Ik vertrouw die mensen niet. (tweede migratiegolf, man)

Als je naar Eritrea terug kunt reizen dan ben je geen echte vluchteling, zo wordt er geredeneerd. Dit versterkt dus het wantrouwen tussen de verschillende groepen in de gemeenschap.

4.1.4 Derde migratiegolf

Bijna alle respondenten van de verschillende migratiegolven signaleren grote problemen bij de derde golf.

De volgende problemen/zorgen worden door meerdere respondenten gesignaleerd:

- ➊ Wantrouwen naar elkaar, naar autoriteiten, naar hulpverleners.
- ➋ Grote cultuurskloof tussen Eritrea en Nederland.
- ➌ Lage opleiding en moeilijkheden om de Nederlandse taal aan te leren.
- ➍ Trauma en de gevolgen.
- ➎ Vrouwen (en soms ook mannen) waren slachtoffer van seksueel geweld.

De laatste twee punten worden in paragraaf 4.2 uitgewerkt..

Een respondent van de eerste migratiegolf beschrijft het verschil tussen zijn groep en de vluchtelingen uit de derde migratiegolf:

Ik heb zelf geen problemen en ik voel me thuis in Nederland, maar volgens mij is de situatie voor Eritreeërs die tegenwoordig vluchten heel anders dan mijn situatie in de tachtiger jaren. De situatie in Eritrea is nu helemaal anders: Eritrea is een open gevangenis. En dan de reis naar Europa. Beide situaties zijn wanhopig. Mensen maken veel ellende mee onderweg en komen getraumatiseerd aan in Nederland. Als gevolg van trauma en een gebrek aan opleiding in Eritrea is het vaak erg moeilijk om een plek in de Nederlandse samenleving te vinden. Er is veel te weinig aandacht voor de jeugd, die nog geen kans heeft gehad om zich te ontwikkelen als mens. Ze zijn fysiek aanwezig maar mentaal ergens anders. Ze associëren zich daarom vooral met andere Eritreeërs door taal en cultuur, etc. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

De meeste recente vluchtelingen voelen zich vaak onbegrepen door de vluchtelingen die eerder in Nederland arriveerden. Dit zorgt voor spanning:

Ik was deze zomer in Eritrea. Het is er niet zo onveilig als ze zeggen. Ik snap niet waarom al die mensen wegvluchten. Die verhalen zijn overdreven. Ze komen om werk te vinden. Ze hebben geen idee hoe het hier is. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Het probleem is dat aanhangers van het regime denken dat we die problemen verzinnen. De oude generatie gelooft ons niet (als we ze vertellen over de problemen in Eritrea). Daarom is er spanning. (derde migratiegolf, man)

Er wordt ook gewezen op het feit dat ervaren misinformatie over Eritrea in Nederland juist hard aankomt. In een reportage van journalist Karskens (uitgezonden door EenVandaag, Oktober 2016) schetst hij een rooskleurig perspectief van de situatie daar. Dit heeft de gemoederen zeer beroerd:

De recente EenVandaag rapportage van Arnold Karskens over het regime en de mensenrechtensituatie in Eritrea heeft een gevoelige snaar geraakt bij Eritrese vluchtelingen in Nederland. Dat Eritrese vluchtelingen ook in de Nederlandse media geframed worden als 'economische gelukzoekers' komt misschien harder aan dan dezelfde framing door het regime in Eritrea. (eerste migratiegolf, man)

Een miskenning van de traumatische achtergrond van de asielzoekers wordt als zeer pijnlijk ervaren. Niet alleen door de vluchtelingen zelf maar ook hulpverleners reageren geëmotioneerd.

De vluchtelingen uit de derde golf worden geconfronteerd met de oudere generatie die hen niet gelooft en de tweede generatie die een voor hen onrealistisch beeld van Eritrea heeft. Dit versterkt hun wantrouwen. Maar de derde migratiegolf wordt ook geholpen door leden van de eerste en tweede migratiegolf die in Nederland goed de weg kennen. Zij geven aan dat het belangrijk is om eerst vertrouwen te krijgen van de nieuwkomers door het bieden van concrete hulp. Pas als er een basisvertrouwen is, staan ze open voor verdere hulp en ondersteuning.

Grote cultuurskloof tussen Eritrea en Nederland

Respondenten uit alle migratiegolven geven aan dat er een grote cultuurskloof is tussen Eritrea en Nederland. Ze komen niet alleen uit een totalitair regime waarin ze niet geleerd hebben een eigen mening te hebben en niet geacht worden om voor zichzelf op te komen, maar ook uit een collectivistisch cultuur waarin de familie centraal staat. Het contrast is groot met de individualistische cultuur in Nederland, waar je geacht wordt om op 'eigen kracht' aan zelfontplooiing te doen. Deze cultuurskloof zorgt er mede voor dat na vertrek uit het AZC een grote groep apathisch is en niet weet wat te doen.

Ze [de jongeren die recent zijn gekomen] zitten nog gevangen in de Eritrese manier van leven die door regime was geconditioneerd. Sommigen blijven op zichzelf omdat ze verlegen zijn. Anderen hebben nauwelijks opleiding. Ze krijgen daarom

geen toegang tot basisinformatie, wat het nog moeilijker maakt. (derde migratiegolf, man)

Zij [de jongeren] zijn hier en ze hebben geen idee van wat ze hier doen. Wat ze hier kunnen. Dat ze kansen hebben. Ze zitten op hun kamer. Komen bij elkaar, drinken en doen niks. Ze zijn apathisch. Ze zijn niet gewend om zelf iets te doen. (derde migratiegolf, vrouw)

Een hulpverlener, die ooit zelf als Eritrese vluchteling tijdens de eerste migratiegolf naar Nederland kwam, benadrukt het belang van integratie via Nederlandse contacten, om zo de Nederlandse samenleving te kunnen leren kennen. Meestal hebben vluchtelingen geen juist beeld van de Nederlandse samenleving. Het is dan allereerst belangrijk dat ze een netwerk opbouwen. Op die manier kun je vervolgens ingangen vinden. Maar dat is niet altijd simpel, want hoe beoordeel je mensen in een samenleving die je (nog) niet goed kent. Zij zegt hierover:

Ja, een deel heeft ermee te maken dat de Eritreeërs behoefte hebben aan duiding; ze krijgen een idee over Nederland, maar dat beeld klopt niet. Het is dan maar net waar je aansluit, je moet ergens beginnen, het maakt niet uit waar. (..) Maar hoe vind je mensen die bereid zijn aansluiting te geven, en met welke belangen – die moet je ook begrijpen. (hulpverlener, eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Zoals in hoofdstuk 3 aangegeven, spelen initiatieven om de nieuwkomers te ondersteunen hierop in door informatie te geven over de Nederlandse samenleving en concrete hulp te bieden die deze kloof moet overbruggen.

Opleiding en taal

Veel van de vluchtelingen uit de derde migratiegolf hebben in Eritrea nauwelijks een opleiding genoten. Velen kennen daarom ook nauwelijks Engels en leren van Nederlands is moeilijk. Als de vluchtelingen een tijdje in Nederland zijn, valt op dat een bepaalde groep erg gedreven is om Nederlands te leren en om aan het werk te gaan.

De drang om de taal te leren en meer aansluiting te vinden, horen we ook terug van de vluchtelingen zelf. Een vluchteling vertelt dat hij vier jaar lang in Eritrea in de gevangenis zat, deels in isolement, waar hij gemarteld werd. Hij werd zonder vorm van proces vastgehouden. Nadat hij gevlucht was, werd zijn vrouw gevangen gezet. Later vluchtte zij ook, maar zij is verdwenen. Hij maakt zich er veel zorgen om. Indringend vraagt hij om ingangen om de Nederlandse taal te kunnen spreken en om opleiding:

Ik ben automonteur. Ik moet werken en leren. Ik wil werken en leren. Ik wil leren hoe ik hier een automonteur kan zijn. (derde migratiegolf, man)

Hij is zich zeer bewust van de voorwaarde om Nederlands te kunnen spreken en ingangen te hebben en hij is gefrustreerd dat hij zo geïsoleerd is van de Nederlandse samenleving:

Ik wil leren. Ik moet Nederland spreken. Ik mis mensen met wie ik Nederlands kan spreken. Hoe kan ik Nederlands leren als er niemand is om Nederlands mee te spreken? Ik moet een plek hebben om te werken, te leren en te spreken. (derde migratiegolf, man)

Er wordt door velen gewezen op de moeilijke situatie van de vluchtelingen uit de derde migratiegolf. Door de verplichte militaire dienstplicht in Eritrea die geen einde heeft, zijn de meeste opgegroeid zonder vader (die zijn dienstplicht vervulde in afgelegen gebieden, gevangen, zat, overleden is of al eerder vluchtte). Er is grote druk om de achtergebleven familieleden, vooral de moeders en vrouwen en kinderen, te helpen. Men beseft goed hoe zwaar en ook hoe gevaarlijk het leven in Eritrea is.

4.2 Trauma en de gevolgen

De meeste van onze respondenten maken zich veel zorgen over de gevolgen van diverse soorten trauma bij veel vluchtelingen uit de derde golf. Ook experts en hulpverleners maken zich hier veel zorgen over en ze vrezen de gevolgen van dit trauma voor de integratie en participatie. Dit trauma is het gevolg van:

- 4 De repressie in Eritrea en trauma die daar werd opgelopen.
- 5 De situatie van familieleden die in Eritrea zijn achtergebleven.
- 6 De trauma's die onderweg tijdens de vlucht werden opgelopen.

Er wordt, volgens respondenten, in Nederland onvoldoende begrepen hoe ernstig getraumatiseerd de vluchtelingen van de derde migratiegolf zijn. Een respondent uit de Eritrese gemeenschap observeert:

Allereerst zijn ze al totaal getraumatiseerd door de nationale dienstplicht, de paranoia, dat je niemand kan vertrouwen. Je wordt gepusht door het idee dat als je het land uitgaat je de basisproblemen kan oplossen, dat je dagelijks wat te eten hebt. Dit is ook omdat ze niet voldoende kennis hebben van buiten. Ze denken: 'Hier in Eritrea is het hel, buiten kan het alleen maar beter zijn'. Dat trauma wordt verder opgehoopt onderweg. Dus al die traumatische ervaringen komen er bovenop. Wanneer ze in Nederland belanden zijn het een soort zombies. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Personen uit de eerste en tweede migratiegolf, maar ook personen uit de derde migratiegolf, maken zich ook specifiek zorgen om de groep jonge vrouwen en meisjes onder de laatste golf vluchtelingen. Velen zijn onderweg misbruikt en gegijzeld in safe houses en sommigen waren in Eritrea al slachtoffer van seksueel geweld.

There are an increasing number of girls in the new groups. This is a shift from previous years when only a few came by boat. The experiences in the desert are harrowing especially how the Libyan rebels and smugglers picked girls from the groups they hold hostage in safe houses. Those without husbands faced rape and remain vulnerable. (derde migratiegolf, man)

Seksualiteit en verkrachting zijn onderwerpen waar niet gemakkelijk over wordt gepraat. Dit bleek ook uit een onderzoek van Pharos (Pharos, 2016).

Deze trauma's, maar eigenlijk alle mogelijke trauma's, worden lang niet altijd herkend, zelfs niet door de vluchtelingen zelf, die al zoveel hebben meegemaakt en dit normaal zijn gaan vinden. Een adviseur vraagt zich vertwijfeld af:

Is het misbruik als het niet meer wordt herkend als misbruik? (juridische adviseur, vrouw)

Het belang om de problematiek van trauma nadrukkelijker te adresseren in de integratietrajecten staat bovenaan het lijstje van prioriteiten van deze respondent:

Je beseft niet wat zo iemand heeft meegemaakt. Wat ze hebben meegemaakt, je kunt het vergelijken met veteranen, daar houden we ons bezig met PTSS, psychoses. Bij deze Eritrese vluchtelingen is het nog zo veel keren erger en we hebben echt geen idee. We kijken helemaal niet naar die trauma's, naar de symptomen. We staan daar helemaal niet bij stil. Het lijkt me moeilijk om dan ook maar wat dan ook te bereiken met zo iemand. Daarmee wordt een heleboel al beschadigd en de integratie komt niet goed op gang. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

De problemen rondom de trauma's hebben directe gevolgen voor de integratie en participatie van de vluchtelingen, merken veel van onze respondenten op (inclusief experts en hulpverleners).

Situatie van achtergebleven familieleden

De problematiek van familieleden die zich nog elders bevinden, heeft tot gevolg dat het bestaande trauma niet wordt afgesloten. Dezelfde respondent beschrijft dit als volgt:

Het is een vicieuze cirkel want je kunt de taal niet leren als je zo getraumatiseerd bent. En het stopt niet. Ze zijn gevlucht om hier wat geld te kunnen verdienen om naar de familie te sturen. Er is geen geld in Eritrea en geen manier om het te sturen. Dus je familie gaat het ook niet redden. Er is geen hoop. Hoe ontwikkel je jezelf dan? (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

De grote fragmentatie van de families en gezinnen en de uitzichtloze situatie waarin familieleden zich bevinden, beïnvloeden de kansen op integratie en participatie in Nederland. Er wordt veel verantwoordelijkheid gevoeld om de familieleden of kennissen in moeilijke situaties te helpen. Dit houdt mensen emotioneel bezig maar heeft ook veel praktische kanten.

Mensen met familieleden in de gevangenis hebben een heel andere situatie. De druk van mensen die onderweg zijn en die hulp nodig hebben. Daardoor komen mensen niet aan zichzelf toe. (hulpverlener, eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Ze zijn niet bezig hier met het opbouwen van een toekomst. Ze zijn met hun gedachten bij hun familie in Eritrea of ergens in een van de vluchtelingkampen. (professional, vrouw)

Daarnaast wordt veel sociale druk ervaren om schulden die onderweg gemaakt zijn op één of andere manier af te betalen. Ook voelt men de verplichting om anderen in moeilijke situaties te helpen.

De schulden die zijn opgebouwd door de mensensmokkel en mensenhandel kunnen enorm zijn, zeker als mensen eens of meerdere keren zijn gekidnapt en er losgeld is betaald voor hun vrijlating. Deze losgelden zijn verzameld door familieleden in Eritrea en in het buitenland. De wil en de sociale druk zijn groot om bij te dragen om anderen in vergelijkbare situaties te helpen. Een statushouder die een studiebeurs ontving:

Ik weet dat het een bijzondere kans is, maar het gaat te lang duren. Ik kan niet jaren gaan studeren. Ik moet anderen helpen. Ik moet nu werk hebben. (derde migratiegolf, man)

Ook hulpverleners benoemen dat deze groep in vergelijking met andere groepen vluchtelingen snel aan het werk wil.

Door de druk en verantwoordelijkheden voor achtergebleven familieleden komt men vaak onvoldoende toe aan de eigen ontwikkeling en laat men kansen liggen. Daarbij speelt ook de onzekerheid over de toekomst. Een andere vluchteling die een beurs ontving:

Ik wil zo graag studeren. Maar ik kan pas studeren als ik mijn papieren in orde heb. Wat zal er anders gebeuren als ik wordt teruggestuurd? (derde migratiegolf, man)

De angst om terug gestuurd te worden naar Eritrea is groot. Ook de angst dat informatie bekend wordt over de vluchtelingen en mogelijke gevolgen voor familieleden is reëel. De combinatie van trauma, onzekerheid, angst en gebrek aan perspectief leiden tot uitwassen, met name rondom gebruik van verdovende middelen.

Seksueel geweld

Eritrea kan worden beschouwd als een land met een traditionele conservatieve moraal op het terrein van seksualiteit. Er is echter ook lange traditie in de militaire kampen waarin beschikbaarheid van meisjes en vrouwen voor huishoudelijke taken en seksuele diensten tot de norm is gaan behoren. Ongehoorzaamheid wordt gestraft.

Routinematig nemen meisjes en vrouwen de pil – of krijgen deze toegediend, als ze van Soedan doorreizen naar het Middellandse Zee gebied. Tijdens de vluchtroutes zijn meisjes en vrouwen zeer kwetsbaar voor prostitutie, afpersing en geweld. Tijdens onderzoek naar de praktijken in de mensenhandel voor afpersing onder Eritrese vluchtelingen was seksueel geweld een veel voorkomende praktijk, die met veel geweld gepaard gaat. Ook jongens en mannen kunnen slachtoffer worden van zeer ernstig seksueel geweld. Verbrandingen van de genitaliën kunnen onder meer tot de trauma's behoren.

Ernstige vormen van seksueel geweld tegen meisjes en vrouwen maar ook jongens en mannen blijven vaak onopgemerkt en onbegrepen en worden meestal niet onderkend. De slachtoffers maken zich zorgen over hun verdere leven en toekomstige relaties. Omdat er geen gespecialiseerde kennis is in Nederland over de soort van martelingen die men heeft ondergaan, is er eigenlijk geen aandacht voor de specifieke problemen van deze groep. Een Eritrese expert merkte op:

Ze praten er tegen mij wel over, maar ze hebben er verder met niemand over gepraat. Ze zijn bang voor de tolken en voor wat er in de gemeenschap gezegd zal worden. Ze krijgen daarom geen medische hulp. De zware trauma's blijven zo voortbestaan. (Eritrese expert)

Opvallend is dat de ellende niet voorbij is in Nederland. Zo gaf een hulpverlener aan dat situaties zich hier soms voortzetten:

Meisjes werden hier ook misbruikt. Die meisjes vertelden wel er wordt 's nacht op de deur geklopt en dan moeten wij open doen. Dat wilden wij niet, het is niet normaal als er 's nacht op de deur wordt geklopt. Je ziet een worsteling, in Nederland aangifte doen, dat willen ze niet, vermoedelijk uit angst en wantrouwen naar de politie. (Nederlandse hulpverlener, man)

Het is voor hulpverleners niet altijd makkelijk om te interpreteren wat er plaatsvindt:

... onder invloed van die alcohol zie je dan nachtelijke escapades, voor een deel ook onder invloed. (hulpverlener)

De vraag die hierbij wordt gesteld is of meisjes en vrouwen voldoende in staat zijn om hun grenzen te bepalen.

Er is veel schaamte, ernstig trauma en veel behoefte aan contact. In deze context worden zorgen uitgesproken over de contacten van jonge vrouwen met Eritrese religieuzen of hulpverleners, die als biechtvaders of anderszins hun diensten aanbieden, waarbij soms het gevoel opkomt dat er onuitgesproken ongemak is omtrent de vraag of er voldoende bescherming is met betrekking tot seksuele relaties – en of de seksuele relaties met toestemming plaatsvinden of onder druk. De behoefte aan geld en de mogelijkheid van prostitutie is niet ondenkbeeldig maar moeilijk hard te maken. Het onderscheid tussen vrijwilligheid en druk is niet altijd goed te maken.

Trauma tijdens de vlucht

De situatie in Eritrea geeft op zichzelf aanleiding tot ernstige trauma's. Daarnaast spelen er ernstige situaties van grootschalige afpersing, martelingen en geweld in omliggende landen en op de vluchtroutes. Het valt buiten het bestek van dit onderzoek, maar enkele citaten kunnen een inzicht geven in de huidige situatie die zich voordoet. Zo worden in Sudan stelselmatig Eritrese vluchtelingen opgepakt, gevangen gezet, afgeperst en gedeporteerd:

Honderden zijn van de straat en van hun huizen opgepakt vanochtend. De weinigen die 500 USD bij zich hadden werden vrijgelaten na het betalen van afpersingsgeld; zij houden zich verstoep vanwege het risico dat dit zich herhaalt. Voor veel vluchtelingen is er niet voldoende tijd om geld op te halen. Vluchtelingen hebben al weken niet hun huizen kunnen verlaten, zelfs niet om boodschappen te doen. De politie neemt hun geld, telefoons, computers en andere waardevolle spullen van hun huis wanneer ze meegenomen worden naar een politiestation. Twee maanden geleden gebeurde hetzelfde toen mensen werden gedwongen naar Libië te vertrekken. Toen mensen begonnen te vertrekken in de richting van Egypte of besloten om in Soedan te blijven, begonnen de smokkelnetwerken om de politie om te kopen om zoveel mogelijk klanten te krijgen. Hierdoor ontstond een nieuwe route naar Egypte. (Martin Plaut)

Africa Monitors heeft in een aantal artikelen beschreven hoe vluchtelingen in Sudan, Libië en Egypte bedreigd worden door afpersingen door autoriteiten of burgerwachten, en dat honderden worden gedeporteerd naar Eritrea, in detentiecentra komen of verdwijnen. De angst voor deportatie is zeer groot:

'In Eritrea, there is no trial or court and no one even tells you what charges you are facing or how long you will be imprisoned for, it was better for the refugees to face 100 years in prison in Sudan than to be deported to Eritrea,' said Tesfay. (Africa Monitors, 2010)

In de gebieden die gecontroleerd worden door ISIS in Libië worden vrouwen verkocht als bruid-slaven en gevangen gehouden op streng bewaakte locaties. (Martin Plaut). Tijdens mensenhandel voor losgeld in de Sinai en vervolgens in Soedan, Libië en Chad worden mensen verkocht en doorverkocht als slaven, zwaar mishandeld en slachtoffer van grootschalig seksueel geweld (Van Reisen et al. 2014). De samenwerking tussen mensenhandelaars en terroristische groepen heeft de situatie verergerd. Vluchtelingen spreken over zeer ernstige vormen van seksueel geweld, executies, mensenhandel en afpersingen en verdwijningen. Tijdens de route over de Mediterrane Zee laten duizenden per jaar het leven, een merendeel hiervan zijn Eritreeërs die geen alternatief hebben dan te proberen door te reizen om ergens een veilige plaats te vinden. Velen zijn slachtoffer van verschillende opeenvolgende zeer ernstige situaties. Zo wordt in 'De Human Trafficking Cycle' het verhaal beschreven van Berhane, die op zijn veertiende Eritrea uit vluchtte, maandenlang werd gemarteld in de Sinai waarna hij vrijgelaten werd voor een losgeld van 38.000 US\$. Hij werd door de Egyptische autoriteiten in de gevangenis gezet vanwaar hij (na betaling van een vliegticket) werd terug gedeporteerd naar Eritrea. Hij ontsnapte opnieuw en bevond zich op de boot die op 3 oktober 2014 zonk voor de kust van Lampedusa. Hij was toen 17 jaar oud (Van Reisen, et al 2014). In hetzelfde boek wordt het verhaal verteld van een jonge vrouw die gekidnapt wordt en naar Sinai wordt verkocht waar zij zwaar misbruikt en gemarteld wordt, zelfs tijdens het baren van haar kind. Haar echtgenoot, die haar achterna reist om te proberen om haar te vinden en te bevrijden, wordt gevangen gezet in Israël. Zij wordt uiteindelijk bevrijd na betaling van losgeld van 32.000 US\$, in Egypte gevangen gezet, en (na betaling van een vliegticket) terug gedeporteerd naar Eritrea (Van Reisen et al 2014). Een derde verhaal is het verhaal van Filmon die beiden handen verloor omdat hij aan zijn handen werd opgehangen. Dit verhaal werd uitgezonden door Nieuwsuur (<http://tvblik.nl/nieuwsuur/18-juni-2014>).

Eén van de slachtoffers van de Sinai in Nederland beschrijft dat er in Nederland weinig kennis en begrip is voor de lichamelijke en fysieke trauma's die worden opgelopen door de heftige mishandelingen waar Eritrese vluchtelingen slachtoffer van worden. Het gaat om mensen die langdurig geblinddoekt werden vastgehouden in kettingen, in ondergrondse holen, geëlectrocuteerd werden, opgehangen werden aan ledematen, verbrand werden - ook op genitalia (met plastic), geslagen, verkracht werden, verhongerden en geen drinken kregen. Er is grote schaamte en terughoudendheid om hierover te spreken. Het is een groot probleem dat mensen de tolken (en elkaar) niet vertrouwen waardoor deze ervaringen niet gedeeld worden. De Nederlandse hulpverleners ontbreekt het meestal aan kennis om enig idee te hebben van wat de vluchtelingen hebben meegemaakt. Er spelen allerlei andere problemen. De slachtoffers van afpersingen ervaren sociale druk om de losgelden terug te betalen, die door anderen ingezameld werden. De opgebouwde schuld van slachtoffers is heel groot, losgelden variëren van 5.000 US\$ tot 60.000 US\$. Er is ook druk om anderen te helpen die in gelijksoortige situaties terecht zijn gekomen. Zo stapelen de problemen zich op. Het ontbreekt aan specialistische capaciteit in Nederland die nodig is om de ernstige trauma's van de vluchtelingen te behandelen:

There is a lack of medical treatment and no one really understands how damaged his body is, there is not much knowledge of the torture he endured. Every time he

goes to see a doctor, he is given pain relief only. He also feels that the cost of medical treatment and medicine is too much for him that he ignores his pain most of the times. He has financial debts from the ransom of the Sinai which he pays monthly and there are also four siblings who are in Sudan that he has to take care of financially. He also complained that there is no psychological help offered to him and wishes there was. (onderzoeker naar slachtoffers van Sinai handel in Nederland)

De ernstige trauma's leiden tot nieuwe vormen van psychische problemen. Deze nemen de vorm aan van traditionele psychische ziektebeelden, waarbij de betrokken geloven dat personen worden overgenomen door de duivel of door demonen. Dit leidt tot psychose-achtige toestanden die veel angst oproepen. Er zijn verschillende problemen die hieruit voortvloeien, onder meer:

- ➊ Duiveluitdrijvingen (gaat gepaard met fysiek geweld)
- ➋ Het niet accepteren van medische hulp (dokter of ziekenhuis), omdat dat – zo denkt men – onmiddellijk tot de dood zal leiden
- ➌ Alternatieve geneeswijzen die vooral via de kerk kunnen worden verstrekt
- ➍ Veelvuldig en extreem vasten
- ➎ Extreme devotie

In de interviews werd genoemd dat meisjes waspoeder slikken om 'out' te gaan. Er wordt ook verwezen naar zelfdoding of pogingen daartoe.¹⁸

De symptomen van een dubbele persoonlijkheid die zichtbaar worden in wat 'Boeda' en 'Zaar' heet, kunnen zeer beangstigend zijn. Deze praktijken kwamen niet veel meer voor, maar het lijkt erop dat de ernstige trauma's leiden tot een uitbreiding van deze soorten van trauma's. Een respondent vertelt hierover:

Ik kende het niet. Ik heb het voor het eerste gezien in Sawa. Het lijkt op een epileptische aanval. (derde migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Om uitdrijving van duivel of demon te bevorderen wordt geprobeerd om met fysiek geweld de indringer uit het lichaam te slaan. Mensen die leiden aan Zaar mogen geen medische hulp ontvangen, omdat gedacht wordt dat ze dan dood zullen gaan. Ook dit compliceert de hulpverlening, omdat vluchtelingen die duidelijk in grote psychische nood zijn zo absoluut niet geholpen kunnen worden. Dit leidt uiteraard tot veel spanning en onbegrip.

Deze praktijken drijven de getraumatiseerde vluchtelingen in de armen van de priesters, waarvan gedacht wordt dat ze met traditionele middelen soelaas kunnen bieden door speciaal gewijd water of door speciaal bereide medicijnen. Het valt op dat veel meisjes extreem veel vasten maar ook extreem veel tijd doorbrengen in religieuze devotie.

---

¹⁸ Bronnen bij de auteurs bekend.

De Eritrese gemeenschap is mondiaal genetwerkt, families zijn volledig uit elkaar gevallen en sociale media spelen een enorme belangrijke rol. Alles wordt gedeeld, vooral op facebook, en de gemeenschap komt samen in de sociale media. Op deze manier wordt ook alles gedeeld en weet iedereen van de ernstige situaties die zich voordoen. Alle Eritreeërs hebben wel te maken met afpersingen of familieleden die zijn omgekomen in de Middellandse Zee of die verdwenen zijn, zonder dat er verder nog iets vernomen is van deze persoon. Dit leidt tot collectief trauma (Kidane, 2016). Dit collectieve trauma komt bovenop de bestaande individuele ervaringen die de vluchtelingen hebben meegemaakt.

Trauma van uitgeprocedeerde asielzoekers

Uitgeprocedeerde asielzoekers komen in problemen. De problemen hebben betrekking op het soms lastige onderscheid tussen Ethiopische en Eritrese origine; het gebrek aan medewerking van de ambassade en de uitzichtloosheid op enige oplossing.

Tijdens de oorlog tussen Eritrea en Ethiopië (1998-2000) werden mensen die volgens de gestelde criteria Eritrees waren naar Eritrea gedeporteerd. Veel van deze mensen spreken Amhaars en gingen in Ethiopië naar school. Zij ontvluchtten vervolgens Eritrea, net als de Eritrese bevolking en arriveerden in Nederland. Deze groep, van een twintigtal uitgeprocedeerde asielzoekers, hebben geen Eritrese documenten en zij worden door de Eritrese ambassade ook niet geholpen, omdat zij hen niet als Eitrees beschouwd. Daardoor wordt hun asielaanvraag afgewezen maar zij kunnen ook niet weggestuurd worden, omdat er geen ander land van herkomst is. Deze vluchtelingen worden de dupe van dit juridisch vacuüm.

Een groep zit al jarenlang onder uitzichtloze omstandigheden in Nederland, in bed, bad & brood faciliteiten. In Amsterdam wordt een groep ondersteund door Nederlandse vrijwilligers die zich georganiseerd hebben in de Stichting 'Wij zijn hier'. Een aantal vrouwen hebben ernstige problemen vanwege ziekte en of ernstige trauma's. Een hulpverleenster schetst hoe uitzichtloos de situatie is:

Het leidt ook tot hele grote eenzaamheid. Die integratie wordt uitgesteld een aantal jaren en dat is al jammer, maar werkt ontmoedigend. Ze hebben elkaar, maar ze zijn verloren, ze voelen zich verloren, ze hebben alles achtergelaten, ze weten niet waar hun familie is en ze kunnen zo onmogelijk iets opbouwen. Als ik voor mezelf spreek begeleid ik ze wel maar je bent zelf ook heel machteloos, ik heb haar ook niet veel te bieden – hoe hou je de moed erin. (hulpverlener)

Volgens deze hulpverleensters leidt de uitzichtloze situatie tot verhoogd risico op pogingen tot zelfdoding:

Er zijn grote vermoedens van zelfdoding, de neiging daartoe. De Equator heeft nu een cursus opgezet voor vrijwilligers om om te gaan met suïcideneigingen en -pogingen, dus dat geeft wel aan dat dit een punt is en dit komt niet uit de lucht vallen. (hulpverlener)

Een advocaat spreekt haar zorg uit over de manier waarop Nederland met deze zaken omgaat:

Het punt is de zorg van de houding van Nederland met betrekking tot de Eritrese zaken. Mijn zorg is dat vanuit Nederland gebagatelliseerd wordt wat de problematiek is en dat men ook het gebrek aan medewerking van de ambassade bagatelliseert. Dat men er geen rekening mee houdt dat de Eritrese autoriteiten geen medewerking verlenen. De Nederlandse autoriteiten werken zelf niet samen met de Eritrese ambassade. En de uitkomst hiervan is voor mijn cliënten. Mijn zorgen zijn gericht op hoe Nederland met deze zaken omgaat. (advocaat)

Een oplossing die ook door geïnterviewde advocaten wordt aangedragen, is dat de overheid bij twijfel de Eritrese nationaliteit toekent, zodat dit probleem wordt opgelost. In een aantal gevallen is dit ook al gebeurd.

4.3 Zorgen vanuit hulpverlening

Shock, angst en wantrouwen

Zoals we in enkele gevallen al zagen worden de zorgen over de vluchtelingen in de derde migratiegolf, die door de Eritrese gemeenschap zijn genoemd, ook gedeeld door de hulpverleners. Er wordt op gewezen dat de pupillen in shock zijn, zich apathisch gedragen en zeer gesloten en angstig zijn. Het lage opleidingsniveau bemoeilijkt de inburgering. Er is een grote cultuurskloof tussen Nederland en Eritrea. Dit versterkt het beeld dat door de leden van de gemeenschap zelf wordt gegeven. Veel Eritreeërs van de derde migratiegolf hebben een groot wantrouwen ten aanzien van zowel autoriteiten als hulpverleners maar ook naar andere Eritreeërs. Ze komen uit een totalitair systeem waar niemand te vertrouwen is. Dit wantrouwen is versterkt door wat ze onderweg hebben meegemaakt.

Je kan onderweg eigenlijk niemand vertrouwen, misschien alleen degene waarmee je uit je dorp vlucht, maar dan nog .... (eerste migratiegolf, man)

Daarbij komt dat het om een groep gaat die lang 'alleen' onderweg is geweest zonder begeleiding van een volwassene en ook in Eritrea het vaak heeft moeten stellen zonder de begeleiding van een vader.

Bij aankomst in Nederland krijgen sommigen vervolgens te maken met tolken waarvan ze vermoeden dat die informatie doorspelen aan het regime. Er is door dit alles weinig vertrouwen naar hulpverleners, tolken, advocaten en naar politie en justitie.

Velen hebben zelf in detentie gezeten en zijn gemarteld. Vaak noemen ze het niet, zelfs niet in hun procedure, omdat het voor hun normaal is. Daarover zegt een juridische hulpverlener:

Bent u gemarteld, men antwoord: 'nee'. Maar ze zijn wel geschopt of geslagen maar dat hoort er gewoon bij. De regering mag dat doen, denk men. (juridische adviseur, vrouw)

Omdat veel Eritreeërs uit de derde migratiegolf collectief zijn opgegroeid met verregaande vormen van onderdrukking, wordt onderdrukking en geweld niet als iets uitzonderlijks ervaren en dus ook niet als belangwekkend gezien om hun specifieke situatie te beschrijven. Dit heeft ook gevolgen voor de mogelijkheid om als mondige burger te kunnen participeren. Zo beschrijft een Nederlandse respondent die veel te maken heeft met asielzoekers van de derde migratiegolf, de consequenties van een generatie die onder zeer repressieve omstandigheden in Eritrea is opgegroeid:

Zij hebben het volslagen afgeleerd om kritisch te zijn. Het is een probleem als je een groep hebt die op geen enkele manier kritisch kan denken en je kunt je afvragen of die groep volledig mondig is om hier te integreren. (Nederlandse deskundige, vrouw)

Hulpverleners maken zich ook zorgen over het feit dat het lang duurt voordat de asielzoekers aan de gang kunnen. Juist omdat velen zoveel hebben meegemaakt en nog steeds zo veel zorgen hebben, is het belangrijk dat ze een perspectief krijgen op de toekomst. Een hulpverlener wijst op de gevolgen van lange wachttijden:

Taal en integratie moeten veel beter verlopen. Het zetten van mensen in een wachtkamer in de AZC's kan desastreuze gevolgen hebben. Het niet meer zien zitten, de apathie. Die wachttijden zijn heel dramatisch. Je moet gek worden als je weet wat er in je land gebeurt en je zit daar maar te wachten. Actief worden kan helpen om sneller de wereld van het Westen op te pakken. Dat kan een heleboel geld schelen op de lange termijn en problemen voorkomen. (Nederlandse hulpverlener)

Te lang wachten en te veel onzekerheid komt de situatie niet ten goede, observeren hulpverleners.

4.4 Zorgen vanuit juridische hulpverlening

Vanuit juridisch perspectief wordt een aantal knelpunten naar voren gebracht:

- 1 Uitsluiting van consulaire diensten van de Eritrese ambassade
- 2 Documenten van de ambassade, kerken of overheidsinstanties
- 3 Lange procedures voor gezingshereniging en andere knelpunten
- 4 Stateloze Eritreeërs

Ook deze knelpunten hebben vooral betrekking op de derde migratiegolf.

Consulaire diensten van de Eritrese ambassade

Tijdens de normale asielaanvraag wordt aan Eritrese vluchtelingen niet gevraagd om via de ambassade papieren te verkrijgen.

Consulaire diensten van de ambassade komen in beeld bij drie situaties:

- ③ RANOV'ers (Regeling Afwikkeling Nalatenschap Oude Vreemdelingenwet)¹⁹ die bij de naturalisatieprocedure hun nationaliteit moeten aantonen. Van hen wordt verlangd dat zij zich tot de ambassade wenden.
- ③ Uitgeprocedeerde asielzoekers, die willen aantonen dat zij Eritrees zijn.
- ③ Nareis procedures, zoals in het kader van familiehereniging.

In al deze drie gevallen blijken de contacten over consulaire diensten met de ambassade vaak onbevredigend. Uit angst zoeken de Eritrese vluchtelingen vaak een uitweg om niet naar de ambassade te gaan, omdat zij bang zijn voor familieleden in Eritrea, niet in het zicht van de ambassade willen komen en ook geen vertrouwen hebben in een goede afloop.

Het mechanisme van een absolute totalitaire staat impliceert dat zij voor die vluchten voor dit regime niet langer kunnen rekenen op enige steun van deze staat. Vluchten is verboden en wordt aangemerkt als desertie en verraad. Dat kan resulteren in repercussies tegen familieleden in Eritrea. De angst hierover is groot en reëel, afgaande op de vele opmerkingen die respondenten hierover maken.

Desalniettemin is er een groep Eritrese vluchtelingen die wel kunnen rekenen op consulaire diensten. Hierover zegt een respondent het volgende:

Mensen die bepaalde papieren nodig hebben voor nareis en die 2% betalen en als die mensen naar de ambassade gaan, dan krijg je de diensten. Als je dicht bij de partij zit. Als iemand niet aan de voorwaarden voldoet, dan ga je daar niet naar toe, want die mensen hebben niks te zoeken daar, ze betalen niet. (eerste migratiegolf, man)

De meerderheid van de vluchtelingen van de derde migratiegolf hebben geen goede banden met de PFDJ en worden beschouwd als deserteurs en landverraders. Zij krijgen geen consulaire steun van de ambassade. Dat melden zij niet alleen zelf, maar dat signaal komt ook van hulpverleners en advocaten. Eritrese vluchtelingen weigeren vaak om naar de ambassade te gaan uit angst voor represailles tegen familieleden. Als zij zich, vaak in wanhoop, laten overhalen om een gang te maken naar de ambassade, worden ze niet te woord gestaan. Nederlandse hulpverleners die cliënten begeleidden naar de ambassade spreken over de willekeurige selectie bij de receptie, waarbij de vluchtelingen worden afgesnauwd en geïntimideerd. Nederlandse hulpverleners verbazen zich over de wijze waarop de ambassade besluit om

¹⁹ Deze regeling staat ook bekend onder de naam pardonregeling. Vluchtelingen die vallen onder deze regeling hebben van 15 juni 2007 een verblijfsvergunning en kunnen onder de reguliere voorwaarden een verzoek tot naturalisatie indienen.

iemand toe te laten tot de consul. Een Nederlandse hulpverlener die regelmatig cliënten begeleidt in hun gang naar de ambassade:

*Er is geen sprake van dienstverlening. Het is een hele autoritaire machtsverhouding. De Eritreeërs gaan alleen omdat ze gedwongen zijn dat te doen. De IND zegt automatisch: kijk of de ambassade je verder kan helpen en dat proberen ze dus. Ik ben mee geweest maar ik krijg geen toegang als Nederlander.
(Nederlandse hulpverlener, vrouw)*

Degenen die toch naar de Eritrese Ambassade in Den Haag gaan, voelen zich geïntimideerd en gekleineerd en de Nederlandse hulpverleners die hun cliënten vergezelden vertellen dat ze geschokt waren over de wijze waarop hun cliënten behandeld werden.

De advocaten maken zich ook zorgen over de mogelijk represailles voor familieleden in Eritrea. In Eritrea worden mensen per associatie gestraft. Familieleden kunnen boetes opgelegd krijgen, hun voedselbonnen voor rantsoenen kunnen worden ontnomen en ze kunnen worden gevangen gezet als bekend is geworden dat familieleden zijn gevlucht. De advocaten baseren zich op de internationale literatuur die hierover beschikbaar is en de verhalen die zij horen van hun cliënten. De angst voor represailles op familieleden in Eritrea wordt veelvuldig genoemd door de vluchtelingen, hulpverleners en advocaten:

Om naar de ambassade te gaan als ze in Eritrea nog familie hebben, dat durven ze niet. Ze durven niet naar de ambassade te gaan vanwege angst voor represailles. Degenen die geen familie hebben zijn minder angstig. (Nederlandse hulpverlener, vrouw)

Over de documenten: je kunt er wel aankomen maar dan breng je regelrecht je familie in gevaar, omdat ze dan weten dat je gevlucht bent. (...) Dan zien we veel angst voor de consequenties die het heeft voor hun familie en voor hun situatie in Nederland (respondent, hulpverlener)

Mensen die gevlucht zijn en in Eritrea vrouw en kinderen hebben zijn heel bang voor represailles. (hulpverlener)

Nee, de mensen die ik heb bijgestaan maken geen gebruik van de ambassade. Als ze wel contact hadden, zouden ze geen asiel krijgen. Kijk ze komen hier als vluchteling, dus die moeten juist geen contact hebben met de ambassade. Als je contact opneemt met de ambassade is dat link. Dat kan je dan juist de asielprocedure kosten. (advocaat)

Bij nareis wordt de vraag gesteld naar documenten die wellicht nog in het land van herkomst zijn. De IND gaat er dan vanuit dat deze opgestuurd kunnen worden. Dit is echter niet zo eenvoudig. In Eritrea worden

de telefoons systematisch getapt, en wordt het internet (voor zover beschikbaar) gecontroleerd. Het doorsturen van documenten voor vluchtelingen wordt beschouwd als landverraad. De post (voor zover deze al werkt) is in handen van de PFDJ.

Uit een vergelijking van de gezinsherenigingsprocedures die in verschillende lidstaten worden gevolgd met betrekking tot documenten van Eritrese officiële instanties, blijkt dat er erg grote verschillen zijn. In een aantal landen wordt er niet meer gewerkt met documenten van de Eritrese ambassade of Eritrese instanties, inclusief de kerken, omdat dit door de autoriteiten wordt gezien als tegenstrijdig met het vluchtmotief en het doel van de asielaanvraag. De meeste advocaten of juridische medewerkers merken op dat de gezinsherenigingsprocedures blijven liggen. Hulpverleners spreken over de grote onzekerheid die de achterstand met betrekking tot gezinshereniging teweeg brengt. Het wordt gezien als nadelig voor deze groep die al zwaar getraumatiseerd is en die behoefte heeft aan rust en duidelijkheid.²⁰

De Monitoring Group 2012 waarschuwt voor het gevaar dat de toepassing van regels om documenten voor gezinshereniging te verkrijgen van ambassades asielzoekers of statushouders dwingt de illegale bijdragen te voldoen die door de ambassade geheven worden:

'W' pleaded with Canadian Immigration officials that fundraising for the benefit of Eritrean defence forces violates UN Security Council resolutions and Canadian laws, but they insisted that 'W' provide a valid passport in order to obtain permanent resident status in Canada. 'W' had no choice but to pay the entire sum requested by the Eritrean Consulate in order to secure his stay in Canada. (Monitoring Group, 2012)

Een Nederlandse advocaat stelt dat het onverantwoord is en niet dienstig aan de zaak om Eritrese cliënten naar de ambassade te sturen:

Wij sturen onze Eritrese cliënten niet naar de ambassade, omdat we begrijpen dat er gevaar kan bestaan voor familieleden in Eritrea en ook omdat we horen dat er weinig tot geen betrouwbaarheid toe te kennen is aan de documenten van de ambassade. (advocaat)

Een andere advocaat stelt:

In het begin wilde de IND bepaalde documenten, maar dat kan toch gewoon niet, ik begin daar niet over met mijn cliënten – ik wil het niet op hun geweten hebben. Als ik kijk naar de openbare stukken dan kunnen ze van je familie hun land afnemen,

²⁰ Er spelen ook problemen rondom de definitie van het huwelijk. Het recent uitgebrachte boek van de Eritrese jurist Muluberhan Berhe Hagos "Customary versus Modern Laws of Eritrea on Gender Equality" over wetgeving in de verschillende tribale omstandigheden (2014, Atlas Graphic Printers) kan hopelijk duidelijkheid brengen in deze dossiers.

hun voedselcoupons afnemen, en ze kunnen de familie in de gevangenis zetten. Ik durf die mensen niet te vragen naar de ambassade te gaan. Dan moeten ze naar Asmara registration office gaan, maar die documenten worden vervalst – wie weet welk document echt is – hoe kunnen mensen nu weten wat echt en onecht is? Ze kunnen daar niet op af gaan. Ik durf ze daar niet naar toe te sturen. (advocaat)

De meeste advocaten nemen als uitgangspunt bij de inrichting van de asiel-gerelateerde zaken dat het onveilig is om vluchtelingen te vragen documenten op te vragen bij de ambassade of de kerk.

- 🔄 Ten eerste worden, evenals in een aantal andere Europese landen, de documenten niet betrouwbaar geacht.
- 🔄 Advocaten wijzen er verder op dat het vreemd zou zijn om vluchtelingen die hun land ontvluchten te forceren om dan van datzelfde land een dienst te vragen, wanneer de mogelijkheid van represailles voor achtergebleven familieleden in dat land reëel is.

Er werd vroeger vanuit gegaan dat er statushouders zijn die niet aan de benodigde documenten kunnen komen. Nu is de procedure verzwaard. Advocaten en hulpverleners maken zich hier allemaal grote zorgen over. Een hulpverlener stelt dat daardoor juist de voorstanders van het regime geholpen worden, terwijl de echte asielzoekers er niet in slagen om deze documenten te ontvangen:

Men heeft dan recht op gezingshereniging. (...) Het moeilijkste is de documenten die de IND vraagt. De IND zegt dat je die documenten kunt aanleveren, want dat de IND die al gezien heeft. Mijn cliënten zeggen dat alleen de regeringsgetrouwe mensen aan deze documenten kunnen komen; dat zijn de mensen die betalen aan de 2% regeling. (hulpverlener)

4.5 Mogelijkheden en positieve verhalen

Er zijn gelukkig ook positieve verhalen. Hulpverleners die een goed contact en vertrouwen hebben weten op te bouwen, geven aan dat de Eritreeërs open zijn, zeer welwillend, voorkomend en hardwerkend. Deze positieve beoordelingen komen vooral voor waar een goed buddy-systeem is opgezet waardoor de mensen beter toegang krijgen tot de Nederlandse samenleving.

Een voorbeeld van positieve integratie bestaat in Katwijk bij zorgcentrum DSV-Verzorgd-Leven. DSV heeft een tiental vluchtelingen geïntegreerd in de opleiding, waaronder acht van Eritrese afkomst. De ervaringen zijn zeer positief. De directeur beschrijft de nieuwe medewerkers als leergierig en hij ziet dat ze veel met taal bezig zijn. Het beheersen van de taal is een absolute voorwaarde. Hij beschrijft de situatie als volgt:

We bieden duidelijke structuur, contact en perspectief. Die mensen hebben wat meegemaakt, maar er is ons geadviseerd om duidelijk te zijn vanaf het begin wat er

van hen gevraagd wordt. (...) Je bent nu hier. En we doen het zoals het hier normaal is. Onze ervaringen zijn zeer positief. (directeur zorgcentrum)

Hij is, net als anderen, opgetogen over het buddy-systeem:

Iedere deelnemer heeft een eigen buddy en dat is heel belangrijk gebleken. Zij openen de weg naar de mensen in het dorp hier en zij zijn er echt voor de deelnemers. Hebben ze geïntroduceerd bij netwerken en op verschillende plekken. Er is een zeer intensieve relatie tussen de buddy's en de medewerkers. (directeur zorgcentrum)

Ook andere hulpverleners spreken van een getraumatiseerde groep, maar constateren dat de derde migratiegolf toch graag en snel wil werken. Ze staan open voor hulp mits het aanbod past en er eerst aan het basisvertrouwen is gewerkt.

Er wordt verder wel gewezen op de kloof tussen de Nederlandse samenleving en de Eritrese cultuur en dat de verschillen in ervaringen soms moeilijk te overbruggen zijn. Maar toch zijn er soms vindingrijke oplossingen:

Wij hadden recent een open dag in Z. Toen zag ik pontificaal de auto van de lokale politie. Eerst schrok ik. Maar toen realiseerde ik me wat hij deed. Hij maakte op een geweldige manier duidelijk dat de politie hier helemaal iets anders is dan in Eritrea. De mensen moeten hier aan wennen. Ik heb zelf ook veel gereisd, je moet dan enorm omschakelen. Ook wat betreft het vertrouwen dat je kunt hebben met andere systemen. Dat nemen de Eritreeërs mee. We proberen aan te geven dat wij neutraal zijn, maar dan nog vertrouwen ze het niet. Ze hebben het wantrouwen aangeleerd en dat heeft invloed op hoe je aankijkt tegen instanties. Het kost even tijd om te leren dat je hier met een agent kunt pingpongen en dat de kleine kinderen in de auto kunnen zitten. (hulpverlener, man)

Dit voorbeeld illustreert dat instanties op een creatieve manier proberen tegemoet te komen aan het wantrouwen dat er bestaat, en hun bijdragen te leveren om de muren af te breken en het vertrouwen te winnen van de Eritrese nieuwkomers. Een Eritrese vluchteling, die met haar jonge dochtertje alleen naar Nederland vluchtte, verloor haar kindje in Nederland. Met grote dankbaarheid beschrijft ze de grote steun die ze ontving vanuit de gemeenschap in het oosten van het land, die haar opving en hielp bij haar grote verlies. In de interviews werden diverse initiatieven genoemd die gesteund worden vanuit Nederlandse kerken en vrijwilligersorganisaties.

Blijken van belangstelling, zorg en interesse worden enorm gewaardeerd door de vluchtelingen. Zij geven aan dat door concrete hulp te krijgen, zij vertrouwen opbouwen in de Nederlandse samenleving.

5 Druk en Diasporataks

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen:

- 1 Wat zijn de ervaringen en meningen van Eritreeërs over de druk vanuit de Eritrese gemeenschap en de diasporataks?
- 2 Ervaren zij (al dan niet oneigenlijke) druk of voelen zij zich geïntimideerd c.q. bedreigd in Nederland en zo ja, wat is de aard (politiek, religieus, etc.) en de omvang van deze druk?
- 3 Welke mening hebben zij over de diasporataks, hoe wordt deze geïnd en wat is de rol van verschillende instanties en organisaties daarbij?

5.1 Angst en druk

Uit de interviews blijkt dat angst, en de ervaren druk die daaruit voortvloeit, zich voordoet op een glijdende schaal van subtiel en impliciet naar expliciet tot bedreiging en geweld. Leden van de Eritrese gemeenschap zijn bang om 'over de schreef te gaan', de onzichtbare rode lijn over te gaan. Als er wordt doorgevraagd waarop de angst is gebaseerd, blijkt dat men denkt dat het niet alleen bij dreiging zal blijven.

Uit de interviews hebben we een aantal onderwerpen gedistilleerd die onderdeel vormen van de angst-creatie in de Eritrese gemeenschap. Die angst lijkt ons in veel gevallen reëel, maar of de angst reëel of irreeël is, doet eigenlijk niet ter zake. Zoals het Thomas-theorema zegt 'If men define situations as real, they are real in their consequences.'

In het kader van de 'angst-creatie' komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- ③ Sommatie en waarschuwing
- ③ Zwart maken
- ③ Plaatsing van informanten
- ③ Scheidingen
- ③ Intimidatie
- ③ Afnemen van privileges en diensten
- ③ Afnemen van privileges en diensten van familieleden of kennissen
- ③ Bestrafing van familieleden of kennissen
- ③ Deportaties
- ③ Trolling, publieke media en doodsb bedreigingen
- ③ Gerichte dreiging
- ③ Zelfmoord
- ③ Verdwijningen
- ③ Moordaanslagen

Volgens meerdere respondenten hebben alle leden van de Eritrese gemeenschap in meer of mindere mate te maken met een of meerdere van bovenstaande onderwerpen. In de volgende paragrafen wordt dit verder

uitgewerkt. De grootste groep van onze respondenten heeft te maken met de impliciete en subtiele druk. Slechts een beperkte groep actieve aanhangers van het regime zegt geen druk te voelen.

'03' & '09'

E zijn twee mechanismen die ten grondslag liggen aan de manier waarop de Eritrese gemeenschap wordt verbonden met Eritrea. Deze mechanismen vormen ook de basis voor de angst die wordt gecreëerd en de ervaren druk. Leden van de Eritrese gemeenschap overal ter wereld kennen dit onder de code: '03' en '09'. '03' refereert aan een mechanisme van 'praten over', van 'roddel', 'achterklap', of sommigen noemen het 'propaganda'. Het betekent dat er over je wordt gepraat. Door de manier waarop er over je wordt gepraat, weet je al hoe laat het is. De wijze waarop er over je gepraat wordt, geeft een code over hoe het regime, de PFDJ, het 'systeem' over je denkt. Of je een loyale pro-government supporter bent, een 'echte Eritreeër', of dat je jezelf buiten de gemeenschap hebt geplaatst. In dat laatste geval word je gewaarschuwd en dat veroorzaakt onbestemdheid, angst:

Dat is meer het onbestemde, angsten – je weet niet wat er over je gezegd gaat worden en door wie en wat ermee gebeurd, het heet 03 en 09. (eerste migratiegolf, man)

'03' verwijst naar de mate waarin je in de gratie bent.

'09' refereert aan het geheel van financiële transacties die alle relaties onderbouwen en die haar eigen systeem van regels heeft. '03' en '09' zijn nauw met elkaar verweven. Repercussies door het gezag vallen onder '03', '09' of beiden.

Impliciete en subtiele druk

De grootste groep binnen de gemeenschap heeft last van de impliciete druk – 'ik doe maar aan alles mee, want stel dat er iets met mijn familie gebeurt als ik het niet doe' – en subtiele vormen van druk – laten weten dat je in de gaten wordt gehouden. De groep die hier last van heeft, zorgt dat ze niet opvalt; deze mensen vormen de 'stille' massa en betalen bijvoorbeeld ook 'gewoon' een diaspora taks voor Eritrea.

De meeste mensen betalen de taks en gaan naar feesten: niet omdat ze overtuigd aanhanger zijn, maar omdat ze denken 'als ik niet betaal dan krijgt mijn familie misschien problemen', stel dat ik naar Eritrea wil voor de begrafenis van mijn zus, als ik niet ga naar... dan gaan ze over mij roddelen (eerste migratiegolf, vrouw)

Sommige respondenten zeggen dat ook de aanhangers van PFDJ en YPFDJ druk ervaren.

Zij hebben veel te verliezen. Zij hebben waarschijnlijk meer te verliezen dan ik. Ik sta op de zwarte lijst en kan dus toch niet meer naar Eritrea. Zij hebben meer om bang voor te zijn (eerste migratiegolf, tweede generatie, vrouw)

Sommatie en waarschuwing

Een volgende stap is het ontvangen van een sommatie of waarschuwing waarbij wordt aangegeven dat men bezig is om de rode lijn te overschrijden. Een respondent van de eerste migratiegolf legt uit wat haar overkwam en hoe ze daarop reageerde:

Er was een Eritreeër die iets bij een Nederlandse organisatie deed. Hij had mij uitgenodigd als gastspreker, ik was hierover aan het nadenken. Toen kreeg ik een telefoontje van de partij in de ambassade en hij vroeg me 'ik heb de uitnodiging gezien, ben je van plan om te gaan? Je moet wel goed nadenken; jij gaat regelmatig naar Eritrea en je verbondenheid met deze mensen zorgt dat je bijzondere aandacht krijgt van de Eritrese overheid'. En toen heb ik gezegd – ik weet wel dat alles wat ik doe wordt overgebracht aan de Eritrese overheid. Ik heb het niet gedaan en ik heb het zeker als druk ervaren.' (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Deze uitspraak raakt aan de kern van de zaak: het vermoeden, of het weten dat je in de gaten wordt gehouden. En de wetenschap of de angst dat er consequenties (kunnen) zijn als je je niet gedraagt volgens de richtlijnen van het gezag, de PFDJ, de ambassade en de PFDJ getrouwe kerk in Nederland. Er kan over je gepraat worden, hier of in Eritrea, met alle consequenties van dien. Het mechanisme verwijst naar '03'. Respondenten vertellen dat er een onzichtbare rode lijn is – ook voor Eritreeërs in Nederland. Als die wordt getrokken, doe je er beter aan om er niet over heen te stappen:

Ik ben ook wel eens onder druk gezet. Ik werd uitgenodigd voor een spreekbeurt, bij iemand die gezien werd als pro-Ethiopisch. Nadat ik dat had gedaan, ontstond heel veel vijandschap - en werd er gesproken over verraad. Er is sprake van een rode lijn. Omdat ik naar hen toe niet een duidelijke politieke kleur heb (ik ben geen lid van de partij maar ook geen oppositie), word ik wel eerst gewaarschuwd. Maar het gaat om die rode lijn.

De rode lijn is, bijvoorbeeld als ik een conferentie van de oppositie bijwoon en ik geef ze erkenning en ik spreek daar; dan ben ik over de rode lijn gegaan.

Als ik op de uitnodigingenlijst zou staan dan kom ik tegen de rode lijn. (eerste generatie, vrouw)

Deze consequenties zijn van belang voor welzijn en leven in Nederland, maar hebben ook consequenties voor de situatie van familieleden in Eritrea, hoe je hen kunt helpen en voor hen kunt zorgen:

Mijn familie in Eritrea werd gebeld met de vraag of ze wel wisten waar ik mee bezig was. [respondent nam initiatief tot opzetten vereniging]. Zij werden onder druk gezet om met mij te praten. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Velen achten het van levensbelang om niet uitgesloten te worden van de goodwill van het regime. Dat is zeker het geval voor de leden van de eerste migratiegolf in Nederland. Het is dan beter om je te schikken, binnen de rode lijn te blijven en de afdrachten te betalen die er worden gevraagd, inclusief de diasporataks. Het mechanisme van waarschuwing is ook beschreven in het hoofdstuk over de organisaties, waar we zagen dat initiatiefnemers van nieuwe organisaties soms gewaarschuwd worden.

Zwart maken

Meerdere respondenten vertellen dat zichzelf of andere personen zwart worden gemaakt in de gemeenschap: er wordt over je gepraat in negatieve zin, je wordt sociaal uitgesloten:

Ik weigerde te betalen en gaf openlijk kritiek op het regime. Er werd over mij geroddeld. Mensen werden voor mij gewaarschuwd. Er wordt gezegd dat ik geen echte Eritreeër ben, maar een Ethiopiër – dat is een scheldwoord bij ons. Ik zeg dat ik ben [...] zoon van [noemt zijn stamboom] uit [...] [noemt plaats..]. Maar het werkt wel. Ik ben niet meer welkom bij sommige feesten. Ik word niet meer uitgenodigd door mensen uit de gemeenschap. (tweede migratiegolf, man)

Wanneer familieleden of goede bekenden worden zwart gemaakt, zorgt dit ook voor angst.

Ik hoor al die verhalen. Dingen worden verdraaid. Mensen geloven alles. Ik ben bang dat ze hem iets gaan aan doen. Ik zeg vaak: kijk uit. Er wordt over je gepraat. Denk aan je kinderen. (eerste migratiegolf, vrouw)

Plaatsing van informanten

Een andere manier om druk uit te oefenen, is het plaatsen van informanten in de privésfeer. Dit wordt als een grote inbreuk ervaren. In een verklaring aan de Nederlandse rechter vertelde een mensenrechtenactivist van Eritrese afkomst, woonachtig in Engeland, dat een nanny die jarenlang voor haar kinderen zorgde, direct bleek te rapporteren aan de Eritrese ambassade in Londen. We zijn geen bewijsbare voorbeelden in Nederland tegengekomen, maar in de internationaal verbonden Eritrese gemeenschap maakt ook dit voorbeeld indruk.

Scheidingen

Door een aantal respondenten wordt aangegeven dat familieleden van hen werden of worden benaderd. Er wordt druk op hen uitgeoefend. Er wordt misinformatie gegeven. Een aantal van de respondenten – die openlijk oppositie voeren – geeft aan dat hun huwelijk op de klippen is gelopen ten gevolge van de interventies door pro-regime aanhangers.

Er werd van alles over mij verteld tegen mijn vrouw. Het was niet waar. Maar uiteindelijk kon ze de druk niet aan. We zijn gescheiden. Ze heeft de kinderen meegenomen. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Intimidatie

Meerdere respondenten geven aan dat er gevallen bekend zijn waarbij fysiek actie is ondernomen: men wordt bedreigd met late telefoontjes of bezoeken. Er zijn voorbeelden dat men in elkaar wordt geslagen, dit wordt - voor zover bekend (zie elders in deze rapportage) - meestal door Eri-Blood uitgevoerd. Hierover werd al in de media gepubliceerd. Seksueel geweld of dreiging daartoe zou hier ook mogelijk onder kunnen vallen, maar hierover is onvoldoende bekend om dit te kunnen vaststellen.

Ik ben op straat in elkaar geslagen door drie mannen. Sinds die tijd ben ik altijd op mijn hoede als ik een groepje Eritrese mannen zie. (tweede migratiegolf, man)

Afnemen van privileges en diensten

De grote meerderheid van leden in openlijke oppositie vertelt dat privileges worden ontnomen en dat men zeker geen gebruik meer kan maken van de diensten van de ambassade of andere instellingen. Men kan dan ook geen diasporataks of andere bijdragen voldoen (tenzij men spijt betuigt). Men is dan ook niet meer welkom op de feesten van de gemeenschap (hoewel er ook wel uitzonderingen worden genoemd – dat men toch wel de feesten kan bijwonen). In het algemeen wordt het beeld gegeven dat men dreigt slachtoffer te worden van sociale uitsluiting en isolatie (ook hier kunnen trouwerijen en begrafenissen weer een uitzondering vormen, die kan men dan toch bijwonen).

Afnemen van privileges en diensten van familieleden en kennissen

De angst is volgens meerdere respondenten heel groot dat de privileges van vrienden of familie worden afgenomen. Er wordt ook veel over gesproken. Zo wordt er sociale druk georganiseerd en gepoogd om de persoon in kwestie tot inkeer te laten komen door te laten zien wat de gevolgen zijn voor zijn omgeving. Refererend aan druk als 'chantage' vertelt een respondent dat de druk vooral een probleem is als je nog familie hebt in Eritrea, vanwege de mogelijke repercussies op je familie:

De chantage is wel een probleem. Als er nog iemand in het land is, heb je echt een probleem. Het is afhankelijk van de situatie. (eerste migratiegolf, vrouw)

Bestraffing van familieleden en kennissen

Nog groter is de angst voor een situatie waarin de familieleden of kennissen in Eritrea worden gestraft. Deze zitten immers vaak al in zeer moeilijke omstandigheden. Zij krijgen boetes opgelegd, hun voedselcoupons worden ontnomen of zij worden gevangengezet. Familieleden of kennissen verdwijnen ook zonder dat er iets van hen wordt vernomen. Deze situaties doen zich voor en deze verhalen zijn bekend binnen de gemeenschap, dus het is voor hen niet alleen angst, maar een concrete ervaring.

Wat de druk extra benauwend maakt, is de willekeur van de regels, eisen, boetes en strafopleggingen in Eritrea. Bij gebrek aan een rechtsstaat in Eritrea is men volledig overgeleverd aan toevallige omstandigheden:

De zoon van mijn zus had epilepsie, en daardoor had ze een medische verklaring dat hij niet in militaire dienstplicht hoefde te gaan. Maar ze moest dan wel borg betalen. We keken het aan. Toen men haar onder druk kwam zetten, is hij ondergedoken. Ze kreeg toen te horen dat als hij niet zou komen opdagen, ze een boete kreeg van 15.000 nakfa. Vervolgens kwamen soldaten en heeft hij een hartstilstand gekregen door de stress. Er volgde een rouwdienst, en tijdens die dienst werd er gezegd dat hij niet was overleden, dat hij ondergedoken was en moest mijn zus alsnog 15.000 nakfa betalen. Zoiets verzin je toch niet! Alles is totale willekeur, niemand kan je vertellen wie welke opdracht heeft gegeven. (eerste migratiegolf, man)

De repercussies geven natuurlijk aanleiding tot het voelen van druk. De willekeur van de maatregelen leidt ook tot verdere spanning.

Er is ook angst om gebruik te maken van sociale media, omdat men vreest zo gespot te worden en aanleiding te geven tot represailles tegen familieleden;

Ik wil niets met politiek te maken hebben. Ik weet dat mensen op je letten. Als je een bericht deelt op facebook dan kan je familie daar last van krijgen. Ik doe het daarom maar niet. Je weet nooit. (derde migratiegolf, man)

Ik volg alles op facebook, maar ik reageer nergens op. Als ik wil reageren, doe ik het via een bericht. Ik weet dat mensen alles volgen. (derde migratiegolf, vrouw)

Deportaties

Eritrea opereert in omliggende landen en er zijn verhalen bekend dat vluchtelingen (familieleden, kennissen) kunnen worden gekidnapt en gedeporteerd door het regime; zij verdwijnen dan in Eritrea of gaan de gevangenis in, of terug naar de militaire dienstplicht. De angst voor dreiging hiermee of uitvoering hiervan is ook een chantagemiddel voor vluchtelingen in Nederland. Zij hebben dit zelf meegemaakt en worden regelmatig geconfronteerd met deze situaties.

Trolling, publieke media en doodsb bedreigingen

Uit de interviews blijkt dat ook op sociale media mensen in de gaten worden gehouden en zwart gemaakt. In de media is gepubliceerd over 'trolling' waarbij mensen in de gaten gehouden worden en doodsb bedreigingen krijgen:

Mekonnen says the threats against him intensified when he openly called for the international criminal court to investigate the regime, led by president Isaias Afewerki.

A Twitter account called @HagerEritrea, meaning the 'state of Eritrea' in Tigrinya, denounced Mekonnen and called on him to 'be hunted for justice'. A few days later he was called a 'criminal' who would 'heave [sic] price for the crimes he committed against humanity.' The account's bio claims that 'Eritrean policies are the best in Africa.' (<https://www.theguardian.com/world/2015/aug/18/eritrea-death-threats-tolls-united-nations-social-media>)

Op sociale media worden ook obscene foto's geplaatst van personen die in de gaten worden gehouden. In een rechtszaak die hierover gevoerd werd tegen de Volkskrant, kwam aan de orde hoe personen werden gevolgd en in de sociale media werden aangevallen, waarbij specifiek journalisten en politici werden getagd om zo een maximum aan reputatieverlies voor betrokkenen te realiseren.

Gerichte dreiging

Als men als doelwit wordt aangemerkt, krijgt men dit vaak ook te horen. Dit creëert veel emotie en angst. Een respondent die sprak over hoe de dreiging concreet wordt vormgegeven, zei zeer angstig te zijn en voor haar leven te vrezen. Een andere respondent, die al eerder doelwit werd van aanslagen op zijn leven, leeft ondergronds en gebruikt schuilnamen. Andere respondenten, die ook actief bedreigd worden, kiezen ervoor om juist in de openbaarheid te treden en accepteren de mogelijke gevolgen die dit heeft voor familieleden en voor henzelf.

De gevoelens van dreiging grijpen diep in op het leven. Deze respondent beschrijft hoe de dreiging die zij voelt haar leven volledig beheerst:

Ik bijvoorbeeld. Ik ben altijd thuis. Als ik de deur uitga dan moet ik altijd zorgen dat ik met anderen ben. Ik weet hoeveel gevaar ik loop. En het probleem is met deze mensen dat ze het niet doen uit overtuiging, maar om iemand anders te plezieren. Dat maakt het veel gevaarlijker. (..) Ik ga niet de deur uit zonder andere mensen. Ik ben één van de personen die gezocht worden. Ook bij de ambassade zijn een aantal mensen getraind om mensen te doden en die zijn nu teruggeplaatst hier – dit soort mensen zijn speciaal getraind. Intimidatie leeft heel erg in Nederland en in Europa. (eerste migratiegolf, vrouw)

Zelfmoord

Uit meerdere interviews blijkt dat er onrust is binnen de Eritrese gemeenschap over zelfmoorden, of pogingen daartoe of zelfmoorden waarover betwijfeld wordt dat het om een zelfmoord zou gaan.²¹

Verdwijningen

Ook is er onrust in de gemeenschap over mysterieuze verdwijningen die nooit werden opgelost. Het gaat hierbij om meerdere verdwijningen in verschillende plaatsen in het land. Er is geen goed beeld over het totale aantal. Er is ook geen goed beeld of het gaat om eventueel criminele afrekeningen, dan wel verdwijningen van andere aard.

Moordaanslagen

Er wordt door enkele respondenten melding gemaakt van een aantal moordaanslagen, waarbij het onder meer zou gaan om fysieke bedreiging en vergiftiging. Er wordt aangenomen dat bevelen tot een moordaanslag niet persé door leden van de Eritrese gemeenschap worden uitgevoerd. Er wordt ook gesproken over dat afrekeningen met succes werden uitgevoerd, maar niet in Nederland.

Intimidatie begint met angst. De angst voor de boven beschreven bedreigingen vormen een reële belemmering voor de participatie en integratie van Eritreeërs in Nederland.

5.2 Informanten in relatie tot angst, druk en intimidatie

Een voormalig PFDJ lid legde het als volgt uit:

Het is als een schapenkooi. Zolang je maar in de schapenkooi blijft, is er geen probleem. Maar als je buiten het veld komt dan wordt de aandacht op je gevestigd. Eerst komen de herdershonden je waarschuwen dat je terug moet. Doe je dat niet dan krijg je te horen wat er zal gebeuren. Als je dan nog geen gehoor geeft dan

---

²¹ Bij auteurs bekend.

worden de consequenties getrokken. Iedereen weet dit. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Het systeem van informanten in Eritrea en in Nederland is aan elkaar gekoppeld. In een verklaring aan de Nederlandse rechter, legde een vluchteling die recent in Nederland arriveerde uit hoe het informanten-systeem van Eritrea werkt. Hij verklaarde dit op basis van zijn ervaring als leider van een district. Hij legde het als volgt uit:

I know the system because I was myself a leader of a subzone in Eritrea of the Union of Youths and Students. I have also been in military training as leader of the Union together with other YPFDJ. They trained with us and so we learnt the same system.

The system means that the organization collects the information from the members and provides the information to the superiors. The intelligence is used for political and military objectives. This means that if one of my members speaks badly of the leaders or the political situation then this information will be provided to the leaders and they can then take measures against this person. An example is that I am not a supporter of the government. I cannot return to Eritrea. YPFDJ people go to Eritrea, they know all the information from Europe and they take it to Eritrea and connect the information with Eritrean intelligence.

We are not safe in Holland. We have no political freedom in Holland. Because we are being watched. I am not protected from the criminals who are my government. The surveillance is here.

If you go to the COA, Vluchtelingenwerk Nederland, IND, you find translators connected to the intelligence. All the information goes to Eritrea. It is an authoritarian government and those translators go back to Eritrea. They are connected to them.

The information of the YPFDJ links the information up directly with the intelligence system.

The embassy is under the PFDJ.

In Eritrea we have the leader of the zone and the second leader. If the leader is not PFDJ then the second leader is PFDJ, then the second leader has more power. This is how it works.

This means that the leader of the YPFDJ is the key, because he has direct contact in Eritrea with the most powerful people inside Eritrea.

The information goes to the place where you come from. So they know I am from [plaats], they will send the information directly to [zelfde plaats]. This will then affect my family. They know my family.

The responsibility of the leader of the YPFDJ is that they follow what the government instructs them to do. They are given direct orders and they follow it.

There were some people in the Embassy who did not follow the instructions and they have left them.

Any single life is suspect in Eritrea, it is totally totalitarian. This is the same in the diaspora.

What is the line of intelligence? This is all intelligence. This includes YPFDJ, PFDJ, National Union of Youth and Students, Eritrean Women's Union, and the embassy. The embassy is the highest, under the instruction of the highest PFDJ. The YPFDJ are the junior to the PFDJ. (verklaring A)

Eritreeërs in Nederland die aanspraak willen maken op belangen die met Eritrea te maken hebben, verhouden zich tot de autoriteit van de PFDJ in Nederland. Zoals in bovenstaand citaat is uiteengezet, verloopt de machtslijn van de PFDJ niet altijd langs strikt normale hiërarchische lijn. Dit wil zeggen dat een persoon die lager is in rang, hoger kan staan in macht. Hierin speelt ook mee in welke mate een persoon goede contacten onderhoudt met de hoogste machthebbers. De inschatting die er is over de mate waarin men goed te boek staat bij de hoogste leiders, is mede een indicator voor waar men staat in de rangorde. De '03' –informele informatievoorziening geeft indicaties over waar personen staan in de rangorde.

Het mechanisme dat men in de gaten wordt gehouden, is hetzelfde voor alle leden van de Eritrese gemeenschap in Nederland. De dreiging die hier vanuit gaat heeft drie concrete stappen:

- ③ Informanten
- ③ Waarschuwing
- ③ Concrete actie

De eerste vrees van de vluchtelingen is om informatie te verstrekken in de asielprocedure die vervolgens bij het regime terecht komt. Velen vertrouwen de tolken niet en tolken worden vaak geassocieerd met pogingen van loyalisten van het regime om met de vluchtelingen in contact te komen. Dat deze angst ook gegronnd is, blijkt uit dit citaat van wetenschapper Sennay Gebreab:

'Daarnaast komen zij snel na binnenkomst via de tolken in contact met de Eritrese gemeenschap hier. Onder die tolken zijn loyalisten van het regime, die invloed proberen uit te oefenen op de nieuwe aanwas, hen de mond snoeren en zo integratie

belemmeren.' Sennay Gebreab, in <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-ze-wonen-hier-in-klein-eritrea~a4192666>.

Uit meerdere interviews blijkt dat volgens de respondenten een eerste prioriteit van de PFDJ is om in de diaspora te weten wat er gaande is en wie wat doet. Ook de berichtgeving op sociale media wordt gevolgd. Als er een kritisch bericht is, volgt een tegenbericht van aanhangers. Informanten en PFDJ-aanhangers filmen bij demonstraties en weten precies wie er was. Ook dit kan weer aanleiding zijn tot represailles voor familieleden.

Volgens meerdere respondenten worden de groepen vluchtelingen geïnfiltreerd waardoor er in Eritrea toch bekend wordt wie er zijn gevlucht en repercussies worden genomen. Dit vergroot het onderling wantrouwen van de vluchtelingen. Hoewel ze sterk op elkaar zijn aangewezen en er saamhorigheid is omdat iedereen in dezelfde situatie zit, speelt steeds de vraag wie van hen als informanten gerekruteerd zijn.

Uit de interviews blijkt dat er gedacht wordt dat de PFDJ via alle mogelijke kanalen greep probeert te krijgen op de groep vluchtelingen. Er is veel angst voor tolken en dat deze informatie doorgeven aan de PFDJ. De artikelen die in 2014 verschenen over aan de (Y)PFDJ verbonden tolken die in Nederland werden ingezet brachten veel opschudding te weeg.

Ten slotte is er angst voor nieuwe getrainde rekruten die Nederland binnen zouden komen via de vluchtelingenstroom. Dit veroorzaakt onrust binnen de gemeenschap. Vluchtelingen zouden worden gerekruteerd en worden geholpen tijdens hun vluchtreis door de Eritrese ambassades in Libië. Sommige geïnterviewde vluchtelingen zeggen dit uit eerste hand gezien en meegemaakt te hebben. Er wordt aangegeven dat deze rekruten kunnen optreden als simpele informanten, maar dat sommigen getraind zijn en opdracht hebben om leiderschapsposities in Nederland over te nemen.

Getrainde mensen zijn nu van Eritrea hier naar Nederland gekomen. Om informatie en geld naar binnen te sturen. Daarnaast ook nog worden de gegevens van asielaanvragers gerapporteerd naar Eritrea. Intimidatie speelt een hele grote rol. (eerste migratiegolf, vrouw)

De respondent legt nader uit hoe deze infiltranten gerekruteerd worden:

President Isaias Afewerki heeft een stroom van mensenhandel van Juba verhuisd naar Rwanda en Uganda en nu komen die mee met de vluchtelingen. Ze rekruteren deze vluchtelingen. Diezelfde jongeren die de lange arm vormen van het regime, die komen nu Europa binnen. Die worden niet bekend gemaakt aan de diaspora – die functioneren als een geheime dienst. (eerste migratiegolf, vrouw)

De respondent geeft aan dat de leden van de eerste migratiegolf veel bangere zijn voor deze nieuwe rekruten die meekomen dan voor Eri-Blood, omdat de nieuwe rekruten in het geheim opereren en de diaspora ook niet goed weet wie dat zijn noch wat er van hen wordt verwacht.

Volgens verschillende respondenten hebben de Eritrese autoriteiten een en ander aangepast in Nederland na de serie rechtszaken die hier plaatsvond. Deze serie rechtszaken werd in 2016 aangespannen naar aanleiding van een artikel in One World over het gebruik in Nederland van tolken die aan het regime verbonden zouden zijn, waarbij de vraag voorlag of deze al dan niet onderdeel zouden vormen van een raamwerk van informanten. The Guardian schreef over de uitkomsten van één van deze rechtszaken:

But when the case came to court on 10 February the judge found that the youth wing had indeed received instructions from the ruling party, that it supported the Eritrean regime, and that its members' goals were to 'act as informants for [the embassies of] the regime in Eritrea'. (...) (The Guardian)

Respondenten geven aan dat deze zaken nogal wat in beweging hebben gezet in Nederland. Hierover wordt onder meer het volgende gezegd:

Na de rechtszaak zijn ze gaan reorganiseren waardoor andere mensen het voor het zeggen kregen. De kerk en de YPFDJ worden nu zelf in de gaten gehouden. Dus nu zijn de hoogst verantwoordelijken enkelen van de nieuwe binnenkomers. De YPFDJ, de kerk en de ambassade worden in de gaten gehouden door deze nieuwkomers. (eerste migratiegolf)

Als gevolg van de aandacht voor de situatie van de Eritrese gemeenschap is de aandacht verlegd naar andere landen, zo wordt gesteld in de gesprekken. Tegelijkertijd, zo geven respondenten aan, zijn nieuwe rekruten geworven die meekomen met de vluchtelingenstroom om in Nederland orde op zaken te komen stellen. Dit is niet alleen bedreigend voor de leden van de tweede of derde migratiegolf, maar ook voor leden van de eerste migratiegolf.

In het algemeen binnen de kerken en de ambassades is iedereen heel wantrouwig. De rechtszaak heeft de boel bewogen. Van alles is gereorganiseerd. Ze zijn nu niet meer zo actief in Nederland. Ze zijn nu elders in Europa actiever. Ze houden het nu tijdelijk in Nederland low profile. Maar in Italië zijn ze heel erg actief. (eerste migratiegolf)

Deze rekruten zouden worden geworven door hen nieuwe privileges aan te bieden, zoals bijvoorbeeld ondersteuning tijdens de vlucht (bijvoorbeeld het onderhandelen van vrijlatingen als men wordt vastgezet in Soedan of Libië) en door hen uitzicht te bieden op speciale posities, zoals de mogelijkheid om te kunnen terugkeren naar Eritrea, als in Nederland de papieren in orde zijn. Volgens een respondent voldoen deze

informanten diasporataks ('die kun je ook met terugwerkende kracht voldoen') en kunnen zij zonder problemen terugkeren naar Eritrea, als ze genaturaliseerd zijn:

Er zijn nieuwkomers die diasporataks gaan betalen en terug gaan reizen. Daar zitten de PFDJ-rekruten. Die zou je eigenlijk aan moeten pakken. (eerste migratiegolf)

Het is zonder twijfel aannemelijk dat deze rekruten slechts een heel klein deel uitmaken van de vluchtelingen in de derde migratiegolf. Velen uiten een sterke afkeer van de Eritrese politiek en de PFDJ en hun verhalen getuigen ervan dat ze veel hebben gezien en meegemaakt. Zij zijn niet bang en willen zich uiten nu ze in een vrij land zijn aangekomen. Het zijn de leden van de eerste migratiegolf die de 'stille' massa vormt die de PFDJ steunt: deze groep gaat naar festivals en betaalt de diasporataks (vrijwillig of onder invloed van subtiele druk, zie hoofdstuk 7). Volgens meerdere respondenten steunen zij de PFDJ niet uit overtuiging maar uit angst, zij morren wel binnenskamers over de situatie in Eritrea maar spreken zich niet openbaar uit. Velen willen het niet over politiek hebben. Voor hen is het van levensbelang om de banden met Eritrea niet in gevaar te brengen en hebben zij zich neergelegd bij wat ze als onontkoombaar zien: dat ze zich schikken naar wat de PFDJ van hen vraagt. Om die reden tekenen ze petities en gaan ze actief voor het regime demonstreren.

Er zijn wel wat indicaties dat de actieve steun voor de PFDJ afgelopen periode verminderd is onder deze leden van de eerste golf. Er was een grote groep die de afgelopen zomer naar Eritrea terug ging. De ervaringen en observaties hebben de gemoederen in beweging gebracht. Een lid van de eerste generatie vertelt hierover:

De laatste zomer zijn veel mensen naar Eritrea gegaan maar iedereen is zeer geschrokken terug gekomen. Mensen durven er niet over te praten. Iedereen schaamt zich en is angstig. Er is in Eritrea geen water, geen eten, er is geen geld. Mensen fluisteren dit in je oren. Ze zeggen me ook dat ze gehoord hebben in Eritrea dat men mij weet te vinden. Dat is heel bedreigend. Systematisch worden mensen geïntimideerd, bedreigd, zelfs familieleden en vrienden hier wantrouwen elkaar. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Een andere respondent beaamt het gevoel dat er veel in beweging is onder de leden van de eerste golf:

Het borrelt enorm. Er is veel onderling wantrouwen. (eerste migratiegolf, tweede generatie, vrouw)

Dat zaken in beweging zijn, wekt vooral veel onrust. Iedereen is op zijn hoede, zoals in dit citaat wordt weergegeven:

Het probleem met Eritreeërs is dat je nooit de waarheid kunt zeggen. Je bent altijd op je hoede en probeert in te schatten wat het minst schadelijk is om te zeggen. We doen dat ook onder elkaar. We vertrouwen niemand. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

De respondenten geven aan dat ten gevolge van de gespannen situatie er geen grijs tussengebied meer is met betrekking tot de posities. De gemeenschap is sterk gepolitiseerd:

'Neutraal' bestaat niet, dan ben je PFDJ. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

De gedachte dat de Eritrese staat ook in Nederland haar invloed aanwendt, is niet bepaald bevorderlijk voor de integratie-perspectieven van de Eritreeërs:

De Eritrese regering wil ook overal buiten haar eigen grenzen negatieve invloed uitoefenen. Het regime heeft oorlogen nodig om de eigen mensen te bedriegen en te manipuleren. De bedreiging van buitenaf biedt een excuus voor het regime om macht en controle te blijven uitoefenen. Het regime heeft een verdeel en heers-systeem. De Eritrese gemeenschap in Nederland wordt in de steek gelaten door hun eigen regime. Nederland biedt wel enige houvast voor de nieuwkomers, maar dit vraagt wel een betere focus op opleiding, traumaverwerking en minder invloed van het Eritrese regime en de supporters van het regime. (eerste migratiegolf, vrouw)

5.3 Diasporataks

Opeenvolgende Ministers van Buitenlandse Zaken hebben zich uitgelaten over de diasporataks; de 2%-belasting die leden van de Eritrese diaspora voldoen in Nederland. Er is geen twijfel over het feit dat deze belasting in Nederland wordt geheven door de Eritrese autoriteiten en er bestaat ook geen twijfel over het feit dat vele vluchtelingen of Eritrese Nederlanders deze belasting betalen. Hierover berichtte EenVandaag:

De Eritrese president Isaias Afewerki eist maandelijks twee procent van het salaris van migranten op. Via de ambassades in het buitenland wordt dit geld verzameld. Wanneer iemand dat weigert, krijgt diegene geen papieren meer van de ambassade of de familie in Eritrea ondervindt er de gevolgen van.

De VN Veiligheidsraad veroordeelde de diasporataks. In resolutie 2023 (2011), spreekt de Veiligheidsraad zich als volgt uit:

10. Condemns the use of the 'Diaspora tax' on Eritrean diaspora by the Eritrean Government to destabilize the Horn of Africa region or violate relevant resolutions, including 1844 (2008), 1862 (2009) and 1907 (2009), including for purposes such as procuring arms and related materiel for transfer to armed opposition groups or providing any services or financial transfers provided directly or indirectly to such groups, as outlined in the findings of the Somalia/Eritrea Monitoring Group in its 18 July 2011 report (S/2011/433), and decides that Eritrea shall cease these practices;

Dit artikel is ingegeven door de algemene zorg die wordt uitgesproken in de resolutie, namelijk dat Eritrea actief zou bijdragen aan destabilisering in de regio en dat het niet uit te sluiten is dat deze financieringsbronnen hieraan bijdragen, gezien het volledige gebrek aan transparant publiek financieel management.

Nederland is ook gehouden aan de verplichting om de resolutie uit te voeren. De discussie in Nederland spitst zich toe op het volgende:

- ③ Een vrijwillige belasting of bijdrage voor ontwikkeling in Eritrea is, volgens het Ministerie van Buitenlandse Zaken, wettelijk toegestaan in Nederland.
- ③ Er is dus slechts sprake van een strafbaar feit als de inning van de diasporabelasting gepaard gaat met intimidatie.
- ③ Er worden in Nederland weinig aangiftes gedaan tegen de diasporataks en daarom is er geen zaak.

Uit de interviews die werden gehouden voor dit onderzoek blijkt een aantal zaken:

- ③ De diasporataks staat niet op zichzelf, maar moet worden gezien in samenhang met allerlei formele of informele afdrachten. Zoals een respondent het formuleerde: 'het is 2% plus plus.'
- ③ De afdrachten kunnen niet los gezien worden van de drukmiddelen die worden aangewend en de angst die hiervoor bestaat. De dreiging, mogelijke dreiging of angst maakt het heel moeilijk om een begrip als 'vrijwillig' te gebruiken.
- ③ Bij uitzondering lijkt een respondent overtuigd en vrijwillig de diasporataks te voldoen. De algemene indruk van de interviews die voor dit onderzoek werden afgenomen, is dat het voldoen van de diasporataks tot doel heeft om te zorgen voor privileges en dienstverlening die los van de financiële afdrachten zouden horen te staan.
- ③ Als de observatie correct is dat het doel van het voldoen aan de afdrachten is om ervoor te zorgen dat men niet wordt opgemerkt, dat men met rust wordt gelaten, dat familieleden met rust worden gelaten, dat familieleden niet worden gestraft – dan is het aannemelijk en begrijpelijk dat er weinig tot geen aangiftes gedaan worden. Het doel is immers om juist geen aandacht op jezelf te vestigen. Met het doen van aangifte bindt je de kat de bel aan.

Families verzinnen allerlei strategieën, zodat één van de broers en zussen de diasporataks betaalt, een jongst zus in Eritrea blijft om voor de ouders te zorgen, ze dragen de verantwoordelijkheden over aan iemand in Eritrea ('maar die moet dan wel te vertrouwen zijn') en zo voort. De belasting of andere bijdragen worden voldaan als onderdeel van een uitwisseling, een *exchange*:

Belasting wordt niet betaald om morele druk, maar omdat ze het echt nodig hebben, de diensten. (respondent, eerste migratiegolf)

De contributies voor de diasporataks worden ook ideologisch onderbouwd. Vooral de leden van de eerste migratiegolf zijn hier gevoelig voor:

Mensen betalen het vanwege een oude traditie uit de jaren tachtig, 'wie nu niet geeft heeft bloed aan zijn handen' werd er gezegd voor de onafhankelijkheid, dat is heel heftig. De gedachte was dat de 2% was ingevoerd voor de wederopbouw. (respondent, eerste migratiegolf)

De officiële naam daarvoor is 'Recovery and rehabilitation tax'. Die is er om het land helpen op de bouwen, maar het geld gaat vooral naar de 60.000 bloedverwanten van de in de onafhankelijkheidsoorlog gesneuvelde martelaren .... Eritreans should pay 2% of their income, but there is no obligation, no coercion. De taks is alleen verplicht als een Eritreeër naar Eritrea gaat en daar een business wil beginnen of een huis wil bouwen. (ambassade)

Ieder heeft zijn eigen redenen om de diasporataks te betalen, en deze redenen zijn vaak heel persoonlijk van aard.

Zonder die 2% belasting te betalen, kon ik nergens beginnen. Als ik die niet betaalde, dan was er niemand voor mijn moeder. Ze had niemand anders, dus dat is een heel moeilijk dilemma. Dus ik betaal het. Ze had een Italiaans pensioen en ik moest al die dingen regelen. Toen is ze overleden en moest ze begraven worden. Als ik de diasporataks niet betaald had, had ik niks kunnen doen. (respondent, eerste migratiegolf)

Ik ben een keer naar de ambassade geroepen. Mijn familie in Eritrea had een papier nodig. Ze vroegen om de spijtbetuiging te tekenen en de achterstallige taks te betalen. Ik heb dat toen gedaan, omdat ik mijn familie niet in de problemen wilde brengen. (tweede migratiegolf, man).

Ik heb nog broers en zussen in Eritrea. Ik wil ze af en toe kunnen bezoeken. (eerste migratiegolf, vrouw)

Degene die de diasporataks weigeren te betalen, moeten alle banden met Eritrea opgeven. Sommigen weigerden dit inderdaad en aanvaardden de consequenties. Iemand van deze groep vertelt over de consequenties:

Toen mijn kind werd geboren, wilde ik mijn moeder zien voordat ze dood zou gaan (ze was erg ziek) maar ik kreeg geen visum van de ambassade, omdat ik niet had gestemd voor het Eritrese Onafhankelijkheidsreferendum van 1993. Ik mocht alleen naar Eritrea als ik 3000 gulden betaalde. Ik heb dat toen gedaan en ik ben 4 weken in Eritrea geweest. Mijn moeder is kort daarna overleden. Ik ben nooit meer in Eritrea terug geweest en ik heb geen contacten meer daar. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Een andere respondent beschrijft het als volgt:

Ik heb mijn familie voor de laatste keer gezien in 1992. Ik heb me hierbij neergelegd, ik heb voor een ander leven gekozen, een waardig leven. Af en toe heb ik nog telefonisch contact maar niet vaak, omdat alles wordt afgeluisterd door het regime. (eerste migratiegolf, eerste generatie, man)

Opvallend is wel dat in onze interviews en groepsgesprekken met respondenten uit de derde migratiegolf niemand aangeeft de belasting betalen. Ze worden hier niet om verzocht. Het betalen van de taks komt pas aan de orde als ze diensten nodig hebben van de Ambassade en/of naar Eritrea willen reizen.

Het voldoen van de diasporataks en andere bijdragen is in de loop van de jaren veranderd. Voorheen werd er netjes een formulier gegeven door de ambassade, maar hier is al lang geen sprake meer van. Vanwege de ruchtbaarheid die er gegeven is aan deze betalingen gebeurt veel niet langer openlijk.

Toch wordt er nog steeds wel gesproken in de gemeenschap over het voldoen van de diasporataks – ‘diasporataks plus plus’. De volgende betalingsmechanismes kwamen aan de orde in de interviews:

- Je krijgt een Nederlands banknummer
- Je betaalt op feesten
- Je vraagt je familie om het in Eritrea te betalen
- Je neemt cash geld mee naar Eritrea als je op vakantie gaat en dan betaal je het daar
- Je maakt gebruik van ‘hawala’ – een informeel betalingssysteem dat in Eritrea is opgezet door de PFDJ
- Je maakt gebruik van schaduwbetalingen met betrouwbare familieleden of kennissen

Het voert in dit bestek te ver om te beschrijven hoe deze betalingen zijn ingebed in het grotere geheel van financiële transacties. In de interviews werd ook nog melding gedaan van aanbetalingen voor een huisproject, dat nooit zou zijn opgeleverd. Bij navraag bleken dit soort ‘commerciële’ transacties bekend te

zijn. Andere 'projecten' hebben betrekking op humanitaire doelen, maar ook hier wordt zorg geuit dat er geen informatie is die aantoont dat de bijdragen ook daadwerkelijk de humanitaire doelen bereiken.

Het is van belang op te merken dat deze transacties onderdeel zijn van een financieel netwerk waaraan gerefereerd wordt met de term '09'. Hierin spelen de ambassades een rol om de transacties door te sluiten. De VN Monitoring Group beschouwt de diasporataks als een onderdeel van het geheel van tamelijk ondoorzichtige financiële transacties die niet in Eritrea zelf terecht komen (er is immers geen begroting of publieke financiële sector in Eritrea) maar die behandeld worden door de private 'Red Sea Corporation'.

De VN Monitoring Group 2011 rapporteerde in dit verband het volgende:

378 PFDJ-owned companies are one of the principal sources of revenue for the ruling party and, by extension, the Eritrean State. The most important of these is the Red Sea Corporation, originally established as a covert finance operation known as '09' which traded throughout Africa and the Middle East to raise finances for the Eritrean liberation struggle. Today, the Red Sea Corporation is a party-owned trading company with an official mandate to import basic foodstuffs, which it sells at fixed prices. According to company officials, the company's procurement is principally conducted through Mehari Woldeselassie, Commercial Attaché at the Eritrean consulate in Dubai, and by Ericommerce, an Eritrean trading company in London, which also handles diaspora remittances and which banks at NatWest Bank and at First International Merchant Bank, Malta.

De indruk bestaat dat de financiële transacties van en naar Eritrea volledig worden gecontroleerd en gedomineerd door de PFDJ. De ambassade benadrukt het belang van het aandeel dat de leden van de diaspora uitmaken in het geven van financiële bijdragen aan Eritrea. Hierover spreekt de ambassadeur zich als volgt uit:

Ze behoren ook het land te steunen. De diaspora moet een belangrijke rol spelen. Ze moeten 'responsible' zijn voor Eritrea en bijdragen (contribute) aan Eritrea. (interview, ambassadeur en zaakgelastigde)

Er worden vraagtekens gezet bij de geldstromen die gegenereerd worden op de zogenaamde festivals of inzamelingen door de kerk (zie onder meer artikel in de Volkskrant in bijlage). Het gaat bij deze inzamelingen om hoge bedragen zeggen meerdere respondenten. Een van onze respondenten vertelt hierover:

Inzamelingen, bij feesten, dat gaat zo. Mensen staan op en roepen: 'zullen we ieder van ons duizend euro inzamelen'. Dat geeft druk. Degene die dat roepen zijn mensen die geen werk hebben, maar die de PFDJ nodig hebben. Deze mensen

komen de zaal in om de gemoederen op te juttten waardoor grote bedragen betaald moeten worden. Zij hoeven niet te betalen dus zij kunnen dat roepen. Voor mensen die afhankelijk zijn van de goodwill van het regime, is het lastig. Die moeten hun portemonnee trekken.’ (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

In het artikel van de Volkskrant wordt erop gewezen dat het hier niet gaat om spontane of vrijwillige acties, maar dat mensen druk voelen om deze bijdragen te maken. Dat het gaat om omvangrijke bedragen die worden ingezameld blijkt uit de schattingen van de VN Monitoring Group die spreekt over miljoenen dollar. De UN Monitoring Group merkt op dat deze fundraising activiteiten niet officieel geregistreerd zijn als evenementen voor politieke fundraising en dat deze vaak plaatsvinden onder de dekmantel van culturele of charitatieve evenementen. Dergelijke fondsenwerving is volgens de VN Monitoring Group een belangrijk onderdeel van de strategie van de PFDJ om aan harde valuta te komen (zie ook bijlage 2).

Een duidelijke verbinding wordt gelegd tussen de financiën en fondsenwerving van de YPFDJ en de andere massaorganisaties en de PFDJ als ook het Eritrese regime door de voormalige onderminister van Financiën, Kubrom Dafla Hosabay. In een uitzending van EenVandaag, in een ondertekende verklaring (verklaring B) en in een interview legde Hosabay uit dat de NUEW, NUEY, NUES en YPFDJ tot doel hebben het regime in het buitenland te ondersteunen via propaganda en fondsenwerving. De fondsenwerving staat onder leiding van Yemane Gebreab, hoofd van de PFDJ in Asmara and right hand of President Isaias Afewerki. Als onderminister voor financiën was Kubrom Dafla Hosabay hoofd van de internationale financiële dienst. De massaorganisaties in de diaspora voeren projecten uit met namen als 'mekete', 'bedeho', 'drar tegadelti', en rapporteren over deze programma's aan Yemane Gebreab. Er wordt over deze programma's gerapporteerd in de Eritrese media. De projecten hebben tot doel om propaganda van het regime te ondersteunen en activiteiten te ondernemen tegen de oppositie, het rekruteren van nieuwe leden en fondsenwerving. Vanuit de diaspora wordt er door de leiders van de massabewegingen over deze activiteiten gerapporteerd in Asmara via de ambassade. (Verklaring B).

Volgens de voormalige onderminister is de YPFDJ verantwoordelijk voor het organiseren van activiteiten zoals festivals, demonstraties, feesten, seminars, congressen en dergelijke meer. Dit wordt ook door andere respondenten bevestigd en blijkt ook uit de verslagen die beschikbaar zijn op het internet en in sociale media. De kosten voor deze activiteiten zijn hoger dan de inkomsten van de YPFDJ en de NUES. De PFDJ financiert deze activiteiten, en deze worden gecoördineerd door het kantoor van Yemane Gebreab met de vertegenwoordigers in de ambassade en de PFDJ-vertegenwoordiger die als eerste secretaris binnen de ambassade functioneert als diplomaat. De inkomsten die ingezameld worden tijdens deze evenementen worden, volgens meerdere respondenten, door de PFDJ beheerd. Volgens de verklaring van Kubrom Dafla Hosabay worden problemen die zich mogelijk voordoen in het kader van de organisatie van deze evenementen in de diaspora afgehandeld door het bureau van Yemane Gebreab in Asmara.

De fondsenwerving is dus niet los te zien van de ambassade en van de surveillance die via de ambassade wordt uitgeoefend. Een advocaat spreekt het vermoeden uit dat de ambassade fungeert als inlichtingendienst:

Eritreeërs herkennen wie de mollen en spionnen zijn en de ambassade zal wel hoog scoren.(..) Het hele systeem in Eritrea is gebaseerd op intimidatie. Bij de ambassade worden de mensen afgebluft. Welke beleefdheidsvormen worden toegepast, wie wat wanneer zegt en Eritreeërs zijn er heel gevoelig voor. Twee beleefdheidsfrases die zijn weggefallen geven hun al de impliciete indruk dat zij geen kans meer maken bij de ambassade. (Nederlandse advocaat)

De financiële banden van organisaties die door de PFDJ worden gecontroleerd hadden in het buitenland diplomatieke repercussies. Zo werd in Zweden in 2014 een diplomaat (eerste secretaris) uitgezet die leider was van de PFDJ/YPFDJ. Hierover werd in de Zweedse kranten bericht, waarbij de volgende uitspraak werd opgetekend van het Zweedse parlementslid Arhe Hamednaca:

Arhe Hamednaca hoopt dat de beslissing van vrijdag de eerste stap is in het volledig sluiten van de Eritrese ambassade in Zweden en dat het zal leiden tot gelijkaardige beslissingen in de EU. Volgens hem is de Eritrese missie in strikte zin geen ambassade, maar een middel om de democratische krachten te terroriseren. 'En om fondsen te verzamelen op verschillende manieren om het voortbestaan van het regime te ondersteunen. Dit is een duidelijk signaal dat Zweden geen platform is voor tirannie,' voegt hij eraan toe. (Aftonbladet (2014) Sverige utvisar eritreansk diplomat. 9 september 2014, Link: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19481638.ab>, vertaling KS).

De zaak in Zweden heeft veel inzicht gegeven in de operaties van de ambassade, de (Y)PFDJ en de manier waarop geld wordt ingezameld. Hierover werd in de Zweedse media het volgende bericht:

De Eritrese diplomaat die vorige week is uitgezet in Zweden veroorzaakte angst in de Eritrese diaspora in de Scandinavische regio. Spionage, bedreigingen en chantage dwongen hen te gehoorzamen, beweert een afvallige in een unieke getuigenis. Nooit eerder heeft iemand verteld wat er zich in de Eritrese ambassade in Stockholm afspeelt. Maar nu beschrijft een afvallige uit de ambassade de terreur die verspreid werd door Tekle Menghistu, die vorige week werd uitgezet.

Volgens de krant ging de spionage van de oppositie samen met afpersing van leden van de Eritrese gemeenschap met het doel om inkomsten te verwerven:

Spionage van de oppositie was zijn belangrijkste taak. Daar was hij erg goed in – hij is een van de hoofdamttenaren in de veiligheidsdienst -, zegt Fidel Sium, die van 2010 – 2013 nauw samenwerkte met de diplomaat. Tekle Mengistu moet een spionnennetwerk hebben gehad om alle Eritreeërs te controleren en af te persen. (SVD, 2014)

De angst voor represailles van familieleden was een belangrijk element van de afpersing:

Vele hielpen hem omdat ze bang waren. Familieleden in Eritrea konden anders in de problemen komen. (SVD, 2014)

De ambassade speelde een centrale rol in het verwerven van inkomsten via de zogenaamde diasporabelasting middels afpersing, volgens een Zweeds bericht betiteld als 'maffiapraktijken' (SVT, 2013):

Centraal in de ambassade stond om de Eritreeërs in de diaspora te vragen om belasting, bijvoorbeeld wanneer iemand een paspoort nodig had om de Zweedse nationaliteit aan te vragen. Ik zag mensen huilen en smeken te worden verexcuseerd, maar ze werden gedwongen om 30-40-50.000 te betalen, zegt Fidel Sium. (svd 2014)

Daarnaast werden inkomsten ingezameld tijdens de jaarlijkse festivals in de Zweedse hoofdstad. De financiële middelen verdwenen in de zakken van de PFDJ-mensen in de Ambassade, volgens het krantenartikel:

Hij was zelf een co-organisator van een jaarlijks festival in Stockholm, waar duizenden Eritreeërs uit heel Scandinavië op afkwamen. De 5-6 miljoen die dit opleverde belandde in de zakken van Tekle Menghistu en een aantal anderen in de ambassade, volgens Fidel Sium. (Nselam; <http://www.svd.se/skrackvalde-under-utvisad-diplomat>, 10 Sep 2014)

Tijdens de festivals droeg de uitgezette diplomaat wapens, aldus de verklaring in het artikel. De in het artikel genoemde Fidel Sium is een voormalige YPFDJ leider in Zweden. Hij legde ook een verklaring af voor de Nederlandse rechter. Hierin legt hij uit dat in de Zweedse situatie ook financiële middelen die bestemd waren voor integratie-doelen werden ingezameld voor de activiteiten van de PFDJ.

We (de (Y)PFDJ) hadden in Zweden ook veel inkomsten van fondsen die bedoeld waren voor integratiedoeleinden. Deze subsidies werden verstrekt aan organisaties

die tot doel hadden om integratie te bevorderen. Er vonden helemaal geen integratie- activiteiten plaats. (verklaring C)

Onlangs werden in Noorwegen artikelen gepubliceerd over fondsenwerving die betrekking had op diasporabelastingen en andere inkomsten. In Noorwegen is geen ambassade, maar er is een branche-kantoor van de Eritrese ambassade in Zweden waar de PFDJ kantoor houdt en waar belastingen worden geïnd. Een Noorse krant publiceerde:

All Eritreans in Norway must pay tribute to Eritrea and President Isaias Afewerki to finance the regime, which most of them fled. (Finansavisen, 30 Augusts 2016)

Fidel Sium vertelt dat er een plan was om de financiering gezamenlijk op Europees niveau door te sluizen. Bij dit overleg zou, volgens zijn verklaring, ook de Nederlandse YPFDJ betrokken zijn:

Four years ago we had a meeting of the elite of YPFDJ to discuss the possibility of bringing all the resources together in one European fund. I attended this meeting, and Tedros, Sirak and there was a lady representing the YPFDJ in The Netherlands. There was opposition to this plan because it could expose how the money was used. I was also opposed to the plan. (verklaring C)

Projecten die zouden bijdragen aan heropbouw in Eritrea (inclusief de diasporabelasting) roepen twijfels op, mede gezien het feit dat Eritrea geen begroting heeft, geen onafhankelijke centrale bank of statistisch bureau en geen schatkist. In de VN Veiligheidsresolutie (2015) werden zorgen geuit over het gebrek aan publiek financieel management in Eritrea. Er lijkt weinig tot geen informatie over wat er met de geïnde diaspora-belastingen en andere financiële bijdragen is gerealiseerd.

De controle van de PFDJ over alle financiële aspecten gerelateerd aan Eritrea leiden tot een monopolie. Via dit mechanisme vindt uitsluiting plaats; vluchtelingen (met name de vluchtelingen van de derde golf) kunnen geen gebruik maken van de enige PFDJ gecontroleerde transactiemogelijkheden. Deze vluchtelingen worden hierdoor extra gestraft. Een respondent legt dit probleem als volgt uit:

De laatste groep vluchtelingen moet familie in Eritrea helpen, want er is geen geld in Eritrea en geen manier om rond te komen. Maar er is nu ook geen manier meer om geld naar familie te sturen. Dus je familie gaat het ook niet redden. Dus hoe ontwikkel je jezelf dan. Het is nu de fase rood in Eritrea. Er is in Eritrea geen geld. De President heeft hawala gemonopoliseerd. Slechts de minderheid van de PFDJ-volgers kunnen geld sturen. Anderen kunnen het niet doen. Je familie wordt gepakt, degenen die aan de andere kant het geld ontvangen, worden gevangengezet. (eerste migratiegolf, eerste generatie, vrouw)

Er wordt aangenomen dat families voor 80% afhankelijk van geldelijke bijdragen van familieleden. Niet PFDJ-gecontroleerde financiële kanalen zijn steeds meer afgesneden waardoor men familieleden niet kan helpen tenzij men dat doet via de PFDJ-kanalen.

De voormalige onderminister van financiën, Kubrom Dafla Hosabay, die tot 2006 de financiën overzag, wijst erop dat de financiën die via de diasporataks en anderen contributies worden geïnd doorgesluisd worden naar bewegingen in de regio. Hij zei hierover tegen EenVandaag:

Geld dat Eritreeërs in Nederland afdragen aan hun ambassade wordt doorgesluisd naar terreurbeweging Al Shabaab in Somalië. (.)Tot nog toe was weinig bekend over de exacte bestemming van het geld van Eritreeërs in het buitenland. Met de uitspraken van Hosabay, die tot 2006 de geldstromen in Eritrea leidde, komt daar nu verandering in: 'Ik wilde weten waar dat geld heen ging en ontdekte: Eritrea steunt terreurorganisatie El Shabaab, daar wordt dit geld voor gebruikt.' (EenVandaag 2016)

Volgens het laatste rapport van de VN Monitoring Group (2016) blijft er gerede aanleiding tot zorg voor het omleiden van financiële stromen. De groep concludeert in het laatste rapport:

Owing to the continuing lack of transparency with regard to government revenue and expenditure, and the refusal to cooperate with the Monitoring Group on such matters, the Group has made little progress in determining the extent to which revenue of the Government of Eritrea has been allocated to support armed groups destabilizing the region or to conduct activities constituting a breach of the arms embargo. Similarly, the Group is no further forward in determining the extent to which revenue from the mining sector in particular may be contributing to arms embargo violations or destabilization within the region. Nevertheless, the possible diversion of funds for the potential purpose of sanctions violations remains an issue of concern.

Er rijzen veel vragen over de eventuele betrokkenheid van de ambassade bij het innen van financiële contributies, diasporataks, bijdragen of bij feesten en commerciële transacties.

5.4 Aangiftes en meldingen

In de interviews kwam naar voren dat er meldingen en aangiftes zijn gedaan in de afgelopen jaren die te maken hebben de volgende problemen in de Eritrese gemeenschap:

- Aangifte van bedreiging
- Aangifte van afpersing in Nederland
- Aangifte van afpersing in het buitenland (al dan niet via betaling in Nederland)

- ③ Aangifte van afrekening met fysiek geweld
- ③ Aangifte van poging tot doodslag
- ③ Aangifte van verdwijning
- ③ Aangifte van zelfmoord, vermeende zelfmoord of moord
- ③ Melding van poging tot zelfmoord
- ③ Aangifte van verdwijning
- ③ Melding van verdwijning (voor asielstatus werd verkregen)
- ③ Melding van misbruik van verdovende middelen
- ③ Melding van seksueel misbruik
- ③ Melding van bijzondere gedragingen (waspoeder slikken)
- ③ Melding van problemen met tolken

Er bestaan dus aangiftes en meldingen op al deze terreinen. Het is een gesloten gemeenschap. Wellicht dat het om het topje van de ijsberg gaat, maar of dit zo is zou verder onderzocht moeten worden.

Uit de interviews blijkt dat aangiftes en meldingen gedaan zijn door Eritrese betrokkenen of door hulpverleners. Alles op een rijtje zettend, gaat het om een flink aantal incidenten.

De drempel tot aangifte doen of melding maken is echter nog steeds erg hoog. Voor Eritrese vluchtelingen van de derde generatiegolf die de Nederlandse taal nog niet goed spreken en die niet gewend zijn aan dergelijke procedures, is het niet eenvoudig om een melding, officiële melding of politie-aangifte te doen. Op lokaal niveau is men vaak onbekend met de problematiek van Eritrea en heeft men moeite om de inhoud van de melding goed te kunnen interpreteren, zo blijkt uit enkele interviews. De specifieke context, en het tussen de lijnen door vertellen wat er aan de hand is, is zelfs voor een geoefend oor lastig. De respondenten die aangifte deden, vertellen dat het lastig kan zijn om meldingen en aangiftes te doen. Lokale politie is immers weinig of niet bekend met de situatie van de Eritrese vluchtelingen.

Hoe zouden meer aangiftes en meldingen kunnen worden gestimuleerd? Een meldpunt dat kennis heeft van Eritrea, waar een beroep kan worden gedaan op betrouwbare tolken en waar volledige anonimiteit kan worden geboden, zou een verstandige aanvulling zijn op de nu beschikbare mogelijkheden. Als zou blijken dat een dergelijke faciliteit betrouwbaar is, kan er vertrouwen groeien met meer meldingen en aangiftes tot gevolg. We krijgen daarmee dan iets beter zicht op de totale ijsberg. Patronen kunnen pas worden herkend als een aantal incidenten met elkaar kunnen worden vergeleken.

Een centraal (meld) punt waar alle incidenten en zaken die zich voordoen in Nederland met betrekking tot de Eritrese gemeenschap zou dus – volgens diverse hulpverleners, advocaten en andere respondenten – een goede zaak zijn. Dit meldpunt zou de expertise moeten hebben om zaken te vergelijken en verbanden te onderzoeken, zodat er een beter begrip ontstaat van wat er in de gemeenschap speelt. Daarmee kunnen vervolgens handvatten worden gecreëerd om misstanden aan te pakken.

Dit laagdrempelige meldpunt zou ook een plek moeten zijn waar leden van de Eritrese gemeenschap of hulpverleners terecht kunnen als zij een melding willen maken, en behoefte hebben aan een plek waar de situatie en achtergrond van de Eritrese gemeenschap gekend en begrepen wordt.

Bijlagen

Bijlage 1 Literatuurlijst

- ③ Aftonbladet (2015, 5 september). Sverige utvisar eritreansk diplomat. [Stockholm]. Geraadpleegd van <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article19481638.ab>
- ③ Africa Monitors. (2016, 20 augustus). Eritrean Refugees in Sudan Coming Under Attack. Geraadpleegd op <https://africamonitors.org/2016/08/20/eritrean-refugees-in-sudan-coming-under-attack/>
- ③ Africa Monitors (2016, 29 Augustus). Sudanese Government Sends the Janjaweed Against Eritrean Refugees. Geraadpleegd op <https://africamonitors.org/2016/08/29/sudanese-government-sends-the-janjaweed-against-eritrean-refugees/>
- ③ ANP. (2016, 8 juni). VN spreekt van misdaden tegen de menselijkheid in Eritrea. Geraadpleegd op <http://www.nu.nl/buitenland/4274673/vn-spreekt-van-misdaden-menselijkheid-in-eritrea.html>
- ③ BBC (2013, 29 Mei) Canada expels Eritrea envoy over expat fees claims. Geraadpleegd op: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-22708711>
- ③ Bolwijn, M. (2014, 2 juli). Eritreeërs in Nederland: Vastgketend aan Eritrea. *de Volkskrant* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <http://www.volkskrant.nl/binnenland/eritreeers-in-nederland~a3682391/>
- ③ Bolwijn, M. (2015, 23 november). 'Ze wonen hier in Klein-Eritrea': Wetenschapper voorspelt problemen met integratie Eritreeërs. *de Volkskrant* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-ze-wonen-hier-in-klein-eritrea~a4192666/>
- ③ Bolwijn, M., & Modderkolk, H. (2016, 27 januari). Eritrese intimidatie in Nederland breidt zich uit. *de Volkskrant* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <http://www.volkskrant.nl/buitenland/eritrese-intimidatie-in-nederland-breidt-zich-uit~a4232786/>
- ③ Chin-A-Fo, H. (2016, 11 februari). Bij ons in Eritrea is alles oké. Was getekend: elke Eritreeër. *NRC* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/02/11/bij-ons-in-eritrea-is-alles-oke-was-getekend-elk-1586596-a684130>
- ③ Dichtbij Nederland (2014, 27 Mei) Geraadpleegd op: <http://dichtbijnederland.nl/page/detail/796476>
- ③ EenVandaag (2016, 9 februari) 'Eritreeërs in Nederland betalen mee aan terreur' Geraadpleegd op: http://binnenland.eenvandaag.nl/tv-items/64969/_eritree_rs_in_nederland_betalen_mee_aan_terreur_
- ③ EenVandaag (2016, januari 29) Wat is de rol van de kerk in de Eritrese gemeenschap?. Geraadpleegd op: http://binnenland.eenvandaag.nl/tv-items/64501/wat_is_de_rol_van_de_kerk_in_de_eritrese_gemeenschap_
- ③ EenVandaag (2016, 16 October). Hoe gevaarlijk is Eritrea. Geraadpleegd op: http://buitenland.eenvandaag.nl/tv-items/69661/hoe_gevaarlijk_is_eritrea_
- ③ Eritrese katholieke jongeren in Nederland verenigen zich. (2015, 31 juli). *Katholiek Nieuwsblad* [Den Bosch]. Geraadpleegd op <http://www.katholieknieuwsblad.nl/nieuws/eritrese-katholieke-jongeren-in-nederland-verenigen-zich>

- ③ Finansavisen (2016, 30 augustus) Truer flyktninger til ulovlig skatt. Geraadpleegd op: <http://finansavisen.no/news/3762/242/Truer-flyktninger-til-ulovlig-skatt>
- ③ Freidel, M. (2016, 12 mei). Eritreer in Deutschland: Von wegen Freiheit. *Frankfurter Allgemeine*. Geraadpleegd op <http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/eritreer-in-deutschland-von-wegen-freiheit-14220957.html>
- ③ Groen, J. (2012, 17 augustus). 'Dit gebeurt ook in Nederland'. *deVolkskrant* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <http://www.volkskrant.nl/archief/-dit-gebeurt-ook-in-nederland~a3302271/>
- ③ Heelsum, A. van. (2005). Afrikanen in Nederland. *Bevolkingstrends*, 53 (3) 83-90. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nr/rdonlyres/f44fa0e8-e311-4e30-802e-22ac58d5a966/0/2005k3b15p083art.pdf>
- ③ IND (2016). *Asylum trends. Monthly report on Asylum applications in the Netherlands and Europe*. Den Haag: IND, augustus 2016.
- ③ Mahber Salam. (z.j.). Doel. Geraadpleegd op <http://mahberselam.nl/doel>
- ③ Mexaena. (z.j.). Voor wie is Mexaena?. Geraadpleegd op <http://www.mexaena.nl/voor-wie-is-mexaena/>
- ③ Netavisen (2016, 13 november) Brende avskilte Eritreas «ambassade». Geraadpleegd op: <http://www.nettavisen.no/nyheter/brende-avskilte-eritreas-ambassade/3423266927.html>
- ③ Nidos (2016). *De Eritrees- orthodoxe Tewadeho Kerk en Religie*. Utrecht: Nidos Kenniscentrum Etrise Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen.
- ③ NOS, & NTR. (2014, 18 juni). *Nieuwsuur* [Video]. Geraadpleegd op http://www.npo.nl/nieuwsuur/18-06-2014/VPWON_1220715
- ③ NOS, & NTR. (2016, 27 januari). *Nieuwsuur* [Video]. Geraadpleegd op http://www.npo.nl/nieuwsuur/27-01-2016/VPWON_1248360
- ③ NOS, & NTR. (2015, 20 december). *Nieuwsuur* [Video]. Geraadpleegd op http://www.npo.nl/nieuwsuur/20-12-2015/VPWON_1241495
- ③ Nselam. (2014, 10 September) 'Reign of terror' during the expelled diplomat. Geraadpleegd op: <http://archive.nselam.com/2014/09/10/2389/>
- ③ Ogbemichael, F. (2006). *Eritrese organisaties in Nederland: De Eritrese gemeenschap en haar organisaties* (Master's thesis, Universiteit van Amsterdam, Nederland). Geraadpleegd op <http://dare.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=55022>
- ③ OneWorld Redactie. (2016, 27 januari). OneWorld geeft geen gehoor aan Eritrese intimidatie. *OneWorld* [Amsterdam]. Geraadpleegd op <https://www.oneworld.nl/wereld/oneworld-geeft-geen-gehoor-aan-eritrese-intimidatie>
- ③ Pharos. (2016). *'Van ver gekomen...': Een verkenning naar het welzijn en de gezondheid van Eritrese vluchtelingen*. Utrecht: Pharos.
- ③ Plaut, M. (2014, 6 juli). Bologna festival: Eritrean security accused of attacking protesters [Blogpost]. Geraadpleegd op <https://martinplaut.wordpress.com/2014/07/06/bologna-festival-eritrean-security-accused-of-attacking-protesters/>

- ③ Plaut, M. (2015, 2 september). Eritrea's sinister international network of spies and thugs [Blogpost]. Geraadpleegd op <https://martinplaut.wordpress.com/2015/09/02/eritreas-sinister-international-network-of-spies-and-thugs/>
- ③ Plaut, M. (2016, 1 maart). How Eritrea is turning to Dutch courts to silence its critics. *The Guardian* [London]. Geraadpleegd op <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/01/how-eritrea-is-turning-to-dutch-courts-to-silence-its-critics>
- ③ Plaut, M. (2016, 16 mei). Eritrea: the battle for international opinion [Blogpost]. Geraadpleegd van <https://martinplaut.wordpress.com/2016/05/16/eritrea-the-battle-for-international-opinion/>
- ③ Plaut, M. (2016). Understanding Eritrea. London: Hurst & Compagny.
- ③ Reisen, M. van., Estefanos, M., & Rijken, C. (2014). *The human trafficking cycle: Sinai and beyond*. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers.
- ③ Reisen, M. Van, Rijken, C., Sinai (2014). Trafficking: Origin and Definition of a New Form of Human Trafficking, *Cogitatio*, Vol 3., No 1.
- ③ Shearlaw, S. (2015, 18 augustus). From online trolling to death threats – the war to defend Eritrea's reputation. *The Guardian* [London]. Geraadpleegd van <https://www.theguardian.com/world/2015/aug/18/eritrea-death-threats-tolls-united-nations-social-media>
- ③ Stortinget (2016, 2 november) Skriftlig spørsmål fra Bård Vegar Solhjell (SV) til justis- og beredskapsministeren. Geraadpleegd op: <https://stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=67034>
- ③ Suitela, E.I. (2016) Regaining a Social Life. The influence of Housing and the Neighbourhood on Social Integration Processes of Eritrean Permit Holders. Master Thesis, Cultural Anthropology, Sustainable Citizenship, Universiteit van Utrecht
- ③ Svenska Dagbladet. (2014, 10 september). 'Skräckvælde' under utvisad diplomat. Geraadpleegd op: <http://www.svd.se/skrackvalde-under-utvisad-diplomathuman%20trafficking>
- ③ SVT (2013, 24 februari) Hon har tröttnat på Eritreas tvångsskatt
- ③ Terlingen, S. (2014, 3 juni). Aanhangers regime spinnen nieuws Eritrea. *OneWorld* [Amsterdam]. Geraadpleegd van <https://www.oneworld.nl/wereld/aanhangers-regime-spinnen-nieuws-eritrea>
- ③ TK 2015, 22831, nr 122.
- ③ UN Human Rights Council. (2015, 4 juni). *Report of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*. (A/HRC/29/42). Geraadpleegd van <http://www.refworld.org/docid/55758a964.html>
- ③ UN Human Rights Council. (2015, 5 juni). *Report of the detailed findings of the Commission of Inquiry on Human Rights in Eritrea*. (A/HRC/29/CRP.1). Geraadpleegd van <http://www.refworld.org/docid/55758bab4>.
- ③ UN Human Rights Council. (2016, 9 mei). *Report of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*. (A/HRC/32/47). Geraadpleegd van <http://www.refworld.org/docid/575920394.html>
- ③ UN Human Rights Council. (2016, 8 juni). *Detailed findings of the commission of inquiry on human rights in Eritrea*. (A/HRC/32/CRP.1). Geraadpleegd van <http://www.refworld.org/docid/575920fa4.html>

- ③ UN Security Council. (2011, 18 Juli). *Letter dated 18 July 2011 from the Chairman of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council.* (S/2011/433). Geraadpleegd van <http://www.refworld.org/docid/50362c0b2.html>
- ③ UN Security Council. (2011, 5 December). 2023 (2011). Geraadpleegd van [www.securitycouncilreport.org/atf/cf/{65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9}/Somalia S RES 2023.pdf](http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/{65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9}/Somalia%20S%20RES%202023.pdf)
- ③ UN Security Council. (2012, 13 Juli). *Letter dated 11 July 2012 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council.* (S/2012/545). Geraadpleegd van <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Somalia%20S%202012%20545.pdf>
- ③ UN Security Council. (2016, 30 October). *Letter dated 7 October 2016 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 751 (1992) and 1907 (2009) concerning Somalia and Eritrea addressed to the President of the Security Council.* Geraadpleegd van http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2016/920
- ③ UNICEF (UN Children's Fund) (1994). *Children and women in Eritrea.* (Situation Report). Geneva: UNICEF
- ③ Van Dijk, J. & Van der Heijden G.M., (2016). *On the potential of Multiple Systems Estimation for estimating the number of victims of human trafficking across the world.* Research Paper. Tilburg/Utrecht: Universiteit Tilburg/Universiteit Utrecht.
- ③ YPFDJ Germany Official. (2015, 15 mei). *11th Euro YPFDJ Conference, Part 1 | HD* [Video]. Geraadpleegd van <https://www.youtube.com/watch?v=hgybg30fyRo>
- ③ Yosef, B. *De wilskracht van de Eritrees-Nederlandse jongeren in Amsterdam om te studeren.* Amsterdam: Hogeschool Amsterdam.
- ③ *Wikipedia.* (z.j.). *Demographics of Eritrea - Wikipedia.* Geraadpleegd op XYZ, van https://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_Eritrea

Geraadpleegde bronnen en statistische databases

ec.eurostat.eu

statline.cbs.nl

unhcr.org/statistics

Bijlage 2 Bronnen en citaten

Citaten uit jaarrapportage VN Monitoring Group

In its July 2011 report, the Monitoring Group described the involvement of senior members of the Eritrean security services, notably General Teklai Kifle 'Manjus', in the trafficking of weapons and people from Eritrea into Egypt (the Sinai) via Sudan, en route to Israel. The trafficking of arms and people is managed by the same networks using the same vehicles, and the same Eritrean officials are implicated. (..) Trafficking operations begin in western Eritrea, under the auspices of General Manjus. According to a former translator for a smuggling network in the Sinai, weapons for export were organized in 2011 by two military officers under the command of Manjus named Borhame and Yesef Hadegu. The former translator stated as follows: 'Manjus gets all the money. They don't get anything. They are in the military so they just do what they are told' (Monitoring Group, 2012 rapport, p. 20

Millions of dollars are raised by PFDJ on an annual basis from social and political events in the Eritrean diaspora, which may also serve as platforms for fund-raising by the party. PFDJ chapters in Sweden, the United Kingdom, the United States and Italy are particularly important in this regard, and form the backbone of caucuses that organize international PFDJ and Youth PFDJ conferences. Social, cultural and political fund-raising events, including — since late 2009 — rallies against the imposition of United Nations sanctions, are regularly organized in Australia, Canada, Denmark, France, Germany, Italy, the Netherlands, Norway, Sweden, Switzerland, the United Kingdom and the United States by Eritrean embassy officials and affiliated individuals. ('Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916 (2010)', 2011)

In its July 2011 report, the Monitoring Group described the involvement of senior members of the Eritrean security services, notably General Teklai Kifle 'Manjus', in the trafficking of weapons and people from Eritrea into Egypt (the Sinai) via Sudan, en route to Israel. The trafficking of arms and people is managed by the same networks using the same vehicles, and the same Eritrean officials are implicated. (..) Trafficking operations begin in western Eritrea, under the auspices of General Manjus. According to a former translator for a smuggling network in the Sinai, weapons for export were organized in 2011 by two military officers under the command of Manjus named Borhame and Yesef Hadegu. The former translator

stated as follows: 'Manjus gets all the money. They don't get anything. They are in the military so they just do what they are told' (Monitoring Group, 2012 rapport, p. 20).

Historically, at least some of the PFDJ funds collected in North America and Europe have been routed through the Eritrean embassy in Italy, whose accounts are held at Unicredit Banca di Roma in Milan and Rome. As in the United States, a number of Eritrean businessmen in Italy also act as financial facilitators for PFDJ. According to former officials of the Government of Eritrea who have first-hand knowledge of these networks, one of the most important such facilitators is Ghirmai Okbe, an Eritrean resident in Milan and close associate of President Isaias Afewerki who has served as a financial and intelligence agent in Italy for EPLF/PFDJ for approximately 30 years. Mr. Okbe, who runs a small travel agency in Milan, is reportedly assisted in his work by a serving Eritrean intelligence officer known as Haile Zeron. The Restaurant Africa in Milan, owned by Tzehaye Tukui, has likewise been identified as a PFDJ-affiliated business that contributes directly to party coffers. According to officials of the Government of Italy, these individuals are believed to have hosted an Eritrean military official known as 'Kifle' who is involved in military procurement, and who reported to Colonel Weldu Gheresus Barya (see also paras. 371 above and 403 below) for a period of one month at the end of 2010. (Monitoring Group, 2012)

Fragmenten uit het transcript van de video presentatie van Yemane Gebreab op de 11de Euro YPFDJ Conferentie op 15 mei 2015

The objective of the Movement, it was to serve Eritrea, it was to serve the Eritrean communities abroad. It was to be an integral part ('akkal') of the Eritrean community abroad, a part of our Political Front (PFDJ) and all organizational entities ('widabetatna') outside the country.... It is now you can see that a contingent part of the Eritrean communities abroad. It is a continuation of the former mass organizations (of pre independence); it is a heritage. (...) The YPFDJ movement is part of our community/entities. In isolation, and without the directives/instructions of our embassies, of the heads of our public affairs (department in PFDJ, ed), without directives/instructions and model and the close cooperation of all our entities, the Movement could not have survived and could not have come so far. (transcript, video, Presentation Yemane Gebreab)

Tijdens deze presentatie wordt het doel van de YPFDJ uitgelegd door Yemane Gebreab:

We have to remember, always remember, that we have still enemies who plot on a daily basis. Enemies who don't tire and don't sleep, who try to bring our downfall. To destroy us as a nation and as people. Enemies within and outside the country. That battle still continues.

Therefore, our first objective – as YPFDJ and as Eritrean youth, and as community... the objective which still remains at the very top of the list, is to conclusively defeat this hostility hovering over of our nation.

That remains the job.

(transcript, video, Presentation Yemane Gebreab)

Ook de rol van de leden van de YPFDJ en wat er van hun wordt verwacht, wordt expliciet benoemd:

- *1st, we have to make PFDJ powerful. We have to bring it to its former power of being an efficient and effective political organization.*

- *We must bring The Youth to the center of PFDJ.*

(transcript, video, Presentation Yemane Gebreab)

Ten slotte, legt Yemane Gebreab ook uit hoe de leden van de YPFDJ eraan kunnen bijdragen om het uiteindelijke doel te bereiken:

to know our enemies. ... When we fail to really appreciate and understand and know who our enemies are, what they are plotting against us, what they are trying to achieve, what their tools of trade are.

Our enemies have a tool box full of tricks of the trade ... We need to learn about, to know, and to study this. What are their political tools, their diplomatic tools, their media tools, economic tools.

What kind of methods do they use At international forums? What kind of psychological warfare do they conduct? What kind of people do they use? Which people do they send? How do they utilize them?

We have to know who our enemies are! What are they trying to achieve, How they trying to achieve their goals? We have to be vigilant about them!

We have to fight. But we have to fight smart!

(transcript, video, Presentation Yemane Gebreab)

Festival foto's met hoogwaardigheidsbekleders uit Eritrea

Yemane Gebreab in 2008 op affiche in Nederland voor een bijeenkomst van YPFDJ

Yemane Gebreab spreekt YPFDJ bijeenkomst toe, 2013.

Annual YPFDJ training of trainers – Europe meeting

President Isaias Afewerki presents secret message to YPFDJ, 2014

Militaristische karakter van YPFDJ bijeenkomsten.

YPFDJ Europe presents Biddho Tour VII

YPFDJ Germany Official

Biddho Tour – Musikaal festival georganiseerd door YPFDJ

Foto's aanwezigheid hoogwaardigheidsbekleders bij festivals en bijeenkomsten in Nederland

Hoogwaardigheidsbekleders tijdens festival bezoek, Nederland, 2013.

Consul Solomon Mehari (Nederland), Yemane Gebreab (rechterhand van Isaias Afewerki, political advisor, de-facto foreign minister, head Political Affairs (Y)PFDJ) en de huidige officiële minister van buitenlandse zaken Osman Saleh. Dit was in Rijswijk in 2013.

2015 Festival Rijswijk met hoogwaardigheidsbekleders

Eritrean Minister of Foreign Affairs, Mr. Saleh, attending the festival in Rijswijk, 19- 20 Augustus 2016.

nrc.nl plaatst cookies om een optimale gebruikerservaring te kunnen bieden. De cookies worden ingezet om het gebruik van de website te monitoren en analyseren zodat we de website kunnen verbeteren. Daarnaast plaatsen we cookies die het mogelijk maken content te delen via social media en om de inhoud van de site en advertenties af te stemmen op uw voorkeuren. Dit soort cookies kunnen ook geplaatst worden door derden. Door deze melding weg te klikken of gebruik te blijven maken van deze site stemt u hiermee in. [Lees meer over cookies op nrc.nl](#)

✓ Akkoord

nrc.nl

Onbeperkt nrc.nl

Alle abonnementen

Binnenland

Buitenland

Economie

Cultuur

Sport

Opinie

Meer ▾

Bij ons in Eritrea is alles oké. Was getekend: elke Eritreeër

Eritrese ambassade in Nederland Eritrea is „een oase“. Bevolking en regering staan „zij aan zij“. Eritreeërs in Nederland voelen druk om een petitie te tekenen waarin dit staat.

✎ Hanneke Chin-A-Fo © 11 februari 2016

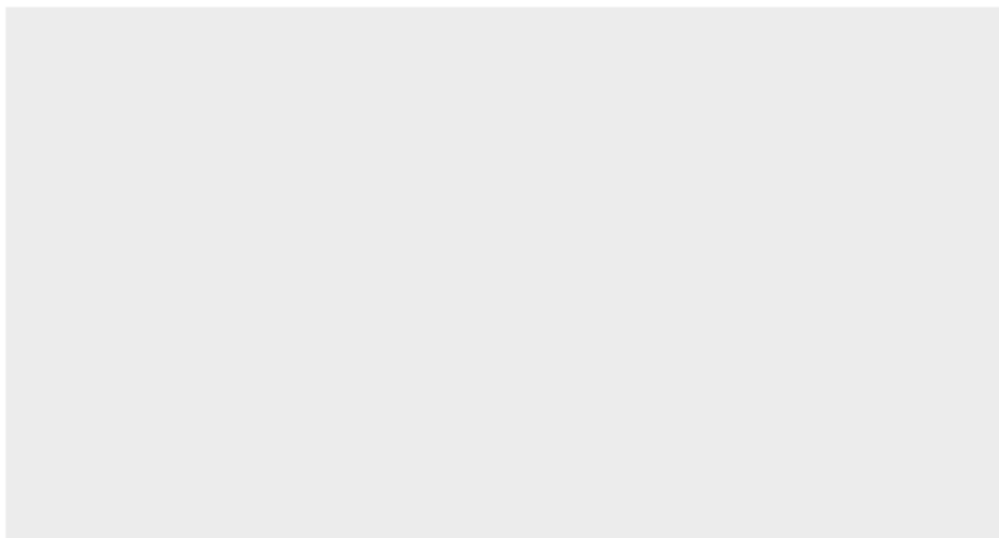

Foto Mohamed Nureldin Abdallah/Reuters

Begin dit jaar, op zaterdagmiddag 2 januari, kwamen tientallen leden van de Nederlands-Eritrese gemeenschap samen in een zaaltje in Rotterdam-West. De bijeenkomst was georganiseerd door sympathisanten van de enige toegestane partij in Eritrea, de PFDJ. Er was hoog bezoek. Aanwezig waren ook de Eritrese ambassadeur, Negassi Kassa Tekle, ambassaderaad Tekeste Ghebremedhin Zemuy en Solomon Mehari Jacob, hoofd consulaire zaken van de ambassade in Den Haag.

Besproken werd onder andere een campagne om steun te verzamelen voor de strijd van de Eritrese regering tegen een onderzoekscommissie van de Verenigde Naties (VN). Die commissie schreef vorig jaar een vernietigend rapport over de mensenrechtensituatie in Eritrea. Tijdens de bijeenkomst werden de aanwezigen opgeroepen om langs de deuren van Eritreeërs te gaan om zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen voor een petitie aan de VN. De boodschap van die petitie was even eenvoudig als controversieel; er vinden geen mensenrechtenschendingen plaats in Eritrea. De formulieren werden ter plekke rondgedeeld.

“De rechten van de mens worden ernstig geschonden, zegt de VN,”

Het is een gewaagde stelling voor een land dat momenteel een van de grootste vluchtelingenstromen naar Europa voortbrengt. Vorig jaar vroegen ruim 7.000 Eritreeërs asiel in Nederland, de grootste groep na de Syriërs. Onder hen waren 1.200 alleenstaande kinderen.

Vreemdelingen krijgen in Nederland alleen asiel als zij aannemelijk kunnen maken dat zij in eigen land moeten vrezen voor hun leven of risico lopen op vervolging. Volgens de laatste cijfers van de Immigratie- en Naturalisatiedienst werd in de eerste negen maanden van vorig jaar 93 procent van de asielaanvragen door Eritreeërs gehonoreerd.

Volgens de petitie, waarvan NRC een kopie heeft, is er niets mis in Eritrea. In het stuk wordt het land omschreven als „een oase” waar de bevolking „zij aan zij staat” met de regering. Critici van het regime in Asmara, die anoniem willen blijven wegens de gevoeligheid van het onderwerp, zijn ervan overtuigd dat de petitie een initiatief is van de regering en dat de ambassade hier uitvoering aan geeft. Ambassadeur Tekle zegt echter dat hij de petitie in Rotterdam alleen heeft „toegejuicht”.

Seksuele slavernij

Het initiatief komt volgens hem van een collectief van Eritreeërs in de diaspora, de Global Campaign for Eritrea. Deze groep laat via e-mail weten dat er vanuit de hele wereld „tienduizenden” brieven naar de VN zijn verstuurd. „Alle verklaringen dat Eritreeërs het land verlaten omdat er mensenrechtenschendingen plaatsvinden zijn vals”, zegt Tekle telefonisch uit Brussel, waar hij ook ambassadeur is. „Het zijn allemaal economische migranten.”

Het VN-onderzoek in kwestie verscheen afgelopen zomer. In een 500 pagina’s tellend rapport concludeerde een speciale commissie dat de Eritrese overheid zich schuldig maakt aan „systematische, wijdverspreide en ernstige mensenrechtenschendingen”.

“Als je niet tekent, kun je dan nog op de ambassade in Den Haag rekenen?”

De rechtbank in Amsterdam heeft woensdag geoordeeld dat Mirjam van Reisen, hoogleraar Internationale relaties in Tilburg, niet over de schreef is gegaan. Vorig jaar zei ze in een radio-interview dat het centrum van de Eritrese Inlichtingendienst in Nederland is gevestigd.

Volgens de rechter valt dit binnen de vrijheid van meningsuiting.

De zaak was aangespannen door Meseret Bahib, oud-voorzitter van de Jongerenbeweging van de Eritrese partij PFDJ. Volgens de rechter is dit „de verlengde arm van een dictatoriaal regime”.

Via een fijnmazig spionagenetwerk staat de bevolking onder totale controle van het overheidsapparaat, schreef de commissie. Eritreeërs leven in angst dat hun eigen familieleden hen kunnen verklikken. Verder zijn er een dienstplicht die jaren kan duren, dwangarbeid, seksuele slavernij, marteling in de gevangenissen, buitenrechtelijke executies en verdwijningen, aldus de commissie. Volgens de in Rotterdam uitgedeelde verklaring zijn dit „valse beschuldigingen”.

Na dit rapport verlangde de VN-Mensenrechtenraad het mandaat van de commissie met een jaar, om te onderzoeken of de schendingen bij elkaar neerkomen op misdaden tegen de menselijkheid. Het nieuwe rapport wordt in juni verwacht en kan potentieel ernstige gevolgen hebben voor het regime van president Afewerki.

De VN zouden de bestaande sancties kunnen aanscherpen. De EU heeft net 200 miljoen euro aan hulp toegezegd. Ook dat kan dan meer gaan wringen in Brussel. En als het om misdaden tegen de menselijkheid gaat, kan de VN-Veiligheidsraad het Internationale Strafhof inschakelen.

Eritrese asielzoekers bij het azc in het Drentse Oranje. Eritrea brengt een van de grootste vluchtelingenstromen naar Europa voort. Midden: de petitie gericht aan een onderzoekscommissie van de Verenigde Naties. Foto's Siesje Veenstra

Reacties: onderzoek@nrc.nl

De lange arm van het regime

Omdat de onderzoekscommissie geen toegang tot Eritrea krijgt, heeft zij opgeroepen om schriftelijke informatie over mensenrechtenschendingen naar haar kantoor in Genève te sturen. Daar springt de aanhang van de PFDJ in de diaspora nu op in. Zij ziet het als haar taak om zoveel mogelijk ondertekende steunbetuigingen aan Asmara op het bureau van de commissie te doen belanden.

Vandaar de mobilisatie in Rotterdam. Hoe het werven van de handtekeningen in de praktijk verloopt vertelt een Nederlands-Eritrese vrouw uit Rotterdam. Zij durft niet met haar naam in de krant, omdat kritiek op de Eritrese regering ook hier gevolgen kan hebben, zegt ze.

„De aanhangers van de partij nemen ieder een wijk van de stad voor hun rekening en gaan daar de deuren langs”, zegt de vrouw. „Iedereen weet wie het zijn, ze wonen bij ons in de buurt. We kennen elkaar allemaal. We weten dat ze informatie

over ons doorspelen aan de ambassade. Dat verhoogt de druk om te tekenen.”

Over deze ‘lange arm van het regime’ verschijnen al enige jaren berichten in de media, Eritreeërs die niet 2 procent van hun inkomen aan het vaderland afdragen kunnen bij de ambassade in Den Haag stuiten op een weigering van consulaire diensten, zoals een nieuw paspoort of het opvragen van een geboorteakte, zeggen critici. Volgens het ministerie van Buitenlandse Zaken is dit niet illegaal.

‘Angst, angst, angst’

Ook over de petitie tegen de VN gaat in de Eritrese gemeenschap het verhaal dat je niet meer op de ambassade hoeft te rekenen als je niet tekent. En er bestaat angst voor represailles tegen familieleden in Eritrea. Volgens ambassadeur Tekle zijn ook dit „valse beschuldigingen”. Maar of het nu waar is of niet, het psychologische effect is vaak al genoeg om te tekenen.

Zelf is de vrouw uit Rotterdam niet om haar handtekening gevraagd. „Ze weten dat ik kritisch ben”, denkt ze. „Bij twee van mijn vriendinnen zijn ze wel aan de deur geweest en die hebben getekend. Ze hadden niet helemaal begrepen waar het om ging. Er wordt alleen verteld dat Eritrea wordt zwartgemaakt en dat ze daartegen in het geweer moeten komen. Dan tekenen ze.”

„Er heerst angst, angst, angst”, vervolgt ze. „Veel mensen beseffen niet dat ze niet verplicht zijn om te tekenen. De controle is heel sterk. Je moet meedraaien in het systeem, anders valt het op en dat komt terecht bij de ambassade. Je weet niet wat de gevolgen zullen zijn, maar het is algemeen bekend dat het niet goed is.”

Saoedi-Arabië

Ook in andere landen circuleren petitie, melden Eritreeërs aldaar. Het gaat om landen in de regio, zoals Israël, Saoedi-Arabië en Oeganda, en Europese landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk. De VN-commissie in Genève bevestigt desgevraagd dat zij „inzendingen heeft ontvangen uit verschillende landen”, maar wil niet ingaan op de aard of omvang daarvan zolang het onderzoek loopt.

Minister Asscher (Sociale Zaken, PvdA) herhaalde deze week in antwoord op Kamervragen over de dwingende rol van de Eritrese ambassade dat het heffen van de diasporataks niet illegaal is, mits dat vrijwillig gebeurt. Binnenkort debatteert de Tweede Kamer over het onderwerp.

 [Mail de redactie](#)

Lees ook deze artikelen

Nederlandse Eritreeërs voelen druk om schendingen mensenrechten te ontkennen

10 FEBRUARI 2016

VLUCHTELINGEN

Eritrea, wat een tópdictatuur
MINI WK-SPECIAL Kijk op het uitneembare wedstrijdschema wanneer ik win! pagina 12-13

7 JUNI 2014

Advertentie

Minigids Imagoschade

9 tips om imagoschade voor uw bedrijf zoveel mogelijk te beperken.

WK Afstanden Spel

Kies 15 schaatsers uit voor het WK Afstanden Spel 2016 en win min. 850 Euro aan prijzen!

Uw Lijfrente komt vrij?

Regel uw uitkering direct online! Alleen bij Aegon: slechts €150,-

Trending

CORRESPONDENTS' DINNER

Rutte grappig? De lat lag niet zo hoog

CORRESPONDENTS' DINNER

Terugkijken: Rutte neemt politieke pers op de hak

ALEPPO

De tien vragen over Syrië die je niet durfde te stellen

J.K. Rowling komt met achtste Harry Potter-boek

CYBORGS

Dit is Neil. Hij is een cyborg

Veel gedeeld

J.K. Rowling komt met achtste Harry Potter-boek

CORRESPONDENTS' DINNER

Rutte grappig? De lat lag niet zo hoog

ALEPPO

De tien vragen over Syrië die je niet durfde te stellen

CYBORGS

Dit is Neil. Hij is een cyborg

CORRESPONDENTS' DINNER

Terugkijken: Rutte neemt politieke pers op de hak

nrc.nl

Over NRC

Auteursrecht
Privacyverklaring
Leveringsvoorwaarden
Cookies
Colofon

Contact

Redactie
Opinieredactie
AdSales
Klantenservice

Mijn NRC

Inloggen
Account aanmaken
Digitale editie
Mijn abonnementen
Service & bezorging

NRC Websites

NRC Q
NRC Media
NRC Carrière
NRC Live
NRC Webwinkel

Ten eerste Eritreeërs in Nederland

Vastgeketend aan

Het dictatoriale regime van Eritrea houdt de 14 duizend Eritreeërs in Nederland in een wurggreep. Hoe gaat dat in zijn werk? De vier methoden van Asmara.

Door Marjon Bolwijn
Illustratie Raymond van der Meij

Methode 1 Feesten met een luchtje

Feesten doen Eritreeërs uitvoerig. Officiële Eritrese verenigingen hebben de handen vol aan jongerenfeesten, culturele festivals, viering van de onafhankelijkheid, vrouwendag en informatieve avondjes met gratis eten. Al die via internet te vinden Eritrese verenigingen zijn volgens veel Eritreeërs een verlengstuk van het regime omdat partijgenoten van dictator Isaias Afewerki er de scepter zwaaien. Afgezanten van de militaire dictatuur en diplomaten van het consulaat in Den Haag zijn vaste gasten op de feesten. Er wordt gegeten, gekletst en gedanst. Maar dat is niet alles.

Vast onderdeel zijn 'spontane' geldinzamelingsacties 'voor de opbouw van het land', waarbij zo gaat het verhaal, aanhangers van het regime als op een veiling het cash te doneren bedrag per feestganger opdrijven. '500 euro per persoon is heel gewoon', zegt een frequente feestganger. Niet geven is verdacht. Dat geldt ook bij frequente inzamelingsacties in de Eritrese koptische kerk. Wie niet geeft, loopt het risico als 'verrader' van het regime te worden gezien en het gesprek van de dag

te worden in het levendige roddelcircuit. De kans getoelgd te raken is groot en dat is in een kleine hechte gemeenschap als de Eritrese een onaangenaam vooruitzicht.

De feesten worden dus massaal bezocht. Een Eritrese vrouw die ruim 15 jaar met haar gezin in Nederland woont, zwicht zoals velen voor de sociale druk. 'Ik ga altijd. Ik lach en ik dans, maar in mijn hart houd ik afstand. Als ik niet ga, val ik op.' Ze wil niet met haar naam in de krant. 'Wat ik denk houd ik voor mezelf.'

Uit een 'erachte angst voor repercussies tegen zichzelf en familie in Eritrea houdt iedereen zich stil', zegt de voormalige ambassadeur van Eritrea in Nederland, Andebrhan Giorgis. Hij is tegenwoordig hoogleraar in Brussel en criticus van het bewind. Hij noemt Eritreeërs 'onvrij in een vrij land'.

Methode 2 Dwingende telefoontjes

Als de telefoon gaat en de beller zijn naam niet noemt, weten veel Eritreeërs al hoe laat het is. Aan de lijn is een aanhanger van het regime. Hij belt om te vragen waarom je niet op feest x was en draagt op mee te doen aan de inzamelingsactie. Met name de oudere generatie is gevoelig voor deze intimiderende telefoontjes. 'Ik heb een geheim telefoonnummer genomen', zegt een 50-jarige Eritrese vrouw die anoniem wil blijven. 'Ik lag wakker van de smekbedes om geld. Wie zijn die mensen aan de telefoon, hoe komen ze aan mijn nummer? Ik heb niet genoeg geld om te helpen.'

De 14 duizend Eritreeërs in Nederland zijn een melkkoe voor het regime. De 'lange arm' van het militaire bewind heeft vele methoden om de diaspora geld afhandig te maken. Wie het consu-

laat nodig heeft voor een paspoort, geboorteakte of uitreisvisum, wordt alleen geholpen als hij schriftelijk verklaart maandelijks 2 procent van zijn inkomen af te staan. Wie niet betaalt, kan naar zijn documenten fluiten, zijn land niet meer in voor familiebezoek, verliest zijn bezittingen in zijn geboorteland en kan erop rekenen dat familieleden in Eritrea worden beboet, zakkelijk worden dwarsgezet of in de gevangenis belanden.

Honderden Eritreeërs die obligaties kochten lijken te kunnen fluiten naar hun lening aan de staat. De overheid betaalt na het verstrijken van de termijn niet uit.

Wat er met al het afgetroegelde geld gebeurt is mistig, weet ex-ambassadeur Giorgis. 'Het land heeft geen begroting, geen functionerend ministerie van Financiën, geen centrale bank. De regering misbruikt de loyaliteit van de Eritreeërs jegens hun land. Elke familie betreurt gesneuvelden uit de onafhankelijkheidsstrijd. Het geld dat de diaspora afhandig wordt gemaakt is de belangrijkste inkomstenbron van de dictatuur. Ik vrees dat een groot deel in de zakken van de machthebbers belandt.'

Methode 3 Infiltratie

Infiltranten zijn daar te vinden waar Eritreeërs zich verzamelen, in populaire cafés als Terminus in Rotterdam en de koptische kerk in Rotterdam. De voorzitter van het kerkbestuur is volgens sommige kerkgangers een aanhanger van het regime. Dat concluderen zij onder andere uit zijn oproep in oktober 2013 niet deel te nemen aan een stille tocht in Rotterdam voor de honderden verdronken vluchtelingen nabij Lampedusa. 'Hij beweerde dat de oppositie erachter zat', zegt huisarts-in-opleiding Eden Asmerom (34), medeorganisator van de tocht. 'Dat was niet waar, de tocht had een human karakter. Zo proberen ze bazen van de dictatuur Eritreeërs hier onder de duim te houden.'

Bestuursvoorzitter Girmazion noemt deze verhalen 'onzin'. 'De kerk is niet politiek. Ik ben niet tegen de Eritrese regering. Maar niemand hoeft bang te zijn voor mij. Ik heb zelfs reclame gemaakt voor de stille tocht en ben erheen gegaan.' Een kerkganger verelt dat de meeste Eritreeërs zich uit de voeten maakten zodra de voorzitter zich liet zien.

Wie een vereniging opricht kan belangstelling verwachten van leden van de enige in Eritrea toegestane partij, de PFDJ, of van veiligheidsagenten die hier gestationeerd zouden zijn. Die komen naar vergaderingen en bellen leden met de dringende boodschap x en y uit de club te zetten omdat die vijanden zijn van het regime. 'Het doel is controle te krijgen over de organisatie', zegt een Eritreër die in verenigingen actief is geweest. 'Onafhankelijke verenigingen stoppen ermee of gaan ondergronds. De overgebleven clubs zijn een verlengstuk van het regime.'

De Eritrese voetbalclub Ganta Dhalak in Rotterdam slaagt er al 33 jaar in onafhank-

ven. Volgens betrokkenen is daar een hoge prijs voor betaald. Deze maand vijf jaar geleden pleegde een teamlid zelfmoord na intimidaties door afgevaardigden van het Eritrese consulaat. Die eisten betrokken te worden bij de organisatie van een voetbaltoernooi voor Eritrese kinderen in het voorjaar van 2009. Het team hield de deur dicht. In het roddelcircuit werd de club bestempeld als Eritrea-vrijdij. Een jong teamlid werd wekelang geïntimideerd. Zijn vader, die ernstig ziek was, zou alleen in Eritrea begraven kunnen worden als hij afstand zou nemen van de club. De oudere generatie hecht aan een begrafenissen in geboortegrond. Het team stuurde het consulaat een aangekende brief over de louter sportieve doelstelling van club en toernoot. De intimidaties hielden aan. De voetballer pleegde zelfmoord. Over het verband tussen de intimidaties en de zelfgekozen dood van de speler zijn de meningen sterk verdeeld. De weduwe weersprekt het ten stelligste. Bekenden vermoeden op grond van gesprekken vlak voor zijn dood, dat het wel een rol heeft gespeeld. 'Maar zeker weten zullen we het nooit.'

Methode 4 Propagandamachine

Om de geldkraan open te houden, is het zaak dat ook de jonge generatie in Nederland binding voelt met Eritrea. Daartoe heeft het regime voor de diaspora een jongerentak van zijn partij PFDJ opgericht en organiseert het meerdaagse jongerenfestivals van Canada tot Zweden. Jonge partijleden krijgen middelen om leeftijdsgenoten in Nederland te verwennen met feesten. Daar en in sommige Nederlandse media verkondigen zij dat Eritrea een mooi land is en vluchtelingen gelukzoekers zijn.

Huisarts-in-opleiding Eden Asmerom zegt mededogen te voelen voor deze jongeren met hun 'propagandapraatjes'. Ze zijn gehersenspoeld en krijgen tijdens georganiseerde rondleidingen in Eritrea alleen de light-versie van het land te zien.

Bankmedewerker Samuel Tekeste (37) uit Rotterdam was jarenlang actief in de jongerenbeweging en loyaal aan het regime totdat hij de werkelijkheid onder ogen zag. 'De president van Eritrea wordt bejubeld als vader des vaderlands. Tijdens mijn bezoeken aan familie in Eritrea kwam ik erachter dat hij regeert als een despoot en de militaire machthebbers zichzelf verrijken ten koste van de bevolking. Beeldopnamen van feesten in Nederland worden in Eritrea uitgezonden op tv. Zovon: kijk, landgenoten in het buitenland steunen het regime. De Eritrese bevolking is daar boos over en doorziet de propaganda niet omdat zij denkt dat wij in een vrij land wonen.'

Samuel keerde zich drie jaar geleden tegen het regime. 'Ik zit nog steeds in een rouwperiodes. Het voelt alsof je bent verraden door je eigen vader. Ik mis de gezelligheid, de kameradschap. De meeste Eritreeërs verkiezen de comfortabele leugen boven de pijnlijke waarheid.'

Levenslange dienstplicht

De voormalige Italiaanse kolonie Eritrea werd in 1962 geannexeerd door buurland Ethiopië. Na een bloedige onafhankelijkheidsstrijd werd het land in 1993 onafhankelijk. De grondwet is nooit in werking getreden, het parlement functioneert niet. President Isaias Afewerki regeert met harde hand. In het land geldt een min of meer levenslange dienstplicht, die vooral jongeren op de vlucht doet slaan. Van de ruim 6 miljoen Eritreeërs woont een vijfde in het buitenland. Volgens de VN-rapporteur voor de mensenrechten vinden er grove mensenrechtenschendingen plaats in het land, zoals dwangarbeid, detentie zonder proces en marteling.

Ten eerste

Eritrea

‘Niet toegeven maakte mij sterk’

Interview
Berketeab Tesfai

Wiskundeleraar en vader van drie kinderen Berketeab Tesfai (47) gaat al zestien jaar gebukt onder intimidatie en afpersing van het regime in zijn geboorteland. ‘Mijn vaders begrafenis kon ik niet bijwonen.’

Het is voor zijn leerlingen en drie schoolgaande kinderen dat Berketeab Tesfai een boekje opendoet over alle moeite die handlangers van de militaire dictatuur in Eritrea al jarenlang doen om hem in Nederland onder de duim te krijgen. ‘Ik moet het goede voorbeeld geven. Het kan niet zo zijn dat 14 duizend Eritreërs in de vrije democratie Nederland zich laten afpersen en de mond snoeren door de militaire machthebbers van het land dat zij liefhebben. Deze praktijken kunnen alleen stoppen als we ons stilzwijgen doorbreken.’

In 1997 kwam ervoor Tesfai een einde aan zeven relatief rustige jaren in Nederland. De Eritrese regering besloot buurland Ethiopië binnen te vallen. De oorlogszucht van de kerkerse onafhankelijke staat in opbouw schokte Tesfai. Vanaf dat moment, vertelt hij, veranderde zijn land in een dictatuur. De nieuwe grondwet trad niet in werking, het parlement functioneerde niet en de president trok met een groep vertrouwelingen alle macht naar zich toe. Om Eritreërs in Nederland te informeren over deze ontwikkelingen, richtte de wiskundeleraar een onafhankelijke tv-omroep op, TV Erena. En kreeg een uur zendtijd per week op de regionale Rotterdamse tv.

‘Vanaf het begin werd ik geïntimideerd. Twee Eritrese mannen commandeerden dat ik moest stoppen met het programma. Zij bleken partijgenoten van de president. Ik ging door. Daarop eisten zij de leiding over het programma. Ik benadrukte dat ik

Berketeab Tesfai werd bedreigd toen hij een omroep over Eritrea begon op de regionale Rotterdamse televisie. Foto An-Sofie Kestelijn

Wij hebben duizenden ogen om te zien wat je doet

Uit een brief die Tesfai ontving

onafhankelijke journalistiek bedreef en geen partijpropaganda.’
Ervolgden dreigtelefoontjes en -brieven. Hij citeert uit een brief in de Eritrese taal Tigrinya die bij hem thuis werd bezorgd: ‘Wij hebben duizenden ogen om te zien wat je doet en heel lange armen om je te bereiken. Je moet weten dat op welke manier dan ook, of het nu in Nederland is of in Eritrea, wij onze maarregegen genadeloos kunnen uitvoeren.’

‘Het consulaat ontbood mij en vroeg waar ik mee bezig was. Een partijprominent en de consul zetten mij onder druk een spijtbetoging te tekenen over een uitzending waarin ik be-

richtte over de tegenwerking. Niet tekenen zou mijn familie in Eritrea in problemen brengen. Ik was bezorgd maar niet toegeven maakte mij ook sterk.’

Vijf jaar lang incasseerde hij de intimidaties, tot hij in 2003 het hoofd boog en de zender opdoekte. ‘Dat besluit viel toen mijn vader, een 74-jarige priester, in Eritrea gevangen werd gezet. Kort na het opheffen van TV Erena kwam hij vrij.’

Dit is niet het hele verhaal. Uit zijn dossier vist Tesfai betalingsbewijzen van donaties aan het consulaat in Den Haag. ‘Om in 2002 mijn vrouw te kunnen inschrijven in het bevolkingsregister, moesten we de huwelijksakte opvragen. Dat kon alleen als ik het consulaat de achterstallige diasporataks van 2 procent van mijn inkomen betaalde. Ik heb die belasting zeven jaar uit liefde voor mijn land afgedragen, tot het begin van de dictatuur. Om die akte te kunnen krijgen heb ik toch betaald, 1.600 euro. Pure afpersing.’

In zijn zwarte map zitten ook de papieren van de juridische stappen die hij heeft ondernomen om de

uitbetaling van zijn obligaties aan de Eritrese staat op te eisen. ‘Honderden Eritreërs in Nederland zoals ik krijgen hun lening aan de staat niet terug zodra de termijn is verstreken. Het gaat om duizenden euro’s per persoon. Het is diefstal van de eigen bevolking. Met hulp van een advocaat heb ik mijn obligaties opgeëist, met succes. De meesten durven dat niet.’

De docent is al 12 jaar niet meer in zijn vaderland geweest. ‘Toen mijn vader vier jaar geleden is overleden hebben we telefonisch afscheid moeten nemen. ‘Mijn zoon, kom niet meer terug, het is hier gevaarlijk voor jou’, bezwoer hij. Zijn begrafenis kon ik niet bijwonen.’ Na twee uur kalm vertellen krijgt Tesfai het nu te horen. Hij staat op, loopt weg en komt even later terug met een betrand gezicht.

Eritrea

Verkaring A

C.

I am -----, I am from Eritrean origin.

I have lived in The Netherlands as a refugee since 2009, and I have verblijfsvergunning bepaalde tijd.

I know of the existence of the YPFDJ in the Netherlands and I know how they work. I know the system because I was myself a leader of a subzone in Eritrea of the Union of Youths and Students. I have also been in military training as leader of the Union together with other YPFDJ. They trained with us and so we learnt the same system.

The system means that the organization collects the information from the members and provides the information to the superiors. The intelligence is used for political and military objectives. This means that if one of my members speaks badly of the leaders or the political situation then this information will be provided to the leaders and they can then take measures against this person. An example is that I am not a supporter of the government. I cannot return to Eritrea. YPFDJ people go to Eritrea, they know all the information from Europe and they take it to Eritrea and connect the information with Eritrean intelligence.

We are not safe in Holland. We have no political freedom in Holland. Because we are being watched. I am not protected from the criminals who are my government. The surveillance is here.

If you go to the COA, Vluchtelingenwerk Nederland, IND, you find translators connected to the intelligence. All the information goes to Eritrea. It is an authoritarian government and those translators go back to Eritrea. They are connected to them.

The information of the YPFDJ links the information up directly with the intelligence system.

The embassy is under the PFDJ and Solomon the ambassador is nothing, he has no power.

In Eritrea we have the leader of the zone and the second leader. If the leader is not PFDJ then the second leader is PFDJ, then the second leader has more power. This is how it works.

This means that the leader of the YPFDJ is the key, because he has direct contact in Eritrea with the most powerful people inside Eritrea.

The information goes to the place where you come from. So they know I am from Barentu, and they will send the information directly to Barentu. This will then affect my family. They know my family.

The responsibility of the leader of the YPFDJ is that they follow what the government instructs them to do. They are given direct orders and they follow it.

There were some people in the Embassy who did not follow the instructions and they have left them.

Any single life is suspect in Eritrea, it is totally totalitarian. This is the same in the diaspora.

What is the line of intelligence? This is all intelligence. This includes YPFDJ, PFDJ, National Union of Youth and Students, Eritrean Women's Union, and the embassy. The embassy is the highest, under the instruction of the highest PFDJ.

The YPFDJ are the junior to the PFDJ.

However Meseret Bahlbi is very powerful because he got direct contacts with the top.

I also believe that he is part of the Eri-blood because he was wearing the red shirt and that is the Eri-blood shirt. So therefore he is feared for his high contacts in Eritrea and for his leadership in YPFDJ and his association with Eri-blood.

I state that I have made this statement truthfully. I am prepared to explain my statement for the Court and to testify in Court.

5 January 2016, Amsterdam,

Verklaring B

I am giving the following testimony because of my intimate knowledge of PFDJ and its activities in the diaspora, for the duration of over 15 years from 1994-2009. My testimony is a result of the following responsibilities I held during those 15 years:

- 1) As **general manager of the biggest PFDJ commercial activities**. Duration 6 years.
- 2) As **head of Treasury of Eritrea** (with the rank of vice minister in the Min. of Finance) 2 ½ years
- 3) As **head of the tax authority of Eritrea** (with the rank of vice minister in the Min. of Finance) 3 years
- 4) As **general manager of the national airlines** – 3 ½ years
- 5) I am also a **veteran member of EPLF¹** the liberation front since 1976 till I escaped it in 2009.

In every section below, I hope to demonstrate that

- a) The YPFDJ is associated with the PFDJ
- b) The Chairman of the YPFDJ receives instructions from PFDJ and is accountable to Yemane.
- c) The purpose of the organisation of the PFDJ and YPFDJ in the diaspora is to organize the youth to serve the political goals of the one-man regime of President Isaias Afewerki.

The PFDJ, which is the mother organization of YPFDJ, was established, in 1994. The YPFDJ was established in 2005.

All senior officials of PFDJ, including myself, have formal and informal meetings and seminars, where progress reports and problems are routinely discussed. This includes Mr. Yemane Gebreab, and senior officials of his department, the Political Affairs Department. In such formal and informal meetings and seminars, Yemane and/or his senior officers, routinely demonstrate that they are in charge of the political and ideological activities in the diaspora. None of the other three departments of the PFDJ share any responsibility for the diaspora. The youth organization which now is YPFDJ, was then known as NUES² one of the responsibilities Yemane's department.

Besides this general exposure of mine, to the relationship between YPFDJ and PFDJ, my work was also brought me face to face with this fact.

- A) As **manager of PFDJ two commercial activities**, (under another PFDJ department³), my work involved joint and inter-departmental activities, with that of Yemane's department. That is why I know something about his relationship with the YPFDJ.
  - a) When I was heading the *Himbol Financial Services*, a money transfer company, my branch managers, who are stationed in foreign countries, were required to attend PFDJ meetings within the Eritrean embassy. The head of the PFDJ, who reported directly to Yemane, conducts always the meeting. The heads of youth, as well as other mass organizations, are required to be present. The youth organization, then NUES, (now YPFDJ) routinely give progress reports on the so called "projects", assigned to them by PFDJ. To these days, these projects have names given to them by the PFDJ, such as 'mekete', 'bedeho', 'drar tegadelti', etc. They are repeated by the Eritrean governments media, thus confirming that they are the governments projects. These projects have as their objective: propaganda and lobby against opposition, fund-raising, and recruitment of new members. This and other written reports of the youth and mass organizations go to Yemane's department. I get a report of what was discussed in the meeting from my branch managers. It is no secret that other meetings and other reports are conducted.
  - b) In the period from 1995 to 2001, senior PFDJ members, such as myself, along with PFDJ cadres, were required to conduct periodic political education teachings to residents of Asmara regularly. We reported to Yemane, in a meeting, and he in return, also briefed us of his side of activities, which

¹ Eritrean People's Liberation Front

² National Union of Eritrean Students

³ Economic Affairs Department headed by Mr. Hagos ('kisha') another strong man of the president.

p-1/3

routinely included that of the work of the mass organization overseas. Mass organizations in the diaspora, means also the youth association, NUES (now YPFDJ).

- B) As the **head of the Treasury** of the State of Eritrea, I was responsible for the financial affairs of the embassies and foreign missions. Then as now, YPFDJ is responsible for organizing such activities as festivals, demonstrations, holiday parties, seminars, etc. to this day. These activities are planned, and financed by PFDJ. Such activities cost huge amounts of money which NUES then, YPFDJ, today, cannot possibly afford. They are taken care of by PFDJ, through Yemane's office, and through his PFDJ attaché who sits as a first-secretary diplomat within the embassy. I know about it because the question of helping such events, with embassy budget came up to me. The youth organization and the embassy, report to Mr. Yemane for negotiation with me, as head of Treasury. It is a common knowledge to everybody involved that Yemane routinely, and openly, gives directives and received reports regarding the organizing of such events which not only involve finance, but also obstacles and problems, which typically involves, the anti-government groups in the diaspora. This practice continued to the day I left in July 2009; to the best of my knowledge, it continues till today. To this day, one observes that Yemane at the center of all major YPFDJ activities and conferences.
- C) as head of the **national Tax Authority**, I was involved with the use of 2% payment, which was not reported to the tax authority, but was named a 'tax'. The main promoter of the 2% is the NUES/YPFDJ which goes around recruiting new members and bringing their names for registration to the embassy. As is known, the 2% is a sort of license to get your citizen's privileges and government services. For fear of reprisal from the President, nobody, not even the Treasury, can stop this "slush fund" to finance youth activities of the PFDJ and other strictly non-government activities. This practice continues to this day.
- D) As manager and as a board member, of **Eritrean Airlines**, I came across Yemane's close responsibility for the youth and other mass organizations. Serious problems and complaints of the diaspora regarding the airlines came to my attention, and the attention of the Board of Directors, by the head of the Economic Affairs head of PFDJ, Mr. Hagos. The latter, a member of the Board of Directors, brings it as an agenda item, and as coming from his counterpart, Yemane. It just goes to show Yemane and the diaspora were one and the same.

The connection between PFDJ and YPFDJ

- A) I know about the following
- a) because of my role in PFDJ as described above. I am also an insider because I have been a member of the liberation front (EPLF), and of the PFDJ. I know about the details below because we are contemporaries with Yemane and members of his department and because our respective activities has overlap in the past 25 years, since independence of Eritrea.
  - b) Because I have got the full report of it from a key ex-YPFDJ senior leader in Europe.
  - c) Because I have the testimony of a person who was a key cadre in Yemane's office in Asmara and who now has asked for asylum in Denmark.
- B) From what I gathered above, It stands to organization logic, that YPFDJ reports to the President of the country.
- Officially, the President of the State of Eritrea became the PFDJ's chairman at the 1994 congress of the EPLF (now PFDJ).
  - The Chairman assigned, Yemane, as head of the Political Affairs Department of the PFDJ.
  - YPFDJ (before 2005 the NUES) is in name and deed, falls under the PFDJ.

In the following sections, I testify that the YPFDJ reports to the head of party and government.

- C) As the name clearly indicates, the YPFDJ, is an integral part of PFDJ; Y stands for Young. It is the youth movement created by the ruling party of Eritrea, the PFDJ, in 2005 in Germany. This is officially and proudly admitted by the YPFDJ leaders, and by Yemane himself. It is something they like to boast about. No one denies or doubts it. One can refer to several Youtube videos⁴ of all speeches and ceremonies that

⁴ One such is on Youtube entitled "11 th Euro YPFDJ conference"

2/3
mny

members and PFDJ officials and proudly declare it. The government media repeat it. You can watch the details of how they agreed to make YPFDJ a part of PFDJ, back in 2005.

- D) Yemane, is the undisputed head of all activities of the YPFDJ. He not only officially opens all YPFDJ annual official congresses, in Europe and North America, he also delivers work program, and ideological courses, through a series of lectures which last 3-4 days. To all involved in the diaspora his authority represents the President, himself. They see him daily in the national media as heading diplomatic delegations, conducting negotiations with regional countries, confronting hostile foreign media, etc. As one can evidence from videos of all the YPFDJ annual conferences, from 2005 to 2015, all ambassadors and other embassy officials in Europe reflect that respect to his authority.
- E) He lectures routinely, as if he is the YPFDJ itself. He says 'we, our, us' when referring to YPFDJ achievements, problems and programs.
- F) His lectures sound and are directives and YPFDJ members are required to take notes. He is not a guest of honour of but the head of YPFDJ. During these meetings, delegates of YPFDJ, are required to stay 24 hours in a hotel for 2-3 days. Yemane, personally conducts all meetings, and the lectures. The content of these annual meetings, are a combination of ideological indoctrination, assessment of the year's work and most important the directives for the coming year. Guidelines and Instructions on how to carry them out are formally distributed.
- G) He heads the political wing of PFDJ, his role is political, he instructs YPFDJ to assume that role. He always talks of enemies in the diaspora, whom the YPFDJ must defend against and wage battles against to defeat them. In his opening speech in 2015, he says *"the battle has just began against these enemies within and outside the country"*. You can watch his 20 min. speech he delivered this year, in May 2015.
He added:
".. ten years ago when we founded the YPFDJ, we asked ourselves and answered why YPFDJ should be a part of PFDJ. Our answer was a unanimous yes. We agreed that there should be not doubt that youth, Eritrea, and PFDJ are one and the same. ... There is no youth without Eritrea, and there is no Eritrea without PFDJ. YPFDJ cannot be a non-political organization. The leader of any such youth struggle is only PFDJ. The youth that founded the YPFDJ, have agreed with a resounding YES! to this' Our enemies within and outside the country, wishes to separate the three.

Verklaring C

My name is -----I have the Swedish nationality. I am a resident in Sweden. I am from Eritrean origin.

I am an archaeologist and I have always been interested in the history of Eritrea and Ethiopia. For this reason I stayed for some time in a convent in Eritrea. I got many documents from a great Eritrean monk - late Aba Teweldebrahan Andemeskel - he was in a house arrest because of the extraordinary knowledge of Eritrea. It was at that time - when I was very happy about Eritrean independence in 1991, that the Priest taught me to look at the history of Eritrea. Unfortunately the priest was later killed.

I wanted to understand the system from within and I joined the bureaucracy. I served Yemane Gebreab, who is the advisor of the President and the highest political authority after the President. He heads the PFDJ, the only political party allowed in the country.

I was selected by Yemane Gebreab to join the YPFDJ. The idea of the YPFDJ was that it could help renew the political cadre and especially bring in second generation youth of the diaspora. They were often craving for a connection with Eritrea.

I was assigned to set up the YPFDJ in Sweden. We had a core group, the YPFDJ elite. Tedros Goitom has now been assigned to lead Germany, Meseret Bahlbi, in the Netherlands and Sirak Bahlbi who has been assigned to the UK. This elite group also includes Sophia Tesfamariam who is in the US and in the PFDJ. These leaders were not particularly young, Tedros is about 45, Sirak is in his 40s and so am I. The people have been reshuffled. Tedros Mengstu Goitom was shuffled from Sweden to German to head the YPFDJ - Europe branch and Sirak Bahlibi came to Stockholm to replace him all the way from London. They work as main informants for the embassies. However, they have little or no direct access and contacts with the intelligence within the country. They pass information indirectly through the embassies where they work.

We worked closely with the embassies and received instructions directly from Yemane Gebreab. There was a close connection to the collection of revenue. The 2% tax income, the income from festivals, the contributions for the martyrs and for the defence, all of these income streams were managed by us to fund the activities in Europe.

In Sweden we also had a lot of income from integration funds. These were subsidies to foundations aimed at integration. There was no integration but the funding was collected to serve the activities. The work of the PFDJ, YPFDJ and the embassies was integrated although the YPFDJ gained increasingly more power through the leadership of Yemane Gebreab.

Four years ago we had a meeting of the elite of YPFDJ to discuss the possibility of bringing all the resources together in one European fund. I attended this meeting, and Tedros, Sirak and there was a lady representing the YPFDJ in The Netherlands. There was opposition to this plan because it could expose how the money was used. I was also opposed to the plan.

I found that soon after this meeting one night the buildings of Eritrean meeting places were burnt down. I believe that the violent arm of the movement, the Eri-Blood group, had been sent to do this. It was an inside job. I believe this because I later realised that they had entered Sweden from abroad at that time. I reported this to the police.

I have exited the YPFDJ. I lost my marriage, as my wife was very scared for all the intimidation that followed. My former wife and two children still live in Sweden. I am worried about my situation and I am very careful whenever I travel and use a different name. I have received threats.

The YPFDJ is a part of a criminal group led by the Eritrean government that hides finances in businesses and restaurants to whitewash them slowly. The purpose is to control the people. The embassy registers the information with regards to all members of the diaspora and the PFDJ and YPFDJ help generate this information, carry out intelligence, organise surveillance, spread disinformation and create fear.

I am still involved in archaeological research and i have profound knowledge of the long history of Eritrea and Ethiopia. The history that is portrayed by the PFDJ and the propaganda which the YPFDJ should communicate is fabricated. I think that the biggest challenge I pose to the regime is the understanding that the history of Eritrea is very different than what is portrayed to the people.

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl

KvK 33176766

www.dsp-groep.nl

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met vijftig medewerkers. We werken in opdracht van overheden en maatschappelijke organisaties op regionaal, lokaal en (inter)nationaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, zorg en welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.